

Anselm
Retorikk i konflikt
Av
Joakim Rasdal

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Summary	3
Kapittel 1 – Innledning	4
1.2 Valg av emne og problemstilling	4
1.3 Begrepsavklaringer	5
1.4 Avgrensinger	5
1.4 Oversikt over Anselms brev	6
1.4.1 <i>Walter Fröhlich</i>	6
1.4.2 <i>Volum 1</i>	7
1.5 Tidligere forskning av middelalderbrev	8
Kapittel 2 – Anselm	10
2.1 Om Anselm før han ble erkebiskop	10
2.2 Om Anselm i hans tid som erkebiskop	12
2.2.1 <i>De tre hovedkonfliktene Anselm befant seg i</i>	14
2.3 Ulike syn og tilnærminger på Anselms brevskrivning	16
2.4 Brevskrivning i middelalderen	16
2.5 Anselm som brevskriver – og om han samlet brevene selv	23
Kapittel 3 – Anselms retoriske strategier – Norm	28
3.1 Norm til geistlige	28
3.2 Norm til monarker	30
Kapittel 4 – Anselms retoriske strategier – Konflikt	32
4.1 Retoriske strategier i indirekte konflikt	32
4.2 Retoriske strategier i direkte konflikt	35
Kapittel 5 – Retorisk Analyse i samsvar med Murphys inndeling av brev	38
5.1 Intro til analyse	38
5.2 Hilsen	40
5.3 Sikring av velvilje	46
5.4 Rapport	55
5.5 Forespørselen	61
5.6 Konklusjon	70
Kapittel 6 – Avslutningsvis	77
6.1 Oppsummering	78
6.2 Konklusjon	79
6.3 Kilder	81

Forord

Jeg ønsker først og fremst å gi min dypeste takknemmelighet til min veileder Leidulf Melve for hans hjelp, støtte og veiledning. Ellers vil jeg også vise min takknemmelighet for middeladerseminaret for å ha kommet med gode tilbakemeldinger og hjelp. Spesielt ønsker jeg å takke Bjarne Pedersen for gode bidrag og inspirasjon ut over denne perioden. Til slutt ønsker jeg å takke min samboer Antonie for hennes tålmodighet, motivasjon og støtte.

Summary

This assignment will focus on Anselm as a rhetorician through letter writing during conflict. To find the different rhetorical strategies he used in his letters I've read all of the letters of his collection, translated by Walter Fröhlich, to find his rhetorical norm for writing letters. After that I was able to find what kind of language, attitude, structure and more, that was unique to the letters of conflict.

In this analysis I've categorized the letters to six categories; Anselm's rhetorical norm to the clergy, Anselm's rhetorical norm to monarchs, letters during indirect conflict with the clergy, letters during indirect conflict with monarchs, letters during direct conflict with the clergy, and letters during direct conflict with monarchs. Out of all the letters, I've highlighted a few of them to use as examples in this assignment and I've analyzed them in accordance with Murphy's five parts that the letter should contain.

In addition to this I've looked at the work of other historians to see which discoveries they've made on the topic, and have found that while some of them mention parts of Anselm's rhetorical skills, and call him a rhetorical genius, none have touched the subject of Anselm's rhetoric specifically during conflict and how conflict affected the way he wrote to his receivers. Although many have written about letter writing in the 1000's to the 1100's in general, and this have given me insight and information that I have been able to utilize in my interpretation of Anselm as a rhetorician and as a letter writer.

Kapittel 1 – Innledning

Anselm var erkebiskop av Canterbury mellom 1093¹ til hans død i 1109² og er i ettertid blitt kjent som ”mannen som kom nærmest å bevise Guds eksistens”³. Som belønning for hans gode innsats i forsvare kirkens rettigheter under investiturstriden, samt hans gode argumenter og skrifter rundt Guds eksistens fikk Anselm tittelen helgen i 1720.⁴ Etter utnevnelsen som erkebiskop opplevde Anselm intriger innad i bispedømmet Canterbury og med hans kolleger og venner i Bec, men spesielt med de engelske kongene. Anselm hevdet selv at han aldri ønsket seg makt og berømmelse samt at han ikke hadde noen intensjoner om å involvere seg i det politiske. Likevel havnet han i fokus under investiturstriden i England, en situasjon som førte til at han endte opp i eksil to ganger. Hvor suksessfullt hans eksil eller hans kampanje mot kongehuset var, er vanskelig å bedømme, men hans strid mot kongemakten utgjorde at Anselm ble sett på som en god retoriker og politisk makt i sin ettertid. Det jeg ønsker å komme frem til er hvilke retoriske verktøyer Anselm brukte for å fremme sine meninger og overbevise? Jeg ønsker å drøfte Anselm som en retoriker innenfor de politiske stridighetene han sto ovenfor og hvordan han håndterte dem.

1.2 Valg av emne og problemstilling

Som historiker har jeg en stor interesse for hvordan historiske skikkelser har utnyttet retorikk for å ende opp i situasjonen de ønsket. Anselm er en stor skikkelse innenfor engelsk middelalderhistorie og er betraktet som en dyktig retoriker, noe som utgjorde at emnet fattet min interesse. Ettersom retorikk er et viktig grunnlag for meg, ønsker jeg i denne oppgaven å fokusere på Anselm som retoriker. Dette gjør jeg for å kunne komme frem til hvilke retoriske verktøy han brukte i sine brev. Fokuset vil dermed være på Anselms retorikk i brev skrevet under konflikt og hvilken effekt dette kan ha hatt på mottakerne.

For å finne ut av dette må en studere hvert enkelt brev i samlingen for å oppdage avvik i retorikken hans. Ettersom det var stor frihet i brevoppsett i middelalderen er det vanskelig å

¹ Southern, s. xxvii

² Southern, s. xxix

³ Southern, Miri Rubin, The Times

⁴ Fröhlich. Vol 1. S.15

sammenligne brevene opp mot en mal, en må derfor etablere en mal ut fra hans individuelle brevsamling. Hvor Haseldine og James J. Murphy har laget en modell som en kan sammenligne brevene opp mot, skriver de også at brevskrivning i middelalderen var svært fritt og individuelt. Dermed må jeg lese hele brevsamlingen for å etablere mitt utgangspunkt, samt bruke Haseldine og Murphy sine utgangspunkt for å etablere en norm i retorikken til Anselm.

1.3 Begrepsavklaringer

Indirekte konflikt betyr i denne oppgaven at det er oppstått en situasjon mellom partene hvor Anselm føler behov for å irettesette mottakeren. En indirekte konflikt vil dermed være en konflikt over en kort periode, hvor Anselm prøver å få mottakeren til å avslutte handlingen han synes er kritikkverdig. En indirekte konflikt ville stort sett holdes mellom partene og dermed ikke bli opplyst om til offentligheten.

Direkte konflikt er her en offentlig konflikt som pågår over lengre tid hvor Anselm offentlig opplyser utenforstående om konflikten. Anselm opplevde tre direkte konflikter hvor to av dem er blitt bevart i brevsamlingen og vil bli analysert. Disse to konfliktene er mellom Anselm og kongen av England Henrik den første, samt mellom Anselm og erkebiskoputvalgt Thomas av York.

Norm er en betegnelse for en uskrevet lov og vil i denne oppgaven bli brukt til å beskrive den generelle retorikken til Anselm. Ved å beskrive at noe er Anselms retoriske norm menes det at det er skrevet i den modellen som Anselm følger i sin retorikk gjennom brevsamlingen.

1.4 Avgrensinger

I denne oppgaven vil Anselm sin brevsamling bli tatt i bruk som grunnlag for min analyse, dette vil medføre at analysen vil ta utgangspunkt i retorikken i hans brev og ikke hans muntlige egenskaper.

For å kunne forstå Anselm sin retorikk og hans relasjoner med mottakerne vil jeg lese og bruke hele brevsamlingen, men i analysen vil jeg kun trekke frem brev skrevet under hans periode som erkebiskop som omhandler konflikt. Når jeg kategoriserer brev under konflikt er

dette brev som omhandler uenighet med utgangspunkt i det politiske. Dette gjør at jeg utelukker brev som begrenser seg til å omhandle religiøse hilsener, råd eller videresending av bønn. Selv om jeg bruker brevene til å etablere en mal for Anselms retorikk vil ikke alle brevene bli trukket frem i analysen.

I min oppgave vil jeg som nevnt hovedsakelig fokusere på konflikt og i Anselm sitt liv var det tre spesifikke hendelser som utløste direkte konflikt, de tre situasjonene var med William den andre Rufus, Henrik den første og erkebiskoputvalgt Thomas av York. Det er flere brev i brevsamlingen som omgår konfliktene mellom Anselm og Henrik samt Anselm mot Thomas, derimot er det ingen brev mellom Anselm og William den andre. Etersom min analyse vil basere seg på retorikken Anselm førte i sine brev vil det derfor ikke bli rettet noe fokus på konflikten mellom Anselm og William. Grunnen til dette vil jeg gå nærmere inn på senere.

1.4 Oversikt over Anselms brev

1.4.1 Walter Fröhlich

Grunnlaget for min oppgave kommer som nevnt av Walter Fröhlich sine tre oversatte volumer av brevsamlingen til Anselm. Fröhlich har utgitt denne versjonen av brevsamlingen samt kategorisert dem i kronologisk rekkefølge i tre volumer. Hver av de tre bøkene begynner med en introduksjon om Anselm, brevsamling og skrivning i middelalderen, og Fröhlich sine egne fremgangsmetoder når det gjelder oversettingen av brevene. I denne oppgaven vil det trekkes frem poenger og sitater fra alle de tre forskjellige bøkene, men det vil være størst fokus på volum 3. I dette volumet finnes brevene som i størst grad samsvarer med problemstillingen, men her er også Fröhlich sin introduksjon svært nyttig, den består både av et sammendrag av livet til Anselm, men også av Fröhlich sin egen analyse av viktige diskusjoner og hans tanker om Anselm som person og retoriker.

I brevsamlingen vi har tilgjengelig den dag i dag har 475 brev overlevd. Brevene representerer Anselm sin tid fra han var abbed i Bec til hans død i 1109 som erkebiskop, men det er en skjevfordeling i forhold til hvilken livsperiode som er mest representert gjennom brevsamlingen. Southern legger frem at 147 av brevene stammer fra 1070 til 1093, hvor det er over dobbelt så mange brev fra perioden 1093 til 1109.⁵ Det er ikke bare skjevfordeling

⁵ Southern. S. 466

mellom perioden før og etter Anselm ble utnevnt som erkebiskop, det overlevde bare 63 brev fra 1093 til 1100 mens det eksisterer 260 fra perioden mellom 1101 til 1109.⁶ De nevnte tallene representerer 470 brev av en total sum på 475 og konkluderer dermed at Anselm enten var i mye større aktivitet som brevskriver etter 1100 eller at det ble gjort større tiltak for å bevare brevene. Jeg vil påstå at det er en kombinasjon mellom de to nevnte hypotesene, som erkebiskop ville det være i større grad naturlig å aktivt skrive brev for å utbre sine tanker og idealer. Samt vil det gjerne bli satt i gang en større prosess for å bevare brevene til en erkebiskop enn en abbed eller munk.

1.4.2 Volum 1

Brevene i dette volumet daterer fra 1070 til 1092 og starter med tiden da Anselm ble biskop i Bec og begynte å hyppig skrive til sin læremester Lanfranc. I dette volumet skriver Anselm også en del brev som omhandler verkene hans ettersom han søkte konstruktiv kritikk til disse. De fleste av brevene i dette volumet er ikke særlig relevant for oppgaven ettersom svært få av dem omhandler konflikt på noen måte. Likevel har jeg tatt med dette volumet ettersom det å lese brevene kan gi en større innsikt i Anselms retorikk og hvilke høfligheter som var normen i forhold til hvem han skrev til og stillingen mottakeren hadde.

1.4.3 Volum 2

Dette volumet er datert fra 1093 til 1104 og inneholder to forskjellige typer konflikter. I begynnelsen av dette volumet møter vi konflikten angående motivasjonene Anselm hadde til sin nye stilling som erkebiskop. Videre kan en se at den første direkte konflikten en møter i brevsamlingen er når han blir sendt i eksil av Henrik den første, og volumet inkluderer flere brev sendt fra Anselm i det pågående eksilet.

1.4.4 Volum 3

Volum tre omhandler de siste ni årene av Anselms liv fra 1100 til 1109. I dette volumet er det ikke alle brevene som er datert men Fröhlich nevner at han har til beste evne forsøkt å sette dem i kronologisk rekkefølge. Det er i dette volumet investiturstriden når sitt høydepunkt og Anselm skrev mange brev til både kong Henrik og dronning Matilda i denne perioden. Denne striden førte til at kongen valgte å ta eiendeler, land og rådighet fra bispedømmet i Canterbury

⁶ Southern. S. 466

i et håp om at Anselm skulle komme tilbake for å rette opp i dette, men det førte bare til at konflikten mellom kongen og Anselm ble større.

Dette volumet inneholder mange brev som er essensielle for oppgaven og flere brev mellom Anselm og kongen, og Anselm og dronningen vil bli trukket frem i analysedelen av oppgaven. I tillegg til dette er det en del brev som blir skrevet til den erkebiskoputvalgte Thomas av York. Disse er også regnet som brev under direkte konflikt ettersom Thomas flere ganger unnlater å møte opp i Canterbury. Anselm kontakter flere mennesker for å prøve å få Thomas til å møte opp, blant annet kongen, paven og faren til Thomas. Noen av disse brevene vil også bli trukket frem i analysen av Anselms brev i konflikt.

1.5 Tidligere forskning av middelalderbrev

Retorikk er strategisk formulering med en målsetning om å overbevise eller motbevise lytterne eller leserne av innholdet. Et hvert individ bruker retorikk på daglig basis ved stander kommunikasjon, men en kan målet kvaliteten og evnen til personen basert på hvor god overtalelse hen har, samt om personen som skriver eller taler klarer å skjule sine virkemidler. I Anselms tilfelle analyserer en hans retoriske skrivemønster grunnet at det er brevene en går ut i fra. Om Anselms retoriske egenskaper innad i en konflikt er det minimalt eller ingen tidligere forskning, derimot er hans retorikk angående vennskap til en viss grad etablert.

Fröhlich skriver også minimalt om Anselms retoriske egenskaper. Han fokuserer i størst grad på om Anselm selv sto for brevsamlingen, Anselms historiografiske liv, og generelt om brevene. Anselms retorikk blir beskrevet diskre, varme, vennlig og logisk, mens i konflikt kan de bli oppfattet som direkte, inneholde klarhet, kompetanse og dømming av mottakerens handlinger.⁷ Fröhlich legger til at når Anselm skriver om kirken bruker han en stor K når han skrev om kirken som en universell enhet, mens han brukte en liten k når han skrev om bestemt kirke. En kan dermed tolke ut i fra Fröhlich at Anselms retoriske norm var i stor grad preget av logos og patos ved et den var logisk, varm og vennlig, mens at Anselms retorikk ovenfor kongene var direkte, kompetente og at Anselm var kapabel til å dømme dem, noe som tilsier at retorikken var preget av etos og patos.

⁷ Fröhlich vol 3. S. 4-5

Sweeney presiserer at Anselm var i tre store konflikter, men presiserer at hun ikke skal gå nærmere inn på hvordan Anselms retorikk var under konfliktene. Selv om ikke Anselms retorikk i konflikt blir analysert i hennes kapittel gir hennes analyse et innblikk i erkebiskopens retoriske norm når han skrev til venner. Hun skriver at den største andelen av brevene i brevsamlingen enten handler om eller inneholder temaet vennskap.⁸ Hun mener at vennskap er et stort tema i samlingen, men mer spesifikt hvordan Anselm skriver om vennskap og hvordan han viser dette til mottakerne av brevene. Hun tar opp at det er kontroversielle meninger omkring Anselms retorikk, mer spesifikt hans valg av adjektiv brukt til å beskrive hans følelser for mottakeren.⁹ Hun mener at de kontroversielle meningene oppsto grunnet at Anselms brev er fylt med blomstrende emosjonell, og retorisk lidenskapelig bruk av kjærlighet.¹⁰

Sweeney skriver at dette har medført at blant annet John Boswell argumenterer for at Anselm var homofil. Han støtter opp sitt argument med blant annet Anselm sin sympati ovenfor homoseksualitet.¹¹ Om Anselm var homofil eller ikke er ikke vesentlig, men at noen antyder det ut i fra hans beskrivelse av vennskap og høflighet til enkelte mottakere av hans brev, tilsier likevel at Anselms skrivestil var mer lidenskapelig og ekstrem enn samtidens. Sweeney nevner også at Anselm skriver med samme lidenskap og samme bruk av sterke adjektiver til personer han aldri har møtt, venner han ikke lengre sosialiseres med og hans nære venner som han konstant møter.¹² En kan analysere ut fra Sweeney sin bok at hun mener det er patos som dominerer Anselms retoriske norm basert på hvor følelsesladet hun beskriver hans retorikk, det er essensielt å presisere at hun analyserer brev sendt til venner, og at innholdet i brevene dermed kan bli mer emosjonell enn hans retoriske norm.

Ut i fra litteraturen får en et innblikk av Anselm som retoriker, men hovedsakelig gjennom vennskap, og i mindre grad i konflikt. Litteraturen nevner konfliktene, men skriver at de velger å se bort i fra dem når de analyserer Anselms retorikk. Fröhlich skriver at Anselm behersket retorikk og var en svært populær taler, men uten å skrive spesifikt hvilken retoriske elementer Anselm brukte. Southern nevner flere retoriske egenskaper Anselm utnyttet som at Anselm brukte første person entall når han snakket om seg selv som ydmyk, og i flertall når

⁸ Sweeney. S. 43

⁹ Sweeney. S. 43

¹⁰ Sweeney. S. 43

¹¹ Sweeney. S. 43

¹² Sweeney. S. 46

han snakket om seg selv offisielt.¹³ En kan derfor anskaffe et begrenset mengde informasjon om Anselm som retoriker innad i en konflikt basert på tidligere forskning. Ved at litteraturen presenterer Anselms retorikk innad i vennskap kan en analysere dette opp med brev en vet er skrevet i en konflikt. Brev skrevet innad i vennskap vil inneholde en svært forskjellig retorikk enn den brukt i konflikt, hvor retorikk brukt til venner vil være basert på konstatere deres nære forhold, vil retorikk brukt i konflikt bli brukt for overbevise mottakeren.

Kapittel 2 – Anselm

2.1 Om Anselm før han ble erkebiskop

Anselm ble født i nord Italia i byen Aosta i 1033/1034.¹⁴ I sitt yngre liv hadde Anselm et anstrengt forhold til sin far, som ofte var mer opptatt av sine forretninger enn familien. Dette utgjorde at Anselm ble sterkt tilknyttet til sin mor, og det var hun som fikk Anselm interessert i et religiøst liv, mens faren ønsket at Anselm skulle sette kristendommen til siden og fokusere på skolen slik at han kunne ta over forretningene hans. Som ung viste Anselm allerede fra tidlig alder store talenter på skolen og allerede før han var fjorten år ble han tildelt en privatlærer for å kunne bygge videre på talentet.¹⁵ Allerede i en alder av fjorten prøvde Anselm å bli med i et kloster, men fikk avslag på grunn av at han trengte et samtykke fra sin far, noe som hans far nektet å gi ham ettersom at han ikke ønsket at Anselm skulle bli en munk. Denne avgjørelsen utløste at Anselm sitt forhold med sin far ble enda mer anstrengt og at den kommende erkebiskopen ble sterkt tilknyttet sin mor. Dette gjorde at Anselm valgte å reise fra Aosta når hans mor døde, grunnet hans konstante uenighet med sin far. I sin reise i nord tilbrakte Anselm mye tid på forskjellige skoler, men det var når han ankom Bec i 1059 at han skulle få fremvist sitt potensial.¹⁶ At Anselm valgte å slå seg ned i Bec kan argumenteres at var grunnet ryktet til Lanfranc. Ryktet i Europa var at Lanfranc var en fremtredende lærer.¹⁷ Anselm oppnådde tittelen som munk i Bec i 1060.¹⁸ Anselm fikk tittelen som ”prior” i

¹³ Southern. S. 23-165

¹⁴ Fröhlich vol. 1. S. 5

¹⁵ Fröhlich vol. 1. S. 5

¹⁶ Fröhlich vol. 1. S. 5

¹⁷ Fröhlich vol. 1. S. 6

¹⁸ Fröhlich vol. 1. S. 6

1063 etter at Lanfranc hadde blitt valgt som ”prior” i Caen, en beslutning som møtte mye kritikk og motstand i Bec sitt samfunn.¹⁹

Akkurat som Lanfranc mestret Anselm både ansvaret som ”prior” av Bec og hans oppgaver som lærer ved skolen. Hans talent som lærer utgjorde at han fikk et godt rykte rundt om i Europa, dette svarte til at Bec tiltrakk seg flere talentfulle og dyktige elever.²⁰ Samtidig som Anselm lykkes som prior og lærer i Bec var det i denne perioden han skrev *Monologion* og *Proslogion*. Grunnet popularitet ble Anselm anbefalt av biskoper og baroner fra England til kongen William den andre til å utfylle den tomme stillingen som erkebiskop i Canterbury etter Lanfranc sin død.²¹

Etter at Anselm ankom Bec grunnet ryktet til Lanfranc i 1059 fikk Anselm tittelen som munk i 1060, men allerede i 1063 ble han prior.²² Anselm sin nye tittel var grunnet at Lanfranc som hadde ledet klosteret og skolen i Bec ble abbot i Caen, at Anselm overtok fra Lanfranc møtte mye kritikk fra samfunnet rundt Bec.²³ Dette var det første av to tilfeller hvor Anselm skulle etterfølge Lanfranc, selv om Anselm var talentfull og dyktig både som munk, retoriker og lærer kan det tenkes at mye av grunnen til at Anselm ble utnevnt til å ta over for Lanfranc som erkebiskop var grunnet hans suksess etter å tatt over fra Lanfranc i Bec. Etter at kloster samfunnet i Bec ble etablert i 1034 ankom Lanfranc Bec i 1042 og fikk tittelen som prior innen 1045.²⁴ Når Lanfranc overtok som prior bygget han opp samfunnet i Bec, hvor mye tyngde ble lagt i å bygge opp skolen som etterhvert skulle lokke til seg Anselm. Det at Lanfranc bygget opp samfunnet, kloster og skolen rundt der han etablerte seg gjorde at Anselm ville hatt store muligheter til å fremme sitt potensialet, men samtidig også utgjøre at han ville være egnet til å ta over for sin læremester i Canterbury ettersom han hadde tidligere klart å bygge videre på prosjektet til Lanfranc i Bec. Over tid klarte Anselm å stilne kritikerne sine og som Lanfranc før ham klarte han å suksessfullt kombinere jobben som prior samt stillingen som læremester ved skolen.²⁵ Spesielt som lærer tiltrakk Anselm seg mange nye dyktige elever til skolen i Bec, spesielt var hans reiser over kanalen suksessfulle for å tilegne

¹⁹ Fröhlich vol. 1. S. 6

²⁰ Fröhlich vol. 1. S. 6

²¹ Fröhlich vol. 1. S. 6

²² Fröhlich vol. 1. S. 6

²³ Fröhlich vol. 1. S. 6

²⁴ Fröhlich vol. 1. S. 6

²⁵ Fröhlich vol. 1. S. 6

seg nye elever.²⁶ Det var rollen Anselm hadde i Bec han ønsket og utviklet seg i, hvor han kunne kombinere sine plikter som biskop samt lære opp nye munkes. Han fikk også brukt denne tiden til å blant annet begynne med brevsamling, men kanskje enda viktigere var at han fikk utgi sinne argumenter gjennom hans verk som for eksempel *Monologion*. Mye av populariteten til Anselm kom gjennom hans taler og brev. Hvor en kan tolke at Anselm må ha hatt evner innenfor det retoriske. Selv om Southern sier at Anselm aldri ønsket å delta i det politiske spillet i Europa er det klart at Anselm hadde de retoriske evnene til å kunne utfylle en slik rolle. Problemet til Anselm i den politiske situasjonen som skulle komme var at selv om han dyktig retoriker var han ingen strateg, hvor Lanfranc ville prøvd å få igjennom hans idealer med forhandlinger og kunnskapen om å vite når en skal si i fra, handlet Anselm ut fra hans ideal. Som en man som jobbet for Gud klarte han ikke å se på investiturstriden uten å si sine tanker. I Bec hadde ikke Anselm opplevd slike situasjoner om manglet derfor den nødvendige erfaringen, men erfaringen han hadde anskaffet utgjorde han til en perfekt kandidat til å ta over rollen som erkebiskop i Canterbury når hans læremester døde.

2.2 Om Anselm i hans tid som erkebiskop

Anselm fikk tittelen som erkebiskop av Canterbury 6 mars 1093 i Gloucester²⁷ og oppretthold tittelen til hans død 21 april 1109.²⁸ Hans tid som erkebiskop utviklet seg til å bli en vanskelig tid for Anselm, mye grunnet hans strid med det engelske kongehuset over investiturstriden. De første månedene av hans tid som erkebiskop mottok Anselm mye kritikk fra klosteret i Bec, hvor de antydte han han bare takket ja til sin nye stilling i jakt på makt og penger. Hvor Anselm prøvde å forklare seg ved at han aldri ønsket makt og penger samt at han ikke ønsket å delta i det politiske, men at hans ønske var å følge Guds vilje. Anselm argumenterte derfor for at han ønsket å bli i Bec, men at det var Guds vilje at han skulle bli erkebiskop av Canterbury så han seg nødt til å godta dette. Hans tid i Canterbury utviklet seg til det verre for Anselm ettersom den engelske kongen William den andre Rufus hadde endret noen lover som omhandlet kirkens rettigheter på en måte som Anselm ikke kunne akseptere. En kan tolke at Anselm følte seg maktesløs i å kjempe i mot dette nye lovverket mens han oppholdt seg i Canterbury, noe som ble grunnlaget for hans valg om å dra i eksil den 8 november 1097.²⁹

²⁶ Fröhlich vol. 1. S. 6

²⁷ Southern. S. xxvii

²⁸ Southern. S. Xxiv

²⁹ Southern. S. xxviii

I følge Southern var Anselm sitt ønske å få være en munk og å lære og undervise nye munkar. Det kan derfor tenkes at han følte at å være erkebiskop ville bli overveldende.³⁰ Veien Anselm tok var i fotsporene til Lanfranc, først overtok han ansvaret i Bec når Lanfranc ble utnevnt til å lede bispedømmet i Can, etterfulgt av at han tok over som erkebiskop av Canterbury etter at Lanfranc hadde gått av som erkebiskop. Dette gjorde at Anselm overtok et grunnlag han var kjent med, men selv om dette gjorde det enklere for Anselm, hadde han problemer med å tilpasse seg England og det engelske hoff.³¹ Lanfranc hadde erfaring fra å være advokat samt hans lederroller i Bec og Can. Han hadde tilegnet seg erfaringen av hvordan han skulle kommunisere med hoffet og styresmaktene for få ut sine meninger uten å fornærme noen.³² I motsetning til Lanfranc var Anselms styremetode sentrert rundt det å lære og å lære bort. Southern antyder at Anselm ikke hadde noen interesse for makten han endte opp med å være i besittelse av som erkebiskop og skriver at Anselm sine handlinger gjør at en kunne tro at Anselm var en som gjerne ville gi opp i møte med motgang.³³ Grunnlaget til denne påstanden ligger blant annet i at Anselm ved flere anledninger prøvde å si opp posisjonen sin som erkebiskop, noe paven Urban den andre nektet å godta.³⁴ Det at Anselm ikke ønsket å drive en politisk maktkamp samt hans ønske om å forlate stillingen som erkebiskop kan ha vært i stor grad påvirkende i hans avgjørelse om å dra i sitt første eksil. Ut i fra Southern sin bok er inntrykket at Anselm ønsket å bare forbli en munk og tjene Gud, og at han bare godtok posisjonen som erkebiskop grunnet hans tro på at det var Guds vilje. Samtidig får en inntrykk i Fröhlich sine bøker om at Anselm samtidig tviholdt på sin stilling i sin konflikt med kong Henrik. Selv om han var i eksil ønsket Anselm å bli sett på som erkebiskop av Canterbury og utføre sine plikter, selv om de var vanskelige å utføre fra avstand. Avslagene fra paven om Anselm sitt ønske om å gi fra seg stillingen som erkebiskop førte til at Anselm fortsatte i stillingen.

Southern forklarer at Anselm ønsket å utføre sine plikter som erkebiskop, men at erkebiskopen hadde problemer med å definere hva pliktene innebar. Grunnet sitt ønske om å holde seg unna politikk avgjorde Anselm at hans plikter ikke inkluderte å krige med kongen, men heller å konkludere sammen med kongen hva Henrik burde gjøre for å bringe orden og

³⁰ Southern. Blir gjenfortalt flere ganger gjennom boken

³¹ Southern. S. 236

³² Southern. S. 236

³³ Southern. S. 236

³⁴ Southern. S. 237

disiplin til England.³⁵ Lanfranc hadde utført denne plikten når han hadde rollen som erkebiskop ved å delta i det kongelige hoff som en av kongens rådgivere.³⁶ Ved å delta på hoffet ville Anselm kunne ytre sine meninger mot kongens investiturstrid samtidig som hans tilstedeværelse kunne bidra i å vise hans offentlige støtte. Selv om Anselm hadde sympati med kongen følte han at han ikke ville kunne klare å overtale ham i å stoppe investiturstriden. Etter flere mislykkede forsøk fra kongens side om å komme til enighet med paven, ble Anselm sendt til Roma i et håp om at han skulle kunne klare å overtale paven til å støtte kongen. Da ikke heller Anselm klarte å skaffe de resultatene kongen hadde håpet på, ble han nektet å returnere til England og havnet i sitt andre eksil. På grunn av de to eksilene til Anselm endte han opp med å være mye borte fra Canterbury etter at han ble valgt som erkebiskop. De to eksilene varte i tilsammen 7 år av hans 16 år lange stilling.³⁷

2.2.1 De tre hovedkonfliktene Anselm befant seg i

Gjennom sine 16 år som erkebiskop av Canterbury opplevde Anselm tre store problemer som endte i en konflikt. Den første konflikten til Anselm var i perioden 1094 til 1097 med William den andre over den juridiske grensdragningen mellom den verdslige og den religiøse makten, *usus atque leges*³⁸. Den andre konflikten var med Henrik den første over investiturstriden i perioden 1100 til 1107, og den tredje konflikten var mellom Anselm og Thomas og omhandlet det nye utbruddet av en gammel strid over Canterbury sitt overherredømme over York.³⁹

Konflikten med William den andre omhandlet regelverket som faren, William den første, hadde innført. Dette regelverket gjorde at kongen var overordnet kirken og gav kongen total makt over sitt rike. Gjennom loven som ble kalt *usus atque leges* kunne kongen kontrollere alt som gikk ut og inn av landet, samt gav regelverket kongen rett til å anerkjenne den paven kongen ønsket. Ved dette regelverket kunne kun kongen straffe menneskene i hans hoff inkludert ham selv, og reduserte dermed kirkens innflytelse på, blant annet, hoffmedlemmers utroskap.⁴⁰

³⁵ Southern. s. 237

³⁶ Southern. s. 237

³⁷ Southern. s. 238

³⁸ Kan oversettes til "bruk og lover"

³⁹ Fröhlich. Vol 1. s. 10

⁴⁰ Fröhlich. Vol 1. s. 10, 11

Konflikten utartet seg grunnet at William den andre gjentatte ganger avviste Anselm sin forespørsel om å dra til Roma for å utføre det religiøse ritualet som var nødvendig for å fullføre hans utnevnelse som erkebiskop. William den andre nektet dette grunnet at han fremdeles ikke hadde bestemt seg for å erkjenne Urban den andre som pave. Anselm opplevde dette som misbruk av makt og mente at dette regelverket var laget av dødelige mennesker og stoppet ham i å utføre sine plikter ovenfor Gud. Anselm bestemte seg derfor for å forlate England for å dra til Roma, og uten støtte fra sine kollegaer gjorde Anselm sin reise at han måtte dra i eksil under hjemreisen.⁴¹

Konflikten med Henrik den første var grunnet kongens avgjørelse om å igangsette investiturstriden og dermed ta over den høytidelige innsettingen av en person i et kirkelig embete. Anselm ønsket ikke å være motparten til kongen i denne saken slik han hadde vært med hans bror William den andre, og valgte derfor å fungere som en fysisk tilstedeværelse av paven. Dette vill si at Anselm selv nektet å forhandle eller godta betingelser og ba kongen om å ta saken opp med paven. Deretter ville Anselm handle basert på pavens ord. Henrik prøvde å sende sendebud til paven for å komme til en enighet, men etter flere mislykkede forsøk klarte han å overtale Anselm om å dra i stedet. Anselm svarte med at han kunne dra til paven, men ville på ingen måte råde paven om å godta noe som ville gå ut over kirkens frihet. Denne uttalelsen samt at Anselm sitt besøk i Roma heller ikke Henrik de resultatene han hadde håpet på, førte til at kongen valgte å nekte Anselm å returnere til England, noe som igjen gjorde at Anselm befant seg i sitt andre eksil.⁴²

Anselm sitt hovedmål gjennom sin periode som erkebiskop var å reformere kirken og forbedre den moralske oppførselen i de engelske bispedømmene. Grunnet konfliktene med de to kongene William den andre og Henrik den første fikk ikke Anselm mulighet til å begynne med prosjektet før i 1108. Dette prosjektet utløste den tredje konflikten som var mellom Anselm av Canterbury og Thomas av York. Anselm klarte å etablere Canterbury sitt overherredømme over bispedømmene i England, men trengte pavens myndighet til å få tvunget York inn i en godkjennelse av overherredømmet. Thomas prøvde å hindre Canterbury sitt overherredømme med å utsette sin reise til Canterbury hvor han hadde måttet sverget

⁴¹ Fröhlich. Vol 1. S. 11

⁴² Fröhlich, vol 1. S. 12 og 13

troskap og lydighet til Anselm og Canterbury. Det kan tolkes at Anselm så det som sin jobb å forsvare Canterbury sin ære og prøvde etter all sin makt å tvinge Thomas ned til Canterbury, hvor han fikk støtte av samtlige bispedømmer for utenom Durnham. Etter konfliktene med William og Henrik var jobben med å reformere kirken Anselm sin prioritet og han opprettholdt konflikten med Thomas til sin død i 1109. Selv om Thomas lyktes i å utsette sitt besøk til Canterbury til etter Anselm var død, ble allikevel Thomas tvunget til å møte i London for å sikre Canterbury overherredømme over bispedømmene i England i senere tid.⁴³

2.3 Ulike syn og tilnærminger på Anselms brevskrivning

Julian Haseldine sin artikkel *Friendship, Intimacy and Corporate Networking in the Twelfth Century* tok opp at brevsamlinger ofte ble samlet inn og laget av forfatterne av brevene selv. Han skriver at denne handlingen gjorde at vi fremdeles har flere brev og kilder i dag, men at det å samle inn brevene selv og dermed ha muligheten til å endre på dem, medfører at en må se på disse kildene med et kritisk blick. Sweeney nevner også dette og tar for seg flere av grunnene til hvorfor en bør se på en brevsamling med et kritisk blick. Hun sier at det mest diskuterte temaet er om Anselm faktisk selv samlet inn og satte sammen sin egen brevsamling.⁴⁴ Sweeney skriver at det er akseptert blant historikere at Anselm lagde en samling av brevene sine mens han var abbed i Bec, men at spørsmålet er om han samlet inn alle brevene han skrev med mål om å gi ut en brevsamling, samt om han endret på enkelte av brevene for å positivt redigere sitt bilde i situasjonen hans i skrivende stund.⁴⁵ Hun nevner at diskusjonen hovedsakelig foregår mellom Southern, Fröhlich og en historiker ved navn Vaughn. Hvor Southern mener at Anselm ikke samlet inn brevsamlingen selv og at han ikke endret på innholdet eller utelot noen brev for å bli sett på med mer positive øyne i ettertid. Derimot er Fröhlich og Vaughn uenige i dette⁴⁶.

2.4 Brevskrivning i middelalderen

For å kunne analysere brevene til Anselm som retoriske verk, er det nødvendig å bruke de tre grunnleggende begrepene innenfor retorikk: etos, logos og patos.⁴⁷ Etos beregner troverdigheten og ekspertisen til den som skriver brevet i forhold til omstendighetene. For

⁴³ Fröhlich, vol 1. S. 14 og 15

⁴⁴ Sweeney. S. 38

⁴⁵ Sweeney. S. 38

⁴⁶ Sweeney. S. 38

⁴⁷ Jor s. 28

eksempel ville Anselm hatt mer etos enn kongen i forhold til å sitere bibelen, mens kongen ville hatt mer etos i en tale til sine adelsmenn. Logos beregner logikken bak innholdet, det vil si at graden av logos blir beregnet ut i fra hvor bra individet argumenterer og troverdigheten bak argumentene. Patos blir beregnet ut i fra hvor stor grad innholdet evner å vekke følelser i mottakeren. For å kunne bygge disse tre elementene inn i analysen av Anselm sine verk er det nødvendig å forstå hvordan brev ble skrevet i hans samtid.

Brevene i middelalderen var bygget opp svært annerledes enn i dag. For å sammenligne Anselm sin retorikk tar jeg blant annet også i bruk Haseldine sin artikkel. Denne artikkelen tar for seg *Peter the Venerable* og bruken av vennskap i middelalder brev. Haseldine forklarer at det er vanskelig å analysere vennskap gjennom brevsamlinger fra middelalderen, grunnet at ordet *amicus* som er latin for venn⁴⁸ ble flittig brukt. Han fremviser at å bli kalt noens venn i middelalderen ikke trengte å bety mer enn at begge parter var blitt enige om å avslutte fiendtligheter.⁴⁹ Haseldine skreiver at den overveldende bruken av *amici* ikke viser til en personlig tilknytning og at å kalle noen en venn ikke har direkte tilknytning til vennskap.⁵⁰ Retorikken som ble brukt i brevsamlinger under middelalderen har blitt omtalt som varm og emosjonell og den blir kategorisert som en ladet skrivestil av historikere.⁵¹ Dette har gjort at historikere har problemer med å finne ut hva betydningen av å bli omtalt som venn gjennom brevveksling var, grunnet at brev fra middelalderen ofte forklarte mottakeren hvor overfylt senderen var av kjærlighet og vennskap for ham.⁵² Betegnelsen *amicus* ble ofte brukt til alt fra venner og familie til fremmede eller bekjente.⁵³

For å kunne forstå båndet mellom mottaker og avsender i middelalderbrev kan en derfor ikke bare analysere brevet mellom de to, men en må sette brevet opp mot flere brev skrevet av samme avsender, og helst fra samme brevsamling. Grunnen er at hvis en i dag leser et brev skrevet i middelalderen vil en kunne trekke en konklusjon om at avsender og mottaker var venner eller nære kollegaer. Derimot hvis en analyserer brevet opp mot brev fra en større brevsamling vil en kunne skille ut hvilke høfligheter som ble brukt til alle mottakerne og

⁴⁸ Haseldine s. 255

⁴⁹ Haseldine s. 251

⁵⁰ Haseldine s. 257

⁵¹ Haseldine s. 251

⁵² Haseldine s. 251

⁵³ Haseldine s. 251

hvilke som var unike til enkeltpersoner. Hvis en skulle analysert et brev av Anselm uten å ha lest flere av hans verk, kunne en fort trukket konklusjonen at mottakeren var en nær venn av Anselm, eller som enkelte har gjort, trukket konklusjonen om at Anselm hadde sterkere og mer romantiske følelser for mottakeren. Derfor er det viktig i denne analysen at individuelle brev ikke bare blir analysert isolert, men at de blir analysert opp mot flere andre brev som Anselm skrev i denne brevsamlingen.

Haseldine fremviser at det var flere måter å vise sine følelser eller respekt ovenfor leseren i middelalderbrev. Han trekker frem to av disse som hovedpunkter. En kan skrive på en familiær måte for å vise nærhet og kjærlighet, for eksempel er det å kalle noen far, mor, sønn eller søster en familiær måte å skrive på. Det andre punktet viser til en possessiv metode, å tiltale noen som ”min” eller ”min egen” er eksempler på dette.⁵⁴ Denne terminologien kunne bli brukt til å vise sin takknemlighet over vennskapet avsenderen og mottakeren viser til hverandre, men kan også blir brukt som et eksempel. Anselm tiltalte Lanfranc som ”min far” i brevene sent til ham, mens til kong Henrik ville Anselm tiltale ham som ”min konge”, bruken av slike ord viser gjerne til gjensidig vennskap i Lanfranc sitt tilfelle, mens i kongen sitt tilfelle kan det tolkes som et tegn på respekt. Andre terminologier som erstattet ordet venn for å vise mer følelser enn respekt var *dilectus* oversatt til elskede, eller *dilectissimus* oversatt til mest elskede.⁵⁵ Det blir fremlagt at i tilfeller hvor avsender ønsket å vise respekt til sin mottaker ville han gjerne bruke begrepet *dominus*, som oversettes til herre.⁵⁶ Haseldine nevner at det finnes mange flere slike forskjellige terminologier som alle på hver sin måte er med på å stadfeste forholdet mellom sender og mottaker av et brev og at betydningen av disse ordene kunne variere fra person til person. Derfor blir det viktig å lese flere, om ikke alle, brevene i en brevsamling for å kunne forstå hvordan forfatteren av brevene skrev til alle i forhold til hvordan han skrev til enkeltpersoner for å lære hva som er unntakene.

En av grunnene til viktigheten av å analysere en brevsamling individuelt kan være grunnet den individuelle retorikken som ble brukt på 1100 tallet. For hvor Haseldine skriver at det var visse regler om hvordan et brev skulle formode seg, utviklet det seg i viss frihet på 1000 og 1100 tallet i Europa.⁵⁷

⁵⁴ Haseldine s. 257

⁵⁵ Haseldine s. 258

⁵⁶ Haseldine s. 259

⁵⁷ Haseldine s. 258

Det som kommer frem av artikkelen er at bruken av amici eller oversatt venn, ikke trengs å brukes til å utforske nærheten til avsenderen og mottakeren av brevet, men at det blir brukt for å prøve å finne en felles interesse. Hvor en i konflikt ville ha brukt vennskap for å oppnå en felles urolighet for situasjonen, til dem som støtter deg for å oppnå en form for lojalitet eller til en tredjepart for å motivere en støtte for en felles interesse.⁵⁸ I Anselm sitt tilfelle kan vi her bruke kongen som den som er i konflikt, biskop Gundulf som den han ønsket å forsterke lojaliteten til, samt dronningen og paven som tredjeparter Anselm ønsket å få støtte av. At Anselm var en velkjent retoriker er kjent, men det som er diskutert er hans ønske og intensjon som politisk aktiv. For å finne ut hvordan Anselm uttaler seg mot en mottaker i en pågående konflikt er brev 319 fra Anselm til kong Henrik et godt eksempel. Som tidligere nevnt skrev Haseldine at en gjerne ønsket å forsikre seg at mottakeren av brevet var klar over deres vennskap hvis en var i en konflikt. Dette blir tydelig i åpningen av brevet Anselm sender til kongen. I en av de første setningene skriver Anselm

” In the letter of your highness which I recently received your Honor assured me of your friendship...”⁵⁹

Dette viser til at selv om Anselm var i eksil grunnet en pågående konflikt med kongen, skrev Henrik på en slik måte at Anselm skulle være sikker på de opprettholdt et vennskap, selv om det var i konflikt. Hvor Anselm svarer ved å tiltale Henrik som ”din ærede”⁶⁰ for å vise ham respekt. Derimot antyder ikke Anselm at vennskapet står like sterkt fra hans standpunkt, i stedet for å tiltale Henrik som hans venn skriver Anselm

”I give thanks for your friendship and your goodwill.”⁶¹

I det som kan antydes å være et svert krass brev til kongen nevner ikke Anselm noe om vennskapet mellom de to partene, annet at han er takknemlig for vennskapet kongen tilbyr,

⁵⁸ Haseldine s. 279

⁵⁹ Fröhlich, vol 3. S. 26

⁶⁰ Fröhlich, vol 3. S. 26

⁶¹ Fröhlich, vol 3. S. 26

derimot viser Anselm kongen respekt ved å si at det er ingen andre dødelige konger han ønsker å tjene enn Henrik.⁶²

Problemet med å sammenligne brevsamlingen til Anselm opp mot Peter sin er at Haseldine bruker latinske begreper, hvor denne analysen tar i bruk en engelsk oversatt versjon av Anselm sin brevveksling. Selv om enkelte ord og betydninger kan ha forsvunnet i oversettelsen kan en fremdeles analysere brevene opp mot hverandre. En finner gjerne ikke begrepene Haseldine bruker, men de oversatte engelske begrepene. Ved å gjøre dette kan man kartlegge de retoriske egenskapene til Anselm, men også hans forhold til de forskjellige mottakerne. For å lære om disse egenskapene er det viktig å se på brevene sendt til samme mottaker i kronologisk rekkefølge, samt å analysere de opp mot andre individer i samme periode for å differere ut eventuelle endringer i Anselm sin retorikk totalt sett.

Fröhlich legger frem at middelalderbrev var intendert til å bli lest høyt og at dette hadde en påvirkning i ordleggingen i brevene.⁶³ Dette ville ha påvirket retorikken som ble brukt i det politiske spillet gjennom brevsending, selv om det vil være noen brev som var ment å bare bli lest av mottaker, ville de fleste blitt ordlagt med forsiktighet. Dette ville hatt en påvirkning på hvordan Anselm skrev til spesielt kongen og dronningen av England.

Hvor brev i dag ville blitt skrevet som en personlig hilsen fra avsender, er det viktig å anerkjenne at formålet med brev i middelalderen var annerledes. Som nevnt over var flertallet av middelalder brev ment å bli lest opp høyt og dette utgjorde en viktig rolle for å kunne formidle sine meninger for ikke bare mottakeren, men individene rundt hen. Samtidig ble brevene skrevet og tatt vare på for å kunne ha rollen som et vitne om situasjonen i ettertid.⁶⁴ Brevene er dermed ikke tilegnet til å bare formidle en beskjed fra avsender til mottaker, men å bli bevart for å kunne forklare hva som ble sagt og gjort.⁶⁵ Brevutveksling og bevaring av brev ble mer populært utover 1000 og 1100 tallet hvor brevene ble bevart gjennom brevsamlinger for å kunne vitne om situasjonen som pågikk.⁶⁶ Ved en økende popularitet ble

⁶² Fröhlich, vol 3. S. 27

⁶³ Fröhlich vol.1 s.25

⁶⁴ Fröhlich vol.1 s. 23

⁶⁵ Fröhlich vol.1 s. 23

⁶⁶ Fröhlich vol.1 s. 24

brevsamlinger samlet, redigert og utgitt i stor skala.⁶⁷ I denne perioden var brev sterkt linket med å skrive didaktiske vers i form av at brev ofte var skrevet i diktform og ble brukt til å lære mottakeren noe.⁶⁸ Hvis en tar utgangspunkt i for eksempel Anselm sitt brev nummer 319 til Henrik, fremmer Anselm sine synspunkter samtidig som han forklarer Henrik at handlingene han utfører er en synd og hvordan Gud ville straffe ham hvis han ikke endrer sitt handlingsmønster. Det at brev ofte var skrevet med likhetstrekk til dikt kan fortolkes at var fordi at det da ble enklere å kunne lese brevet. Ved å skrive brevene på denne måten ville de da også bli enklere å formidle i form av opplesning. Grunnet populariteten til brevskrivning i denne perioden ble det utviklet en egen sjanger med inspirasjon fra skolen av romerske retorikere, brevene begynner med en hilsen, introduksjon, forteller, forespørsel, og avslutter med en konklusjon.⁶⁹

I James J. Murphys bok *Three Medieval Rhetorical Arts* kan en også lese at det finnes fem hoveddeler et brev i middelalderen skulle inneholde, salutatio, captatio benevolentiae, narratio, admonitio conclusio. Jeg har valgt å oversette disse til norsk: En hilsen, sikring av velvilje, en rapport, en forespørsel, og en konklusjon.⁷⁰ Dette er litt ulikt det Fröhlich skrev, i hans versjon er navnene på disse fem delene ”hilsen, introduksjon, forteller, forespørsel og konklusjon”. Likhetene er at begge sine versjoner av disse fem delene inneholder en hilsen, en forespørsel og en konklusjon, men forskjellene ligger i at det Fröhlich kaller introduksjon, blir kalt sikring av velvilje av Murphy, og at det Fröhlich kaller forteller, blir kalt rapport av Murphy. Det er ingen stor forskjell mellom de forskjellige navnene på begrepene med tanke på innhold, ettersom begge versjoner av den førstnevnte som oftest er med på å gi en myk start på brevet og funksjonen til den andre delen er en oppsummering av tidligere brevveksling, eller forespørselen som tidligere er blitt sendt til skriveren av brevet. Med dette i tankene har denne oppgaven fokus på navnene Murphy har valgt å skrive for å gjøre det lettere å forstå analysen og forklaringen av hva de forskjellige delene av et brev skulle inneholde.

Hilsenen er den første delen av brevet hvor blant annet rangen på sender og mottaker kommer frem i den form av at den som har høyest rang i hovedsak skal bli navngitt først. Altså hvis

⁶⁷ Fröhlich vol.1 s. 24

⁶⁸ Fröhlich vol.1 s. 24

⁶⁹ Fröhlich vol.1 s. 24

⁷⁰ Murphy s. 7

Anselm hadde skrevet til en av munkene ville han først ha skrevet sitt eget navn og så munkens navn (Jeg Anselm ... skriver til munken ...), mens hvis han skulle skrive til en konge ville han skrevet kongens navn og/eller tittel først i brevet og så hans eget navn (Til Kong ... Jeg, Anselm, skriver til deg...). I tillegg til dette kunne en i hilsenen legge til passende ord og adjektiver som hørte til mottakerens rang og også vise sin ydmykhet, noe som var spesielt viktig hvis det var snakk om å sende et brev til en med høyere rang.⁷¹

Den neste delen vi kommer til i brevet er sikring av velvilje. Her var det viktig å sikre seg en god posisjon hos mottakeren og også få mottakeren til å føle at brevet kommer med gode intensjoner. Dette kunne oppnås ved både å skrive om egne oppfylte plikter og trofasthet men også ved overflødig bruk av positive adjektiver og ord om mottakeren. Det beste ville være å bruke begge disse i denne delen av brevet, men i noen omstendigheter var det nødvendig å bare bruke en av dem.⁷² Dette kommer det et eksempel på i analysen av Anselms brev til Kong Henrik.

Etter en har sikret mottakerens velvilje, begynner rapporten. Her skriver man en kort oppsummering av tidligere brevveksling og gjør det klart for mottakeren hva brevet vil fokusere på. Dette bør gjøres kort og konkret før en begynner å skrive forespørselen.⁷³

Forespørselen er på mange måter hoveddelen av brevet. Det er her senderens intensjoner kommer frem og ettersom denne delen heter nettopp forespørselen, er det som oftest noe senderen vil at skal skje som kommer frem i denne delen av brevet. I følge Murphy er det hele ni forskjellige måter å skrive en forespørsel på som her også er oversatt til norsk: En snill, didaktisk, truende, akademisk⁷⁴, advarende, rådgivende, korrigerende og direkte måte.⁷⁵

Til slutt i brevet har vi konklusjonen. Her poengterer senderen viktigheten av brevet og avslutter som oftest med flere beskrivende adjektiver om mottakeren. Man kan poengtere viktigheten på enten en bekreftende måte hvor man da ofte skriver hvor takknemlig man ville

⁷¹ Murphy s. 7-10

⁷² Murphy s. 16-18

⁷³ Murphy s. 18

⁷⁴ Av det jeg kunne finne i engelske ordbøker er "exhortative" og "hortatory" synonymmer og jeg har derfor valgt å samle dem under fellesbetegnelsen "akademisk".

⁷⁵ Murphy s. 18-19

bli hvis forespørselen blir godt imøtekommet, og man kan gjøre det på en nektende måte, hvor man truer med hva som vil skje hvis mottakeren ikke gjør som avsenderen vil.⁷⁶

Ettersom populariteten til brevskrivningen økte ble det skapt to normer en skulle følge når en sendte brev, den første som ofte ble ignorert var at et brev skulle ikke være for langt slikt at det ikke testet tålmodigheten til mottakeren, den andre var at et brev skulle ha ett emne.⁷⁷ Dette ville bety at hvert brev bare skulle inneholde én beskjed eller ett budskap og at en derfor gjerne kan spore at flere brev ble sendt til samme mottaker innen kort tid selv om det første brevet ikke var blitt besvart enda. At et brev ikke skulle være for langt gir også mening ettersom brev som oftest var ment å bli lest høyt av budbringeren. Et langt brev kunne også skade innholdet i brevet ettersom det kunne blitt for mye informasjon å innta. I brevsamlingen til Anselm kan vi se at han fulgte disse to normene, med veldig få unntak. Unntakene ville for eksempel være at hvis han mottok et brev ved flere spørsmål, ville Anselm svare på alle spørsmålene i ett og samme brev tilbake. En kan tolke at disse avgjørelsene stryket opp om Anselm som retoriker ettersom brevene hans var konkrete og kortfattede.

2.5 Anselm som brevskriver – og om han samlet brevene selv

Fröhlich nevner at Dom F.S. Schmitt er ansvarlig for innsamling og en kritisk redigering av brevsamlingen i nyere tid og at han var overbevist om at de fem volumene han gav ut inneholdt den totale mengden brev Anselm sendte og mottok.⁷⁸ Etter å ha gått grundig gjennom Schmitt sitt verk har Fröhlich kommet frem til at 150 brev mangler fra brevsamlingen.⁷⁹ Når en leser Fröhlich sine oversatte volumer fra Schmitt sitt verk kommer en fort til samme konklusjon, det er flere brev hvor Anselm svarer på et brev som ikke er i brevsamlingen og noen hvor Anselm får svar på brev som ikke er med i de tre volumene.

”In my opinion, Anselm himself, excluded many of these from his collection.”⁸⁰

⁷⁶ Murphy s. 19-21

⁷⁷ Fröhlich. Vol 3. S. 2

⁷⁸ Fröhlich. Vol 3. S. 3

⁷⁹ Fröhlich. Vol 3. S. 3

⁸⁰ Fröhlich. Vol 3. S. 3

Fröhlich legger frem at det er naturlig og praktisk at Anselm ville ha redigert og ekskludert enkelte brev basert på det enorme nettverket av brevutveksling han var en del av.⁸¹ Hvis vi aksepterer de tradisjonelle rammene for kunsten gjennom brevskrivning og bevaring av brev, vil det være naturlig å tro at Anselm endret innholdet og redigerte stilen av brevene for å passe til idealene han ville stå for.⁸² Gjennom brevene fremstår Anselm som en mann som er høytidelig og bryr seg mye om ryktet sitt og hvordan folk så på ham. Et eksempel er hvor iherdig han argumenterte mot ryktene om at han godtok stillingen som erkebiskop grunnet makt og penger, eller når han skriver til munken Ordwy at ingen må lyve og si negative ting om han, de må si sannheten og dermed positive ting om han. Som Southern også bekrefter skriver Fröhlich at Anselm begynte å samle på brevene sine mens han fremdeles var i Bec, andre argumenter Fröhlich bruker er når Anselm ber mottakeren av brevet om å lese brevet han skrev til Dom Lanzo for 31 år siden på det tidspunktet.⁸³ Dette vil antyde at det faktiske brevet som var sendt er samlet inn igjen eller at Anselm har en kopi av brevet lett tilgjengelig. Hvor Southern skriver at Anselm ikke samlet inn brevene sine eller hadde intensjoner om å organisere dem i volum, men at han ville hatt utkast av dem skriver Fröhlich at Anselm aktiv tok del i innsamlingen. Det er sannsynlig at hvis Anselm først tok seg tid til å redigere brevene var det med hensikt å gi ut en brevsamling, for hvis Anselm hadde ingen interesse i å bevare brevene etter hans død ville det vært unaturlig å redigere dem. For hvis Anselm bare besvarte brevene for å kunne holde oversikt over hva som var sagt og bruke dem som en kilde, ville det vært unødvendig å redigere dem. Fröhlich antyder at brevene gir en følelse av en biografi som fremstiller Anselm som trofast munk, pliktoppfyllende lærer og en motivert soldat for Kristus som ga sitt liv for å tjene Gud.⁸⁴

”He conceived his letter collection to be a work of literature forming the complementary part of his philosophical and theological writings.”⁸⁵

Fröhlich skriver at Anselm gjennom brev fremstilte seg som en omsorgsfull far som bare var ute etter at hans mottakere skulle oppleve fremgang i deres reise mot himmelriket.⁸⁶ Anselm

⁸¹ Fröhlich. Vol 3. S. 3

⁸² Fröhlich. Vol 3. S. 3

⁸³ Fröhlich. Vol 3. S. 5

⁸⁴ Fröhlich. Vol 3. S. 6

⁸⁵ Fröhlich. Vol 3. S. 6

⁸⁶ Fröhlich. Vol 3. S. 6

skrev med kjærlighet og inngivelse til alle som delte samme ideal som ham, eller som ønsket å dele det.⁸⁷ Mye av grunnen til Anselm sin store popularitet var hans diskresjon, innlevelse, argumentasjon og hans kjærlighet ovenfor de som mottok hans budskap enten som elev eller gjennom brev.⁸⁸ Med kjærlighet menes hans varme og oppløftende ord som gjorde at mottakeren av budskapet ville få en følelse av at Anselm verdsatte dem. Gjennom å vise sin innlevelse og kjærlighet ytrer Anselm hjelm til dem han kunne hjelpe. Ved diskresjon ville Anselm prøve å hindre å fornærme mottakeren, mens mottakeren ville være klar over at informasjonen hen delte med Anselm ikke ville bli delt videre. Ved å vise denne tryggheten og kjærligheten kunne Anselm ha blitt sett på en omsorgsfull far og en hjelpsom pastor. Dette er retoriske virkemidler som bidrar i at Anselm kunne forklare hva han mente samt i størst mulig grad hindre at mottakeren ble fornærmet.

Southern er svært uenig med blant andre Fröhlich. Han mener på sin side at denne jobben ble utført av andre parter og at Anselm hadde ingen hensikt med å redigere brevene i ettertid. Det Southern legger trykk på er viktigheten av at brevene ble bevart av Anselm sine venner og disipler, brevene representerer nesten dobbelt så mye av kildemateriell enn alt annet bevart fra Anselm.⁸⁹ Det er ikke alltid mengden av kildemateriell som er viktigst, for at noe skal være bra må det være av kvalitet. Brevene til Anselm representerer den størst bevarte delen av Anselm sitt liv, men er også samtidig svært viktig for å få en dypere forståelse av Anselm sitt liv. Southern beskriver viktigheten til brevsamlingen som

*”the letters provide an essential body of material for understanding the development of his mind and aims, ”*⁹⁰

*”At every stage in his career, they help us to identify the subjects to which he attached most importance. ”*⁹¹

I Southernns fremgangsmetode og analyse av brevsamlingen tar han for seg at brevene er samlet inn av venner og disipler av Anselm og at de derfor representerer det som ble

⁸⁷ Fröhlich. Vol 3. S. 6

⁸⁸ Fröhlich. Vol 3. S. 4

⁸⁹ Southern. S. 394

⁹⁰ Southern. S. 395

⁹¹ Southern. S. 395

skrevet.⁹² Han forklarer samtidig at han var kildekritisk til brevsamlingen mens han jobbet med den grunnet at han er i den oppfattelse av at flere av brevene er kladder og utdrag.⁹³ Grunnlaget bak denne påstanden er at ettersom han mener at Anselm ikke hadde en eksisterende samling, måtte brevene ha blitt samlet inn gjennom å kontakte mottakeren, finne brevene i arkivene i Bec og Canterbury eller finne utkast av brevene.⁹⁴ Det at enkelte av brevene var utkast ville bety at de aldri ble sendt, men var et grunnlag for brevet før Anselm redigerte det og sendte det. Hvis dette er tilfelle ville det minsket kildens troverdighet ettersom vi ikke har tilgang til selve brevet i sin helhet. Mens Southern argumenter for sitt synspunkt legger han til at hvis Anselm faktisk samlet inn brevene og eventuelt redigerte dem ville det endret hele oppfattelsen av Anselm.⁹⁵ Southern beskrev Anselm som en munk uten interesse for makt eller politikk. Hvis Anselm selv samlet inn brevene for å utgi brevsamlingen motsier dette Southern sin beskrivelse av Anselm ettersom Anselm da ville ha gjort en handling for å forbedre sin politiske posisjon. Southern skriver at hvis Anselm selv sto for brevsamlingen ville Southern beskrevet ham som en mann i besittelse av utkalkulerende handlinger og god politisk dømmekraft. Derimot hvis en godtar Southern sine premisser og antar at Anselm ikke sto for brevsamlingen vil Anselm sin karakter bli beskrevet som en man som gjorde lite eller ingenting for å bevare et positivt syn på seg selv for historie bøkene.

Angående brevsamlingen som en kilde skriver Southern at den ikke mister sin verdi uansett hvilken av teoriene en tror på. Han fremlegger at brevene skal tolkes som offentlige uttalelser.⁹⁶ Det at en bør se på brevene som offentlige uttalelser vil påvirke analysen av gitte brev i stor grad, en vil da måtte tolke at alt Anselm skrev var ment for at mottakeren og de rundt ham skulle få denne informasjonen. Southern legger frem av at selv om brevene begynner med å adressere mottakeren samt en personlig hilsen og ønske av velvilje fremstår de som om de er ment å bli lest høyt av andre.⁹⁷

⁹² Southern. S. 395

⁹³ Southern. S. 395

⁹⁴ Southern. S. 394-396

⁹⁵ Southern. S. 395

⁹⁶ Southern. S. 395

⁹⁷ Southern. S. 395

De gjenlevende kildene om Anselm sitt liv er hans verk, Eadmer sin biografi om Anselm og brevsamlingen. I min oppgave ønsker jeg å analysere Anselm som en retoriker og politiker gjennom brevene hans og dermed blir det brevsamlingen som er hovedkilden min. Spørsmålet som fort blir stilt og hvor det er uenigheter i fagfeltet er hvor hvit Anselm selv lagde brevsamlingen eller om det ble gjort av hans venner og følgere etter hans død uten Anselm sin kunnskap. Det store spørsmålet som Fröhlich tar opp er at hvis Anselm samlet inn brevene for å gi ut en brevsamling er det sannsynlig at han samtidig redigerte innholdet for å forbedre sin egen posisjon. Denne hypotesen er Southern enig i hvis det var Anselm som samlet inn brevene med hensikt om å gi dem ut i volumer, men han mener at Anselm var ikke delaktig i samle inn brevene med hensikt om gi dem ut. Hvis en er enig med Southern legger han frem at brevsamlingen hovedsakelig er utdrag og utkast fra brevene med enkelte unntak hvor det faktiske brevet ble sporet opp. I begge tilfellene ville det blitt utført en redigering på brevene, hvis Anselm selv lagde brevsamlingen ville han ha gjort det for å forbedre sitt rykte og forsterke hans posisjon i stridighetene han møtte. Hvor hvis brevsamlingen ble samlet in uten Anselm sin kommando ville i stor grad bestå av utkast, et uferdig utkast ville ha manglet deler av innholdet i brevet, som eventuelt ville bli fylt inn av den som ga ut volumene. Dette utgjør at vi må ta hensyn til at enkelte brev kan være redigert i ettertid og at det dermed enten er lagt til noe eller ekskludert noe fra innholdet i brevet Anselm skrev. Ved denne informasjonen er det viktig å være kritisk til brevene som kilde individuelt, dermed blir det viktigere å lese hele brevsamlingen for å finne likhetstrekk mellom brevene i retorikken. Det at brevene kan ha blitt redigert ødelegger dem ikke som kilde, de er fremdeles svært verdifulle for å kunne etablere Anselm sin historie, men det gjør at vi må stille oss kritisk til at alt er sant. Vi ser tydelig i brevsamlingen at enkelte brev mangler når Anselm svarer på et brev som ikke er i volumene, det at de mangler gjør ikke brevsamlingen mindre verdt, men med de manglende brevene kunne vi fått et klarere omfatning av Anselm sitt liv og hans retorikk.

Kapittel 3 – Anselms retoriske strategier – Norm

3.1 Norm til geistlige

For å komme frem til en norm i Anselm sin retorikk rettet mot geistlige er det nødvendig å lese gjennom samtlige brev, men jeg velger å trekke frem to brev, 1⁹⁸ og 261⁹⁹, for å fremvise Anselm sin modell. Normen vi kommer frem til i denne delen vil bli brukt til å settes opp mot retorikken brukt i brevene til Thomas av York for å analysere Anselms retoriske virkemidler innad i en konflikt. Brev 1 og 261 er skrevet til individer som Anselm ikke er i konflikt med samt personer Fröhlich hevder Anselm er venner med. Brev 1 er skrevet etter Anselm sin retur fra sitt andre eksil, mens brev 261 er skrevet før Anselm drar i dette eksilet.

Brev 261 sent til erkebiskopen av Lyon, Hugh, er det første av de to brevene valgt ut for å fremlegge Anselms retoriske norm ovenfor geistlige. I brev 261 skriver Anselm at han er takknemlig for invitasjonen til å bli i Lyon mens konflikten om investiturstriden utarter seg med Henrik. Anselm bruker også muligheten til å klage over kongen og biskopene som støtter ham i investiturstriden som dermed gjør at de stiller seg mot Anselm. Grunnen til at dette brevet samsvarer med Anselms norm for brevskrivning til geistlige, er at det viser til hvordan Anselm skrev til en geistlig person han hadde et nært forhold til om en situasjon han ikke var komfortabel med eller enig med. Dette kan være et godt grunnlag for å sammenligne med brevene sendt til Thomas for å se hva som skiller seg ut når Anselm er i en direkte og åpen konflikt med en geistlig person i motsetning til i dette brevet hvor Anselm ikke hadde noen negative følelser ovenfor mottageren av brevet, heller tvert i mot.

Det andre brevet som er trukket frem som eksempel i denne kategorien er brev nummer 1 sendt til Lanfranc rett etter at han er blitt utnevnt som erkebiskop. I dette brevet gratulerer Anselm Lanfranc med sin nye tittel og sender ham en gave i form av et krus. Mot slutten av brevet skriver han at han ønsker at munkene rundt Lanfranc også skulle få mulighet til å lese brevet. Dette brevet er også brukt som eksempel på grunn av at det viser hvordan Anselm skrev til en person han hadde et nært forhold til innenfor det geistlige, men også fordi at det representerer motsetningen til hvordan Anselm skrev til Thomas. Begge brevene inneholder sterke representasjoner av følelser men på hver sin side av affeksjonsregisteret.

⁹⁸ Fröhlich vol. 1 s. 73-74

⁹⁹ Fröhlich vol. 2 s. 256-257

Den første delen i brevet er hilsenen og Anselm sin retoriske norm ovenfor geistlige blir fremvist som å være høflige og fulle av overdådige adjektiver. Introduksjonen av individene i brevutvekslingen står i samsvar med rang, hvor i brev 261 sendt til erkebiskopen av Lyon er Hugh presentert først når begge parter er av samme rang i form av tittelen som erkebiskop, og det samme ser en i brev 1 til Lanfranc. I hilsenen er vennskapet ovenfor mottakeren av brevet presentert med positive adjektiv før ordet venn. Som nevnt over presiserer Haseldine at ved å legge til beskrivende adjektiver før ordet venn viser avsenderen til deres nære vennskap, hvor det å introdusere noen som venn ble brukt for å vise høflighet. I brev 1 skriver Anselm *til hans herre og far med mye kjærlighet* hvor i brev 261 blir Hugh presentert som *elskede far*.

Etter Anselms retoriske norm rettet til geistlige angående sikring av velvilje er den et avsnitt lang, fylt med takknemmelighet og en kan tolke at Anselm ønsker å vise hans glede over deres vennskap og hans ønske om gi den samme gleden tilbake gjennom sikringen av velvilje. Denne observasjonen kommer ut fra at Anselm skriver at mottakeren har vist ham deres vennskap og lojalitet. Gjennom å bruke patos i sin retorikk kan en tolke at Anselm forsøker å gi mottakeren et inntrykk av at det er et bedre individ.

Den retoriske normen i rapporten er at den er konkret, til en hvis grad objektiv forklarende og inneholder en god flyt inn mot forespørselen. Ut i fra modellbrevene kan en analysere at Anselm prøver å opprette en forståelse mellom mottaker og avsender angående situasjonen og rapportens oppgave er å forklare hvorfor Anselm sender brevet. I motsetning til de andre delene i brevet trenger ikke rapporten å inneholde noen overdådige adjektiver. Høfligheten blir dermed analysert hvor vit Anselm prøver å forklare situasjonen og skape en forståelse, eller om han bastant forklarer situasjonen.

Anselms retoriske norm når det gjelder forespørselen er at erkebiskopen ikke spør eller ber om noe direkte, men prøver indirekte å skape en forståelse hos mottakeren angående hva det er Anselm ber om. Forespørselen inneholder en positiv undertone, hvor hvis det er noe negativt innhold i forespørselen er det ikke rettet mot mottakeren, men skrevet for å skape en forståelse angående situasjonen. For å skape forståelsen bruker Anselm etos og logos ved å bruke erfaringer og eksempler for å gi mottakeren et større omgrep om hvorfor brevet ble sendt, og hva erkebiskopen ønsker å få ut av sende brevet.

Konklusjonen er kortfattet, positiv, fylt av bønner, ønsker om en fremgang og bekreftende i forhold til normen til Anselm sin retorikk. Konklusjonen kan bli oppfattet som en myk avslutning og er en glidende avslutning på forespørselen. Etter Anselm skriver at han håper at Gud gir mottakeren det hen trenger og at fremgangen skal fortsette avslutter han med amen. Etter Anselms norm kan en tolke at konklusjonen er til stedet for å gi en positiv avslutning på brevet og bidrar dermed til å øke sannsynligheten for at mottakeren skal utføre det Anselm indirekte ber om.

3.2 Norm til monarker

For å finne normen i Anselms retorikk når han skriver til monarker velger jeg her å fokusere på brev 321¹⁰⁰ til dronning Matilda og brev 402¹⁰¹ til kong Henrik. Dette er brev til mennesker som Anselm i skrivende stund ikke er i konflikt med, men som han enten har vært i konflikt med eller i indirekte konflikt med på et annet tidspunkt. Ved å ta i bruk disse to brevene som modellbrev for Anselms norm til monarker, kan en lettere finne ut hva som skiller seg ut når en senere skal se på hvordan han skrev under konflikt.

Brev 321 til dronning Matilda kan anvendes til å analysere hvordan Anselms retorikk forandret seg når Anselm, i motsetning til i dette brevet, var i en indirekte konflikt med Matilda. Samt gjør hennes posisjon at en kan analysere brevet opp mot retorikken brukt i brevene til Henrik.

Brevet er sendt for å vise erkebiskopens takknemmelighet ovenfor dronningens kjærlighet for ham gjennom hennes brev, samt takker Anselm Matilda for at hun har forsøkt å bistå ham i hans sak ovenfor kongen. Anselm poengterer at selv om han er takknemlig for hennes løfter om at eiendelene til kirken i Canterbury skal returnere, så skulle ikke slike løfter vært nødvendige ettersom disse eiendelene aldri skulle blitt frarøvet kirken i det hele tatt. Det siste punktet Anselm poengterer er at han dessverre ikke kan returnere til England under Henrik sine premisser, men forsikrer Matilda at han bærer ingen nag ovenfor kongen.

¹⁰⁰ Fröhlich vol. 3 s. 30-31

¹⁰¹ Fröhlich vol. 3 s. 166

Brevet inneholder en god flyt mellom den uskyldige og ydmyke Anselm og den høytstående erkebiskopen som en kan oppfatte at fremstår som en person som har autoritet. Ved å regelmessig bytte mellom disse to skrivestilene i brevet kan en analysere at han får både vist ydmykheten som bør vises ovenfor en dronning, han får tilegnet seg sympati, samt får frem sine poenger og krav uten å virke for kritisk gjennom brevet.

Brev 402 representerer Anselms retoriske norm ovenfor kong Henrik den første og hans posisjon som monark. Brevet kan dermed i stor grad bli analysert opp mot brev 319 til samme mottager, som er kategorisert som direkte konflikt. Grunnlaget for utvelgelsen av brev 402 er fordi det er ett av få brev sent til Henrik som ikke inngår i kategoriene indirekte konflikt eller direkte konflikt. Brevet er sendt for å gratulere kongen med hans serier i Normandie, samt en påminnelse og oppmuntring til at Henrik må opprettholde sine løfter om å gi kirken fred og frihet.

Ut i fra de to brevene nevnt over kan en finne at Anselm sin retoriske norm når det kom til monarker skilte seg ut fra andre mottakere. Hilsenen var på fem til seks linjer, den var full med positivitet, overdådige adjektiver, ydmykhet fra Anselm, beskrivelse av monarkens storhet samt Anselm sine bønner om fremgang og/eller storhet til monarken. Det som Anselm i størst grad inkluderer i normen til brevsamlingen er at introduksjonen følger et hierarki, den personen med størst rang blir alltid presentert først, det vil si at når Anselm skriver til monarker introduserer han dem først i hilsenen.

I sikring av velvilje sendt til monarker innebar Anselms retoriske norm at denne delen skulle være på et avsnitt, overfylt med takknemmelighet, positivitet og gjentakninger fra tidligere brev som individet hadde skrevet til erkebiskopen. Sikringen av velvilje inneholder i stor grad ros og positive adjektiver om mottakerne, i en betydelig større grad enn til andre mottakere. Anselm presenterer seg selv som ydmyk og presenterer monarken som storhet og viser dermed i stor grad respekt ovenfor mottakeren. Angående gjentakninger er dette sitater og meninger monarken har skrevet til Anselm tidligere, som erkebiskop bruke i dette brevet for å minne monarken på hva hen tidligere har skrevet.

Rapporten skal inneholde en kortfattet og konkret oppsummering av tidligere brev for å kunne forklare hva dette konkrete brevet skal omhandle. Normen i rapporten er at den også skal ekskludere negative adjektiver som beskriver mottakeren.

I forespørselen sendt til monarker innebærer normen til Anselms retorikk at denne delen bør være konkret, inneholde overdådige adjektiver som beskriver mottakeren og her presenterer Anselm ofte seg selv som ydmyk. Angående formen på forespørselen er den varierende basert på hvorfor Anselm har skrevet brevet og hva erkebiskopen ønsker å få ut fra brevet. Forespørselen kan derfor være didaktisk, rådgivende, akademisk osv... som nevnt tidligere. I hvor stor grad forespørselen er konkret kommer også an på situasjonen, men normen i retorikken er at forespørselen skal ha et konkret mål om handling av mottakeren.

I Anselms retorikk er konklusjonen som er skrevet til monarker rosende, bekreftende, lengre enn normalen til andre mennesker ved å være på et langt avsnitt. Konklusjonen skrevet til monarker fungerer som en positiv avslutning på brevet og kan bidra til å få mer velvilje etter mottakeren har lest brevet. Ved at konklusjonen er bekreftende menes det at Anselm skriver at mottakeren må fortsette med det hen gjør og at håper at fremgangen av den grunn skal fortsette. Konklusjonen er en av delene som skiller seg mest ut om partene er i konflikt, om konklusjonen roser monarken og ber hen om å fortsette å gjøre det hen gjør, viser dette tydelig til at partene ikke er i konflikt, i motsetning til at konklusjonen noen ganger kun består av ett ord når partene er i direkte konflikt.

Kapittel 4 – Anselms retoriske strategier – Konflikt

4.1 Retoriske strategier i indirekte konflikt

I kategorien indirekte konflikt vil en trekke frem brev som er skrevet utenfor en pågående konflikt, men hvor brevet er skrevet på en truende måte som tilsier at det er i en konflikt. Indirekte konflikt er et stadiet mellom normen og konflikt og bidrar til å vise de forskjellige retoriske fremgangsmåtene til Anselm. Brev som er skrevet med vennskap eller for å svare på eller stille et spørsmål viser til normen i Anselms retorikk, hvor motparten er direkte konflikt som Anselm var i med blant andre Thomas av York og kong Henrik. Indirekte konflikt omhandler brevene som er skrevet for en spesifikk situasjon som ikke var vedvarende over tid og er rettet mot en spesifikk handling. For å kunne fremlegge Anselms retorikk i indirekte

konflikt er det valgt ut to brev, 336¹⁰² til munken Ordwy, som vil representere den geistlige, og 346¹⁰³ til Matilda, som vil representere monarken.

Brev 346 til Matilda er som nevnt utvalgt fordi det viser til hvordan Anselms retorikk var i indirekte konflikt til en monark. Brevet sent til Matilda i 1105 er kategorisert som indirekte konflikt grunnet at partenes forhold generelt i brevsamlingen kan tolkes til å være et positivt og nært forhold, med unntak av dette brevet. Brevet ble skrevet for å be dronningen om å gi opp sin investitur i de kirkene hun hadde omsyn over, samt at dronningen skulle bistå i å hjelpe de andre kirkene i hennes rike. Grunnlaget for å kategorisere brevet som indirekte konflikt er fordi det er det eneste sendt til Matilda som er ment til å være kritisk ovenfor henne, hvor de resterende brevene sent til dronningen er positivt ladd ovenfor henne. Brev 346 er utvalgt grunnet at det i stor grad kan settes opp mot Anselms retoriske norm grunnet at de andre brevene sent til Matilda representerer gitte norm.

Brev 336 er valgt ut grunnet at brevet viser til hvordan Anselms retorikk var i en indirekte konflikt med geistlige. Brevet ble skrevet av Anselm som et svar på Ordwy sitt brev, hvor munken spør Anselm om alligasjonene mot erkebiskopen er sanne. Alligasjonene går ut på at Anselm angivelig skal ha godkjent at lekmenn har tatt over de geistliges roller i kirkene etter at prestene hadde blitt utvist og i tillegg skal Anselm ha mottatt klager på dette, både offentlig og privat, uten å bistå dem eller gi dem noen form for hjelp i saken. I tillegg til dette forsvarer Anselm seg kort om påstanden om at han med vilje unngår sitt ansvar som erkebiskop ved å oppholde seg i Lyon. Anselm sitt svar utgjør at en kan kategorisere brevet under indirekte konflikt. Hvor Anselm i stor grad stiller seg kritisk til påstandene og deres eksistens, går ikke erkebiskopen til direkte kritikk av Ordwy, men holder seg heller høflig ovenfor munken.

Viktigheten av dette brevet kommer av at det fremlegger hvordan Anselm normalt ville ha brukt retoriske virkemidler under en konflikt med munk og kirkelige tjenere og viser dermed hvordan situasjonen med Thomas utmerker seg.

I indirekte konflikt kan en analysere at Anselm ikke er like bastant og frustrert på mottakeren som han er i direkte konflikt, og disse brevene vil dermed bidra til å utvide forståelsen av

¹⁰² Fröhlich vol. 3 s. 62-63

¹⁰³ Fröhlich vol. 3 s. 75-76

Anselm som retoriker samt i større grad bidra i å skille ut brev som er skrevet under en åpen konflikt. Strategien til Anselm var forskjellig i indirekte konflikt og direkte konflikt og forskjellene vises ved de forskjellige motivene for å skrive brevene. For å kunne vise forskjellen vil det bli trukket frem brev skrevet til diverse geistlige og monarker for å lettere kunne sammenligne med brevene i direkte konflikt, hvor partene vil være Thomas av York som den geistlige og kong Henrik den første som monark.

Strategien til Anselm i indirekte konflikt kan oppfattes som bastant men samtidig respektfull. Når Anselm skrev i indirekte konflikt er undertonen svært negativ, men brevet inneholder samtidig positive ord. Brevne inneholder ofte at Anselm bastant aviser påstander eller forklarer hva som er sannheten etter hans mening. I motsetning til brev sendt i konflikt inneholder brev skrevet i indirekte konflikt flere vennlige adjektiver og kan oppfattes positiv ord for ord. Valget å bruke denne retorikken kan være en strategi for å vise mottakeren at hen tar feil, men samtidig bevare eventuelle vennskap for å enklere kunne overbevise mottakeren om at hen tar feil. Anselm sitt mest brukte retoriske virkemiddel er patos, kunsten å appellere til følelsene til mottakeren. I indirekte konflikt er etos et dominerende virkemiddel. Anselm skriver med autoriteten til sin stilling som erkebiskop og han skriver på en konkluderende måte. Erkebiskopen åpner ikke opp diskusjon eller andre synspunkter, men skriver det han mener er riktig. Denne fremgangsmetoden kan gi flere effekter, den positive er at den gir Anselm i stor grad troverdighet ettersom han gir mottakeren et konkret svar som ikke kan mistolkes eller ignoreres. Den negative effekten kan være at denne fremgangsmetoden kan skape irritasjon hos mottakeren. Det at Anselm bastant forklarer dem hva som er riktig og hva de skal gjøre eller ikke gjøre kan bli mottatt negativt. Det er gjerne av denne grunnen Anselm skriver flere overdådige adjektiver om personen samt adjektiver som beskriver partenes nære vennskap. Ved å retorisk fremlegge seg på en slik måte klarer Anselm å fremme sitt budskap, alvoret i situasjonen, samt å sikre at partenes forhold ikke tæres.

En strategi Anselm brukte i indirekte konflikt er at erkebiskopen i mye større grad skriver på en bastant, respektløs og truende måte. Etter Anselms retoriske norm skriver han svært positivt med overdådige adjektiver, respektfullt til mottakeren og fremstiller seg selv som ydmyk. I konflikt kan en se at Anselm skriver sært kritisk til Henrik, men brevene inneholder fremdeles i en liten grad overdådige adjektiver og respekt for kongen. Strategien bak Anselms retorikk i indirekte konflikt kan være å avslutte situasjonen før den utvikler seg til å bli en offentlig konflikt mellom partene. I Matilda sitt brev kan en tolke at Anselm prøver å vise

hennes konsekvensene for hennes handling og ber henne omgjøre de snarest i et håp om å ikke miste en av sine viktigste støttespillere mot hennes ektemann Henrik. Til Ordwy kan en tolke at denne bastante og kritiske retorikken ble brukt for å avslutte en hver for av rykter angående Anselms motiver før de ble offentlig. En kan dermed se at Anselm i stor grad er truende og kritisk i indirekte konflikt og en kan tolke at dette er i et håp om å avslutte situasjonen snarest. Ettersom brevene skrevet i indirekte konflikt har en tendens til å være i større grad kritisk enn brev skrevet i konflikt, kan en skille mellom de ved å se på hilsenen og om konflikten pågikk over lengre tid. I indirekte konflikt er hilsenen i stor grad positiv hvis en sammenligne den mot hilsenen i brev skrevet i konflikt, samt ved å se på brevutvekslingen i brevsamlingen kan en fastslå hvor lenge konflikten varte. En kan blant annet se at situasjonen med Matilda endret seg rett etter hun mottok brevet til Anselm.

4.2 Retoriske strategier i direkte konflikt

De to direkte konfliktene som står i fokus er den med Thomas av York og den med Henrik den første av England. Situasjonene er svært forskjellige og vil også her bli delt opp i to deler, geistlige og monarkiske.

Brev 319¹⁰⁴ er sent til Henrik den første i 1104 under Anselms andre eksil. Brevet er skrevet i en direkte konflikt som følge av investiturstriden som førte til at Anselm ble tvunget inn i eksil. Anselm svarer på kongens brev angående hans retur til England og mulighetene til å leve under samme forhold som Lanfranc hadde gjort med Henrik sin far. Erkebiskopen svarer at han ikke kan returnere grunnet premissene som kongen har lagt for at Anselm skal få lov til å returnere til England og argumenterer med at han må leve under Guds lov og kan dermed ikke leve under kongens når de to lovene ikke kan sammenkobles. Anselm poengterer at eiendelene tatt fra ham og bispedømmet Canterbury skal returneres før eventuell retur til England. Brevet kategoriseres som direkte konflikt og er skrevet under investiturstriden som er en av de tre offentlige konfliktene Anselm var aktiv i. Brevet er vesentlig for å kunne analysere Anselm som retoriker under konflikt og brev 319 kan regnes som et av de beste eksemplene å trekke frem for å vise Anselms retorikk under investiturstriden.

¹⁰⁴ Fröhlich vol. 3 s. 26-27

Brev 445¹⁰⁵ er sendt til Thomas av York i 1108 og omhandler den tredje direkte konflikten Anselm var offentlig deltager i. Brevet er inkludert fordi det viser til Anselms retorikk ovenfor geistlige i en direkte konflikt. I brevene sendt til Thomas viser Anselm også sin retorikk rettet mot individer som åpner konflikt mot ham, men som samtidig er under Anselm i hierarkiet, i motsetning til brevene til Henrik. En kan analysere dette brevet, opp mot normen og indirekte konflikt for å kunne komme frem til de unike retoriske virkemidlene Anselm anvendte under en direkte konflikt.

Brevet ble sendt for å godkjenne Thomas ønskede utsettelse på sitt besøk til Canterbury på tre uker, men Anselm legger til at han forbyr Thomas å anskaffe seg en *pallium* før hans innvielse og at Anselm vil anskaffe Thomas godkjennelse på innvielsen etter de har møttes i Canterbury.

I dette brevet skriver Anselm konkrete og presise setninger som er med på å få ham til å fremstå som en av høyere autoritet enn mottakeren og dette gjør at etos kan bli oppfattet som det dominerende retoriske virkemidlet. Ved å repetitivt hinte til at Thomas spør om for mye, gjør feil, eller ikke kan sine fakta, går Anselms retorikk i dette brevet i stor grad ut på autoriteten han har over Thomas. Det kan tolkes at intensjonen til Anselm med dette brevet var å skremme Thomas til å komme til Canterbury etter at han hadde utsatt sitt besøk alt for lenge.

Når det gjelder Anselms retorikk i direkte konflikt er også brev 472¹⁰⁶ til Thomas et meget interessant eksempelbrev å ha med i analysen ettersom dette brevet ikke bare ble sendt til Thomas, men også til alle biskopene i England, noe som kan utgjøre en forskjell i Anselms retorikk i dette brevet.

Brevet handler om at Anselm suspenderer Thomas for all aktivitet innad i den engelske kirken og forbyr alle biskoper, som overhode for hele den britiske kirken, å ta i mot ham eller å helliggjøre ham før han har lagt til side sitt opprør mot Anselm og mot Canterbury.

¹⁰⁵ Fröhlich vol. 3 s. 228

¹⁰⁶ Fröhlich vol. 3 s. 265-266

En strategi Anselm bruker mye i konflikt er skyldfølelse. Han skriver til sine mottakere i en pågående konflikt slik at de skal forstå hva det er de gjør galt. Erkebiskopens retorikk bygger på at mottakerens handlinger ikke er samkjørte med hva individet burde gjøre, og at dette er kunnskap mottakeren burde ha. I fremgangsmetoden velger Anselm å forklare hva det er som er galt med handlingen, for så å forklare konsekvensene før han avslutter med at mottakeren enten har denne informasjonen og handler mot Gud, eller ikke innehar informasjonen som personen burde ha. Samtidig som Anselm forsøker å gi mottakeren skyldfølelse, fremstiller han seg selv som en ydmyk, tilgivende og støttende farsrolle og forklarer at han er villig til å tilgi handlingene så lenge mottakeren angrer og omgjør den skaden han har gjort. En kan analysere at Anselm dermed bruker etos og patos som sine sterkeste retoriske virkemidler. Patos blir brukt når erkebiskopen spiller på mottakeren sine følelser ved å gi dem skyldfølelse. Etos blir presentert ved at Anselm innehar denne informasjonen motparten ikke besitter, eller ignorerer, gjennom sin rolle som erkebiskop, samt at Anselm er villig til å tilgi handlingene så lenge de blir omgjort. En kan analysere at Anselm indirekte fremstiller seg som et bedre menneske og at han derfor er en person en bør rådføre seg med, grunnet hans retorikk angående tilgivelse og informasjon. Det kan bli oppfattet som at Anselm velger å presentere seg om en tilgivende far for å kunne styrke sin etos i konflikten som igjen kan styrke hans overtalelsesevner.

Anselm sin etos bli i størst grad fremvist ved at han retorisk skriver på en bastant måte og er sikker i sin sak. Forskjellen på retorikken i konflikt og ellers er Anselm sin bastante skrivestil som utelukker noen muligheter for andre sannheter. Erkebiskopen fremstiller sin side som sannheten og en kan tolke at han dermed gir mottakeren en følelse av usikkerhet. Denne retorikken kan gi både positive og negative effekter, den positive er at Anselm sin tro på sine egne meninger kan bistå i å overtale mottakeren, men den negative siden kan være at mottakeren kan bli irritert over manglende rom for forståelse og argumentasjon.

En annen retorisk strategi Anselm tar i bruk er å kontakte individer som står personen han er i konflikt med nært i et håp om å overtale dem. Under investiturstriden hadde Anselm en aktiv brevtveksling med Matilda hvor han prøver å få henne til å overtale Henrik om å høre på Anselm og avslutte investiturstriden. I konflikten med Thomas tar Anselm kontakt med paven, faren til Thomas og biskoper i samfunnet for å forklare hans sak i et håp om at de skal overtale Thomas. Denne retoriske strategien vil kunne gi både positive og negative effekter. Den positive er at personer som står individet nært vil kunne i større grad være påvirkelig til å

hjelpe Anselm om å overtale personen han er i konflikt med, samt at effekten av at flere personer skriver til individet Anselm er i konflikt med kan bidra i at mottakeren får en følelse av at han har tatt feil. Den negative effekten kan være at hvis en er i en frustrerende konflikt vil ikke det faktum at Anselm kontakter dine nære i et forsøk på å overtale dem minimalisere den frustrasjonen en føler ovenfor erkebiskopen.

Kapittel 5 – Retorisk Analyse i samsvar med Murphys inndeling av brev

5.1 Intro til analyse

I brevsamlingen til Anselm kan en se at han hadde en norm for oppsett, struktur og retorikk som han i stor grad fulgte. Anselm sin retorikk var ikke generell til alle hans mottakere men fulgte et oppsett basert på hvilken kategori mottakeren var i. Anselm ville blant annet ha en egen form for å skrive til kongelige som Henrik og Matilda i forhold til hvordan han skrev til blant annet munkene i Bec. Selv om Anselm fulgte sitt oppsett for brevskrivning nøye er det enkelte unntak som forekommer grunnet situasjonen han er i. Blant annet er det store forskjeller på hvordan Anselm skrev til Henrik mens han var i eksil og hvordan han skrev til kongen etter sin tilbakekomst. Gjennom konfliktene Anselm opplevde kan vi analysere hans retoriske virkemidler, ikke bare til de han er i konflikt med, men også de rundt personen han er i konflikt med.

I de tre store konfliktene Anselm opplevde, hvor som tidligere nevnt det ikke er samlet inn brev mellom Anselm og William den andre Brutus, er det brevtvekslingen mellom Anselm og Henrik den første, og Anselm og Thomas som står i fokus. Den største forskjellen mellom brevene sendt til Thomas og Henrik er i hvor stor grad Anselm er direkte i sin argumentasjon. Hvor når Anselm skriver til kongen argumenterer han med blant annet ”jeg vil ikke fortelle deg at det du gjør er galt, men i følge bibelen strider du i mot gud”, var Anselm direkte i sin retorikk mot Thomas og skrev ”ikke gjør handlinger som går i mot Canterbury” eller ”jeg regner med at du vet at du ikke kan gjøre denne handlingen, så ikke utfør den”. Det er tydelig at når Anselm skriver til kongen prøver han å vise kongen at hans avgjørelser er gale med å henvise til bibelen samtidig som han forklarer kongen hvor fantastisk han er. I tilfellet med Thomas bruker Anselm kraftigere retorikk for å forklare at han ikke godtar Thomas sine handlinger, og at Thomas burde vite i mye større grad hvorfor han bør vike fra sine

handlinger. I brevene til kongen bruker Anselm i størst grad patos og prøver å spille på følelsene til Henrik, samt noen tilfeller av bruk av logos for å argumentere mot kongen ved bruk av bibelen.

I brevene sendt til Thomas er det etos som er det største retoriske virkemiddelet til Anselm. Ved å analysere situasjonen til Anselm er det innlysende at han bruker etos mot Thomas hvor Anselm som erkebiskop er av høyere rang, i motsetning til når han skriver til kongen av England. Det at Anselm i større grad manglet etos i situasjonen med kongen kan tolkes å være grunnen til at han valgte å skrive til paven i et forsøk på at han skulle argumentere mot kongen. Som erkebiskop var Anselm i besittelse av makt, som han både kunne bruke og valgte å bruke i situasjonen med Thomas, men Anselm var likevel nødt til å svare kongen med høflighet. Det at Anselm var en undersått av kongen og derfor manglet etos kan tolkes som et stort argument for at han valgte å dra i eksil, som han forklarte følte han at hvis han ble i England kom han til å bli tvunget til å utføre kongens ordre.

Hvor Anselm i sin retorikk prøvde etter beste evne å vise den respekten en bør vise når en skriver til en konge er det enkelte punkter hvor det kan tolkes som at frustrasjonen Anselm hadde i konflikten preget enkelte deler av brevet. Dette vil støtte opp påstanden til Southern som er nevnt tidligere om at Anselm var en følelsesladet munk med store retoriske evner, men uten utdanning, evner eller ønske om å arbeide innenfor det politiske, slik som hans læremester Lanfranc. Dette vil kunne tolkes som et grunnlag for at det er det retoriske virkemidlet patos som i størst grad blir utnyttet i Anselm sine brev. En kan tolke at når Anselm i brev 319 til Henrik indirekte skriver at kongens handlinger er egoistiske, kan en tenke at han gjorde det for å få kongen til å føle at han måtte endre sine handlinger for å kunne bli en bedre konge. Anselm skriver også at kongens handlinger ville prege ikke bare Henrik som konge, men også hans rike. Ved å skrive til kongen at han er egoistisk og bør prøve å handle slik som Anselm selv ved å gjøre det Gud ønsker, og ikke det en selv ønsker, kan en analysere at Anselm mener han er et bedre menneske enn kongen, eller at det kan bli tolket av kongen at Anselm mener det. Slike tilfeller er derimot minimale angående brevene sent til Henrik, hvor brevene blir mindre direkte etter brev 319 til kongen. Det at han ved enkelte tilfeller i brev 319 skriver på denne direkte og følelsesladet måten vil på den negative siden vise mindre respekt ovenfor kongen og vil dermed medføre at det vil bli vanskeligere å overtale Henrik. På den positive siden vil slike direkte meninger vise til frustrasjonen til Anselm og dermed vise kongen og de individer som hører brevet bli opplest hvor seriøs

situasjonen de omhandler er. Det å bruke denne retorikken vil kunne tolkes å ha resultert i å ha økt aggresjonen til Henrik, men samtidig påvirket kongen og lytterne av brevet til å bli oppmerksom på kirken og Gud sitt standpunkt, og eventuelle konsekvenser for å fortsette med handlingene.

5.2 Hilsen

I brev 319 følger Anselm til en viss grad sin retoriske norm. Han presenterer Henrik først grunnet rang, han beskriver ham som sin herre, viser ydmykhet ved å skrive ved Guds nåde kongen av England og avslutter med å skrive at han sender sine trofaste tjeneste og bønner. Selv om hilsenen inneholder ydmykhet og at Anselm sender sin bønner og etablerer seg som en lojal tjener kan denne hilsenen oppfattes som den minimale høfligheten som er nødvendig å skrive når mottakeren er en monark. Anselm har utelatt en hver form for overdådige adjektiver som skal beskrive kongen, og en kan tolke at det er en retorisk avgjørelse for å poengtere Anselms misnøye med Henrik sitt brev og hans handlinger. En kan oppfatte at Anselm ikke presenterer kongen med noen adjektiver som skal vise til deres nære forhold, som tidligere nevnt skriver Haseldine at dette ble utført for å vise høflighet eller fremme at partene ikke var i en offentlig konflikt. Ved å utelate slike beskrivelse av kongen kan en tolke at Anselm poengterer at de er i en offentlig konflikt, noe som er presentert i kildene ved at Anselm er i eksil når han skriver brevet. At Anselm ekskluderer denne delen i hilsenen kan være fordi han følger den retoriske normen innenfor brevskrivning som Haseldine presenterer, men kan også tolket som et retorisk virkemiddel for å vise til kongen at han ikke kan returner til England på noe grunnlag, ved å vise til deres offentlige konflikt. Anselm skriver hans herre som kan bli tolket som en indirekte tilnærming av denne formen for høflighet og viser kongen dermed respekt, men det er minimalt i forhold til Anselms retoriske norm ovenfor monarker. Hilsenen er relativt kort sammenlignet med Anselms retoriske norm og forsterker dermed inntrykket over at Anselms retoriske strategi kan ha vært å vise Henrik respekt, men minimalisere den for å kunne vise hans frustrasjon over kongens standpunkt. En kan analysere at Anselms retoriske virkemiddel i hilsenen i brev 319 er bygget opp av patos, ettersom en kan oppfatte at Anselm ønsker å skape en følelse hos mottakeren av at han ikke fortjener Anselms kjærlighet. Ved å minimalisere alle aspektene av høflighet vil Anselm kunne opprettholde respekten mellom dem, men samtidig vise kongen konsekvensene av hans handlinger. Grunnet behovet for å vise Henrik respekt kan en ikke finne retoriske metoder

som kan virke truende i hilsen, men i stedet kan en tolke hilsenen som truende ut i fra de manglende overdådige adjektivene som representerer forholdet mellom partene.

I brevene sendt til Henrik den første både under investiturstriden og etter at Anselm er kommet tilbake er endringene drastiske. Hvor Anselm skrev minimalt under sikring av velvilje til Henrik under deres konflikt er denne delen av brevet i stor grad aktiv etter deres konflikt. I ettertid av Anselm sin retur til Canterbury ble brevene mer overfylt av adjektiver og positive beskrivelser av kongen. Under konflikten var retorikken til Anselm full av skjulte trusler og det var minimalt av positive beskrivelser, men retorikken var fremdeles forsiktig for å kunne opprettholde respekt for kongen.

Under konflikten med kongen var hilsenen til Anselm minimal, men den viste fremdeles respekt ovenfor ham. Etter Anselm sin tilbakekomst var hilsenen overfylt av sterke og positive adjektiver. For å beskrive dette ville Anselm under konflikten ha skrevet ”til Henrik kongen av England”, hvor han ville ha skrevet ” til Henrik den ærefulle kongen av England” etter konflikten. Hilsenen i brev 402 til Henrik er over dobbelt så lang som i brev 319 som var sendt under konflikten mellom Anselm og kongen. Retorikken til Anselm i hilsenen i brev 402 er i større grad en hyllest av kongen hvor blant annet Anselm beskriver Henrik som en ærefull konge som er beriket av Guds nåde. Anselm introduserer seg selv som en trofast tjener og gjentar ordet trofast når han skriver at han sender sine bønner til Henrik og ønsker den engelske kongen en langvarig fremgang. En kan tolke at Anselm retorisk velger å gjenta ordet trofast flere ganger i et håp om gjenoppbygge deres profesjonelle forhold og kunne sikre at kongen vill være tilbøyelig i sin trofaste støtte til Anselm. I slutten av hilsen legger Anselm trykk på at han håper og ber om at Henrik sin fremgang skal fortsette og at han aldre skal møte nedgang. En kan analysere at dette ble brukt som et retorisk virkemiddel av Anselm for å vise sin støtte i Henrik sin strid i Normandie. Ved å vise sin støtte i kongen sin seier i Normandie kan en tolke at Anselm også her prøver å forsterke deres bånd, men også vise til Henrik sin fremgang som er kommet etter Anselm returnerte til England, grunnet at kongen avsluttet investiturstriden. En kan tolke at ved å påpeke at Henrik har Guds nåde prøvde Anselm å vise til hvilken goder det tilfører å være i samarbeid med kirken igjen, i et håp om at kongen skal miste eventuelle motiver til å gjenoppta investiturstriden.

I brev 346 sendt til dronning Matilda i en indirekte konflikt følger hilsenen normen i forhold til introduksjonen av dronningen, mens introduksjonen til Anselm er til en viss grad redusert.

Hilsenen er på fire linjer som viser til respekt og høflighet og ville vært normen for Anselms retorikk til andre mottakere enn monarker. Til monarker er hilsenen som oftest på fem til seks linjer. Her kan en få inntrykk av at Anselm skriver med respekt, men samtidig vil poengtere sitt standpunkt angående Matilda sine handlinger. I hilsenen blir Matilda presentert som en ærefull dronning, ærverdig dame og Anselms mest kjære datter. Hvis en tar utgangspunkt i Haseldine sin artikkel er adjektiver som kjære og datter ord som blir brukt for å konstatere et nært forhold, samt vil det å sette ”min” foran forsterke denne betydningen i større grad. En kan tolke ut i fra introduksjonen til Matilda at brevet ikke er sendt i konflikt grunnet de nevnte positive adjektivene som representerer et nært forhold, derimot kan en tolke at de nevnte adjektivene er brukt for å opprettholde respekten og forholdet etter at dronningen får lest opp kritikken i brevet. Det å presentere dronningen ved bruk av overdådige adjektiver kan være et retorisk virkemiddel for å lettere overbevise Matilda når erkebiskopen viser til deres nære forhold, samt redusere en eventuell negativ reaksjon. I introduksjonen av seg selv har Anselm skrevet det minimale han trenger for å være høflig. Erkebiskopen sender Guds velsignelse og hans egne trofaste tjeneste og bønner. I følge Anselms norm angående brevskrivning til monarker inneholder de noe ekstra fra erkebiskopen sin side, utenfor konflikt skrev for eksempel Anselm med ydmykhet til dronningen, og til kong Henrik skrev Anselm at han håpet på en fortsettende fremgang for kongen. Det å skrive en overdådig introduksjon til Matilda og en minimalisert introduksjon av seg selv kan tolkes som at brevet ble sendt i en anspent situasjon, ettersom Anselm ikke legger til noe annet en hva som er høflig. En kan oppfatte at Anselm valgte å utføre denne strategien for å vise respekt samtidig som han indikerer at han er frustrert. Denne fremgangsmetoden er modellen for brevskrivning i indirekte konflikt i brevsamlingen til Anselm, og utgjør at en kan tolke at partene ikke er i konflikt, men at det har oppstått en midlertidig misnøye. Strategien kan medføre at partene enklere kan komme til en enighet enn hva de hadde gjort under en direkte konflikt, grunnet respekten som blir vist til mottakeren.

I brev 321 sent til dronning Matilda kan en se Anselms retoriske norm til monarker i hilsenen. Hilsenen er seks linjer lang, overfylt av overdådige adjektiver, individene presenteres etter rang og Anselm sender sinne bønner og sin velsignelse. I hilsenen beskriver Anselm Matilda som en ærefull dame og hans kjæreste datter som besitter Guds nåde. Ut i fra Haseldine sin artikkel kan en tolke at Anselms retorikk er basert på å bevare partenes nære forhold selv om han er i strid med hennes ektemann, basert på bruken av ordene hans kjæreste datter, hvor alle tre ordene ble brukt for å stadfeste forholdet mellom partene. En kan tolke at Anselms

retoriske virkemiddel er patos ved at han bruker overdådige adjektiver om mottakeren, dette kan ha vært en strategi for å bevare eller i større grad forsterke forholdet deres grunnet Anselms tegn til kjærlighet. Ved å vise dronningen slik respekt og poengtere kjærligheten Anselm hadde ovenfor henne kan en analysere at Matilda i større grad ville lytte til Anselm, som ville ha forsterket hans overbevisningskraft. Anselm presenterer seg selv ved å stadfeste sin lojale tjeneste og sender sine bønner og velsignelse før han avslutter med å skrive om det er verd noe. En kan analysere at Anselm igjen bruker patos som sitt retoriske virkemiddel ved poengtere sin lojalitet til dronningen. Ved å stadfeste sin lojalitet kan en tolke at Anselm indirekte skriver at det ikke er hans skyld at han ikke er i Canterbury. Ved denne lojalitet kan en også tolke at Anselm prøver å øke sin overbevisnings kraft grunnet at en som er lojal mot noen ikke vil råde mottakeren til å gjøre noe som er mot hennes beste. Det sterkeste retoriske virkemidlet kan en tolke at er avslutningen, en kan analysere at ved å poengtere at om hans bønner og velsignelse er verdt noe prøver Anselm å vise til at han føler han ikke blir lyttet til, samt at han i stor grad viser ydmykhet. Denne avslutningen kan bidra til at Matilda får sympati for Anselm og kan bidra til at hun vil vise at hans velsignelse betyr noe ved å bli rådført av Anselm, som dermed vil resultere i at Anselm øker sin overbevisningskraft.

Anselm fulgte konsekvent normen i beskriving angående rekkefølge på mottaker og avsender i hierarkisk rekkefølge, men et unntak. Når Anselm skriver til Henrik begynner brevet med ”til Henrik, kongen av England”, hvor når Anselm skriver til Thomas begynner brevet med ”Anselm erkebiskop av Canterbury”. Ved å begynne brevene slik påpeker Anselm hierarkiet mellom seg og mottaker, ved å presentere mottakeren først viser Anselm respekt til mottakeren av brevet og prøver å vise sin ydmykhet, mens når han presenterer seg selv først er det et retorisk virkemiddel for å fremvise at Anselm er i besittelse av en høyere makt. I konflikten mellom Anselm og Thomas kan en tenke seg at det ville ha vært ekstra viktig å poengtere hvem som er høyest i hierarkiet. En konflikt hvor Anselm mener at Thomas sine brudd på tradisjonene bør kritiseres, forverres av at Thomas aldri ankommer Canterbury for å få utnevnelsen av Anselm. En kan analysere at Anselm tolker dette som svært respektløst og utgjør at en kan tolke en økende frustrasjon hos Anselm. Hvor Anselm hadde vist Henrik den ytterste respekt under deres konflikt, viser Thomas ingen respekt ovenfor Anselm, en mann av høyere positur.

I brev 445 motstrider Anselm sin egen retoriske norm når han skrev hilsenen ved at den i stor grad er kortere enn normen, ikke inneholder noen positive ord om mottakeren eller sending av Anselms velsignelse og bønner. Det eneste Anselm følger av normen er rekkefølgen partene blir presentert, her med Anselm, som er erkebiskop, først og Thomas, som ikke har fullført prosessen med å bli erkebiskop enda, etterpå. Ved å ekskludere positive adjektiver og hans velsignelse og det at han i ingen grad fremstår ydmyk, kan en analysere at brevet er sendt i konflikt. Anselm beskriver Thomas som sin venn uten noen form for tilleggsadjektiver. Som tidligere nevnt skriver Haseldine at det å kalle noen venn ikke trengte å bety noe mer enn at avsenderen var høflig, eller at de to partene ikke var i en offentlig konflikt. En kan tolke at partene var i starten av konflikten grunnet beskrivelsen av Thomas som venn. En kan se en utvikling av at konflikten blir offentlig senere i brevsamlingen når Anselm skriver om den til blant annet faren til Thomas og flere andre biskoper. Det vil dermed kunne tolkes at det å kalle Thomas venn var et retorisk virkemiddel brukt av Anselm for å gi Thomas et inntrykk av hvor seriøs Anselm var i denne saken, og hvor mye Anselm sto i mot Thomas sine handlinger. For hvor Anselm kaller Thomas venn, bruker han ord som min datter, sønn, far og min kjære til sine andre mottakere. I følge Haseldine vil det å gi noen tittelen som min sønn, datter, far og min kjære vise til en nært forhold mellom partene, og ettersom dette var normen i Anselm sin retorikk vil det være et tilsynelatende retorisk virkemiddel å gi Thomas tittelen som venn. En kan tolke at den retoriske strategien Anselm anvender i hilsenen er at han ønsker å fremvise sin skuffelse over at Thomas gjentatte ganger må utsette sitt besøk til Canterbury, og vise til at Thomas sine handlinger er uakseptable når det gjelder hans forsøk på å gå til anskaffelse av en *pallium*. Ut i fra hilsenen kan en analysere at Anselm sine retoriske virkemidler i hovedsak er etos og patos. Etos blir i stor grad brukt ved at Anselm ikke har behov for å inkludere noen positive ord om Thomas, utelater tegn til ydmykhet og presiserer sin tittel som erkebiskop. Fremgangsmetoden i hilsenen kan oppfattes som respektløs og kritisk og det er derfor en kan tolke at etosen i Anselms retorikk blir vist ved at han ikke har behov for å inkludere positive adjektiver, ydmykhet eller vise respekt. En kan oppfatte patos ved at hilsenen kan tolkes truende og kritisk som utgjør at mottakeren kan oppfatte at Anselm i stor grad er misfornøyd med ham. Denne fremgangsmetoden kan gjøre at Anselms retorikk førte til at Thomas begynte å tvile på sine handlinger, samt skape en redsel for konsekvensene hvis Thomas skulle fortsette med sine utsettelse.

I brev 472 er hilsen totalt distansert fra Anselms retoriske norm, hvor den eneste som samsvarer med normen er at han presenterer seg selv først grunnet sin rang over Thomas. En

kan analysere at brev 472 er skrevet mens partene er i stor grad i en pågående konflikt. Hilsenen er en setning lang og har utelatt en hver form for positive adjektiver, familier beskrivelse, høflighet eller ydmykhet. I stedet for å skrive at han er erkebiskop av Canterbury valgte Anselm å skrive at han var minister av kirken. En kan tolke dette valget som et retorisk virkemiddel for å poengtere makten Anselm innehar i denne situasjonen og for å styrke sin etos i brevet. Ved å utelate en hver form for familiære adjektiver som venn, kan en analysere at Anselm ønsker å vise til Thomas at de nå er i en offentlig konflikt og at Anselm sin tålmodighet angående utsettelsene har stoppet. Brevet kan oppfattes som i stor grad truende ved mangelen av den retoriske normen for å vise høflighet samt poengteringen av makt som kommer ved å introdusere seg selv som minister av kirken. En kan tolke at Anselm retoriske virkemiddel er etos og patos, etos ved å vise at han ikke godtar Thomas sine handlinger og poengterer at han har overherredømme over han, patos ved at brevet kan oppfattes truende. Denne retoriske strategien kan være brukt for undertrykke Tommas til å godta Anselm sine betingelser, samt å vise at hans handlinger vil bli avstraffet. Strategien kan bidra i å overtale Thomas, eller skille partene lengre i fra hverandre. En kan dermed oppfatte at Anselm ikke er bekymret for konsekvensene brevet kan gjøre, men er mer opptatt å poengtere seriositeten i brevet samt situasjonen.

I brev 261 sent til erkebiskop Hugh følger Anselm sin retoriske norm angående hilsenen. Ettersom både Anselm og Hugh er erkebiskoper har Anselm valgt å presentere Hugh først, denne avgjørelsen kan tolket som et retorisk virkemiddel fra Anselm sin side for å fremstå ydmyk og gi Hugh den ytterste respekt, ettersom den som blir presentert først er den av høyest rang. I hilsenen gir Anselm Hugh tittelen som mest elskede far, etter Haseldine sin modell kan en oppfattet dette som et retorisk virkemiddel for å vise til partenes nære forhold samt gi Hugh i stor grad respekt. Anselm beskriver også Hugh som ærverdig herre, ærverdige primat av Lyon. Den nevnte beskrivelsen oppfattes som svært positivt og bidrar i å fremstille Anselm som ydmyk. Denne retoriske strategien kan ha blitt brukt som patos for å vekke følelsene til Hugh ved å vise respekten og det nære forholdet de to har for å kunne bidra i at det som bli skrevet i forespørselen blir utført, men kan samtidig være skrevet av ren høflighet. Når Anselm presenterer seg selv skriver han ikke tittelen erkebiskop av Canterbury, men tjener av kirken i Canterbury. En kan tolke dette valget som en retorisk strategi for å fremstå ydmyk og bidra i enda større grad å vise respekt til Hugh ved å utelate sin tittel som erkebiskop, og dermed ekskludere bruken av etos i brevet. Anselm avslutter brevet ved å skrive at han er Hugh sin tjener, sønn og fullstendig hans, denne retoriske strategien vil i stor

grad fullstendiggjøre den en kan analysere som Anselms retoriske strategi i hilsenen, ved å skrive at han er Hugh tjener viser han ydmykhet, at han er Hugh sin sønn viser han til det nære forholdet deres og ved å avslutte med å skrive at Anselm er fullstendig hans viser han Hugh respekt og et tegn på vennskap.

I brev 336 skrev Anselm til munken Ordwy som et svar på anklager angående Anselm sin såkalte godkjenning av lekmenn sin konfiskering og overtakelse av kirkelige gjenstander og jobber. I hilsenen følger Anselm sin retoriske norm og introduserer seg selv først grunnet rang. Når Anselm presenterer Ordwy bruker Anselm begrepene kjæreste bror og sønn. I følge Haseldine er det å kalle noen for sin sønn eller bror et tegn på nært forhold, det å sette kjæreste foran forsterker nærheten i deres forhold. Anselm avslutter hilsenen med å sende sine hilsener og velsignelsen av Gud. En kan analysere denne hilsenen som svært positivt hvor Anselm bruker patos som retorisk virkemiddel når han spiller på følelsen av deres nære vennskap. I Haseldine sin artikkel var det å kalle noen for venn en høflig introduksjon, det at Anselm kaller Ordwy for sin kjæreste bror og sønn kan bli sett på som en retorisk tilnærming for at innholdet i brevet i større grad skal bli mottatt. Ved å bruke patos kan Anselm ha prøvd å bruke deres vennskap for at Ordwy i større grad skal ha tillit til Anselm sitt skrevne ord.

I brev 1 sent til Lanfranc følger Anselm sin retoriske norm. Anselm presenterer Lanfranc først basert på hans rang og beskriver Lanfranc som sin herre og far før hans tittel som erkebiskop. Når Anselm introduserer seg selv skriver han med dyp ære med mye kjærlighet og den ærefulle kjærlighet fra alle kristne, hans bror Anselm totalt hans. I hilsenen kan en trekke frem flere retoriske virkemidler som fremvise positiviteten i brevet. Ut fra Haseldine sin artikkel kan en se at når Anselm beskriver Lanfranc som hans far poengterer han deres nære forhold, både med å beskrive mottakeren som far, og at Lanfranc er hans. Anselm forsterker dette ved å skrive at han er Lanfranc sin bror og total hans. Hilsenen er overfylt av positive adjektiver som kan tolkes som et retorisk virkemiddel for å etablere partenes vennskap før brevet begynner.

5.3 Sikring av velvilje

Når en analyserer brevene til Anselm kan en i hovedsak se hvor Anselm er i konflikt med mottakeren basert på hilsenen, sikringen av velvilje og konklusjonen. Det som i størst grad skiller seg ut er sikringen av velvilje. Hvor Anselm fremstår som ydmyk og prøver å sikre velvilje i sitt første brev til mottakeren kan en merke en kraftig økning av frustrasjon ut over

brevutvekslingen. Det mest tydelige når det kommer til sikringen av velvilje er at den ikke eksisterer i utvekslingen til Thomas av York, og graden den eksisterer i utvekslingen til Henrik. Det er merkbart at Anselm reduserer denne delen av brevvekslingen med kong Henrik etter hvert som konflikten pågår. En kan tolke at grunnen til at sikringen av velvilje til en grad forblir i brevene til kongen selv om den reduseres over tid, i motsetning til hvor den er ikkeeksisterende i brevene til Thomas, er respekten Anselm hadde ovenfor kongen og frykten for konsekvensene som kunne oppstå om han ikke var høflig. Selv om Anselm var i eksil gjennom konflikten med Henrik den første ville det være nødvendig å bevare velviljen med kongen grunnet makten Henrik hadde og hvilke konsekvenser det kunne skapt å fornærme kongen.

Gjennom å studere Anselm sin brevsamling i helhet blir en oppmerksom på at sikring av velvilje som oftest er til stede i brevet, unntatt i de korteste brevene som er på under en halv side og i de tilfellene vil hilsenen bestå av flere positive adjektiv om mottakeren. Det at Anselm bryter normen i sin retorikk ved å utelate sikring av velvilje i brevene til Thomas og minimaliserer denne delen i brevene til Henrik under konflikt kan dermed indikere at partene er i konflikt. Hvor en kan tolke at det er nødvendig at det er noe sikring av velvilje i brevene til Henrik grunnet hans tittel, er det mengden av denne delen som viser om de var i en konflikt eller ikke. Når en skrev til en konge er det sannsynlig å gå ut i fra at det var nødvendig å vise respekt samt å ikke ende opp i åpen konflikt. I Anselm sitt tilfelle ville det ha vært enda viktigere å ikke dra konflikten med Henrik for langt grunnet at Anselm prøvde å overtale kongen om å endre sine handlinger. Å utføre dette ville ha krevd respekt av kongen samt en mulighet for å kunne komme overens. Som retoriker er det viktig å få oppmerksomheten til publikummet, men samtidig er det også viktig å ikke øke aggresjonen til den graden at innholdet ikke blir oppfattet. Sikringen av velvilje ville ha vært ekstremt viktig å inkludere i brevene til kongen for å forsikre at resten av innholdet i brevet ble mottatt, og da ikke bare at Henrik fikk med seg innholdet i brevet, men også de som eventuelt var rundt ham når det ble opplest. I en slik situasjon som Anselm var i på dette tidspunktet ville det ha vært essensielt å få ut sine standpunkter, men samtidig prøve å skaffe støtte for sin sak i hoffet til Henrik. Etersom Anselm var til en viss grad maktesløs i å begrense kongens investiturstrid med handlinger, ville det ha vært viktig å prøve å overtale Henrik og de rundt ham om at handlingene deres var feilaktige. Det å forsøke å overtale omkretsen rundt Henrik kan vi blant annet spore opp i brevene Anselm sender til Matilda som var dronningen av England og Henriks kone.

Sikringen av velvilje i brev 319 til Henrik ville ha vært viktig for å myke opp inngangen til forespørselen i et forsøk på å få sympati fra dem rundt kongen, men kanskje i størst grad at ved å ha med sikring av velvilje ville det være større sannsynlighet for at hele brevet ble lest opp. Det å sikre at hele brevet ble lest opp ville bidratt til at de rundt kongen fikk opplest de konsekvensene Anselm lister opp som en følge av Henrik sine handlinger. Det at Anselm valgte å bli i eksil fordi han ikke ville bli tvunget til å gå med på Henrik sine handlinger, i følge brev 319, kan tolkes som at Anselm ikke hadde eller ikke ville gå i åpen konflikt med kongen, ettersom det ville vært det tredje alternativet. Begge parter var avhengig av hverandre, ettersom det var kongen som gav kirken makt, men kirken ville hatt mulighet til å påvirke folkemassene. For å kunne beholde en mulighet for at partene skulle komme til en enighet kan en tolke at Anselm valgte å ta med sikring av velvilje, selv om den var minimal vil det som sto der bidra i at kongen ville ha ønsket å lese eller høre innholdet i brevet, samt eventuelt redusere den negative responsen på Anselm sine ytringer og handlinger.

I brevene sendt til Henrik den første både under investiturstriden og etter at Anselm er kommet tilbake er endringene drastiske. Hvor Anselm skrev minimalt under sikring av velvilje til Henrik under deres konflikt er denne delen av brevet i stor grad aktiv etter deres konflikt. I ettertid av Anselm sin retur til Canterbury ble brevene mer overfylt av adjektiver og positive beskrivelser av kongen. Under konflikten var retorikken til Anselm full av skulte trusler og minimalt av positive beskrivelser, men retorikken var fremdeles forsiktig for å kunne opprettholde respekt for kongen.

Når Anselm skriver til Henrik i brev 402 etter investiturstriden er hans sikring av velvilje i mye større fokus enn i brev 319 som var sendt under investiturstriden. I brev 402 er sikring av velvilje en stor del av brevet, i den grad at brevet går rett fra sikring av velvilje til forespørsel og nesten utelukker rapporten. I de fleste av brevene til Anselm inneholder sikringen av velvilje takknemmelighet og ros til mottakeren av brevet hvis partene ikke er i en pågående konflikt. Hvor det er takknemmelighet og rosing av kongen i brev 402 er det i like stor grad takknemmelighet ovenfor Gud som har vist Henrik sin nåde ved å gi ham seier i Normandie. Anselm skriver ettertrykkelig at at han har bunnløs takknemmelighet for at Gud har gitt Henrik styrke både i sin fremgang, men også i hans hjerte. Sikringen av velvilje avsluttes ved å påpeke at at Guds nåde kommer fra at Henrik har lovet fred og frihet til kirken, i den grad Henrik har mulighet til å utføre det.

En kan analysere at Anselm retorisk velger å påpeke gjentatte ganger at Henrik nå har Guds nåde, og at det er denne nåden som er grunnlaget for kongens suksess, for å kunne påpeke hvilken styrke det gir kongen å være i samarbeid med kirken. Ved å skrive at grunnlaget for kongens suksess er grunnet Guds nåde kan en tolke at Anselm antyder at Henrik ikke ville opplevd denne fremgangen om han ikke hadde avsluttet investiturstriden, og at Anselm dermed prøver å overbevise Henrik om at han er best tjent ved å gi fred og frihet til kirken som kongen hadde lovet. Sikringen av velvilje er i stor grad positiv og viser Anselm sin takknemmelighet over å tjene under Henrik samtidig som Anselm roser kongen for hans suksess og fremgang.

Sikringen av velvilje i dette brevet er retorisk fremlagt slik at den viser respekt og takknemmelighet for kongen for å forsikre seg om at Anselm og Henrik sitt samarbeid kan fortsette, samtidig som den indirekte legger trykk på hva som kan skje om samarbeidet skulle avbrytes.

Lengden på sikringen av velvilje i brev 321 til dronning Matilda følger den retoriske normen til Anselm når han skriver til en monark. I brevet til dronningen kan en analysere at Anselm velger å vise overdådig takknemmelighet og tar i bruk store adjektiver når han beskriver dronningen både for å forsikre seg om at brevet blir lest ferdig, og som et forsøk på anskaffe seg støtte i sin sak mot hennes ektemann, Henrik den første. Sikringen av velvilje begynner med at Anselm skriver at han gir sinn bunnløse takknemmelighet for hennes kjærlighet og støtte og presenterer henne som en meget høytstående og nådig dronning og presenterer seg selv som ydmyk. Anselm fortsetter med å beskrive kjærligheten hun har vist ham i sine brev og forklarer at det er hennes godhet som holder ham oppe i motgangen han opplever.

En kan tolke at Anselm velger å presentere dronningen som en person av mye høyere rang grunnet respekt, men også i et håp om sympati og hjelp. Ved å forklare hvor mye støtten hennes betyr kan en tenke at Anselm prøver å forsikre seg at Matilda opprettholder denne støtten, samtidig kan en tolke at han prøver å overbevise dem som eventuelt skulle være tilstede ved opplesningen av brevet om å velge å ta hans side i saken mot kongen og investiturstriden. Ved å forklare hvor stor støtte og hvor mye kjærlighet dronningen gir ham, kan Anselm ha forsøkt å vise at dronningen er på hans side, og minne henne på å fortsette å tale for hans sak til Henrik. I sikringen av velvilje er det omfattende positive adjektiver som

beskriver dronningen samtidig som at Anselm presenterer seg som en av lavere rang. Med dette i tankene kan sikringen av velvilje tolkes som et forsøk på å vise hvilken kjærlighet Anselm gir til de han mener fortjener den.

Sikringen av velvilje skiller seg ut i stor grad i brev 346 til Matilda grunnet mangelen på positive adjektiver. Hvor sikringen av velvilje sin oppgave i brevet er å bevare velviljen fra mottakeren til avsenderen og motivere Matilda i dette tilfelle til å fortsette å lese brevet, så er sikring av velvilje i brev 346 retorisk brukt til å advare mottakeren om det negative som vil finne seg i brevet. I sikringen av velvilje er Anselms retoriske norm at den skal inneholde ros, takknemmelighet og bønner for mottakeren, men sikringen av velvilje i brev 346 kan oppfattes truende. Det eneste positive Anselm skriver i denne delen av brevet er at han forklarer at dronningen er en person han håper får dra til himmelen i etterlivet. Anselm fortsetter med at han skriver dette brevet grunnet at han har hørt at dronningen har gjort noe som ikke er i hennes beste interesse og som ikke gleder Gud, og at han ikke kan ignorere det og derfor velger å irettesette henne, slik at han ikke skal frykte Gud eller elske henne noe mindre enn han burde. Ved å skrive sikringen av velvilje med denne retorikken kan brevet oppfattes truende og en kan tolke at Anselm indirekte skriver at hvis dronningen ikke omgjør sine handlinger vil hun ikke komme til himmelen og at hennes valg vil resultere i at Anselm ikke lengre kan elske henne. Dette ville ha vært svært kraftig retorikk rettet mot en dronning og en kan tolke at brevet ikke ville ha blitt lest videre hadde det ikke vært for Anselms stilling som erkebiskop. Den retoriske strategien brukt i denne delen er å true Matilda med hvilke konsekvenser hun vil oppleve om hun ikke snarest omgjør sine handlinger og avslutter sin investitur av kirkene under hennes omsyn. Retorikken brukt i denne delen av brevet kan analyseres som risikabelt ettersom Anselm utelater en hver form for positive adjektiver i en del som i følge normen skal være oppbygget av ros. Strategien kan utgjøre at Matilda forstår alvoret i sine handlinger og blir overtalt av truslene fra erkebiskopen, men den kraftige retorikken også kan føre til at brevet ikke blir lest opp og at dronningen i fremtiden vil være motvillig til å bli overbevist av Anselm. Det at Matilda kan bli motvillig ovenfor Anselm kan en tolke som svært risikabelt for erkebiskopen sin situasjon ettersom hun har vært en støttespiller for Anselm i hans sak mot hennes ektemann Henrik.

Det er etos og patos som dominerer i sikringen av velvilje, som også er de to retoriske virkemidlene som Anselm bruker oftest. Som tidligere nevnt er det høyst usikkert at brevet hadde blitt lest opp hadde det ikke vært for tittelen til Anselm, det er denne tittelen og det

faktum at brevet ble lest opp selv med en truende sikring av velvilje som gir Anselm etos. Det å ha etos sammen med budskapet Anselm gir i sikringen av velvilje utgjør at han har overbevisningskraft i form av troverdighet, samt at Matilda i større grad forstår alvoret i hennes handling grunnet Anselms avvik fra sin retoriske norm. Patos er fremtredenene grunnet at strategien går ut på true dronningen, og det å gi noen redsel er å utnytte deres følelser. Bruken av patos forsterkes i stor grad ved avslutningen av sikringen av velvilje med å si at hvis hun ikke omgjør sine handlinger vil ikke Anselm lengre kunne elske henne. Det å bruke frykt og kjærlighet er to sterke følelsesmessige retoriske virkemidler som kan bidra i å øke Anselms overbevisningskraft.

I brev 472 til Thomas bryter ikke Anselm med sin retoriske norm når han skriver sikring av velvilje, i stedet har han valgt å utelate den totalt fra brevet. Sikringen av velvilje skal gi ros og vise takknemmelighet slik at mottakeren skal ha lyst å lese brevet, samt gjøre mottakeren mer mottakelig for innholdet. Strategien til Anselm kan tolkes å være et forsøk på å poengtere for Thomas den manglende respekten Anselm har for han, samt etablere sin etos ved å vise sin makt som minister av kirken. En kan analysere at å utelate sikringen av velvilje kan oppfattes som truende og nektende og etablere Anselms status angående handlingene til Thomas. Ved å utelate sikringen av velvilje kan analysere at brev 472 er det brevet hvor konflikten er i størst grad påvirkelig på Anselms retorikk, ved at han ekskluderer en hver form av norm og viser dermed Thomas ingen form for respekt eller muligheter til å oppfatte situasjonen som noe annet enn kritisk. Når Anselm valgte å ekskludere sikringen av velvilje kan en tolke at han bruker patos som sitt retoriske virkemiddel, i et forsøk på å skape frykt hos mottakeren og etablere seg som den dominerende makten i deres konflikt.

I brev 445 sendt til Thomas er det heller ikke noen sikring av velvilje. En kan også tolke at dette ble gjort grunnet at maktposisjonen var annerledes i denne konflikten enn den var mellom Anselm og Henrik. I utvekslingen til Henrik var Anselm den av lavere rang og måtte tilpasse retorikken for å ikke være for direkte mot kongen. I brevene til Thomas var Anselm den av høyest rang og kunne skrive direkte uten frykt for konsekvenser. Det å redusere eller utelate delen om sikring av velvilje kan ha medført at brevet ble opplevd som direkte og kritisk. Denne starten på brevet kan når en leser Fröhlich sin oversatte utgave av brevsamlingen virke mer aggressivt enn det er med tanke på at i denne versjonen er de første ordene i hvert brev etter hilsenen skrevet med kun store bokstaver.

“YOU TOLD ME IN YOUR LETTER that, with the help of God, you will be at Canterbury on the date I laid down for you...”¹⁰⁷

For mange kan dette virke som om Anselm roper ut og brevet kan da virke mer aggressivt enn det egentlig er ment, men hvis en leser flere av brevene i brevsamlingen oppdager en fort at det er den brå starten på rapporten i stedet for en myk start med sikring av velvilje som får brevet til å høres så aggressivt ut. Da sikringen av velvilje er der for at mottaker skal ha lyst til å høre hva som står skrevet videre i brevet og for å skape en felles respekt mellom de to partene vil brevet automatisk leses med en mer irritert tone da denne delen forsvinner. Selv i brev 319 til Kong Henrik, hvor sikringen av velvilje nesten er ikkeeksisterende åpner Anselm på en mykere måte ved å skrive ”In the letter of your highness which I recently received...”¹⁰⁸. Begge disse to brevene starter brått i forhold til brev Anselm skrev til mennesker han ikke var i direkte konflikt med. Et eksempel på et slikt brev kan være det første brevet som er analysert i denne oppgaven, brev 321 til Dronning Matilda, hvor han starter med å skrive ”I give boundless thanks to your highness by loving and praying for you...”¹⁰⁹. I brevet til Matilda ser en øyeblikkelig at sikringen av velvilje er med, og det starter mykt og med vakre ord. I brevet til kongen kan det virke som om Anselm har hoppet over sikringen av velvilje når en først begynner å lese, men det starter likevel på en relativt myk måte. Når en etter dette ser på åpningen av brevet til Thomas, oppleves den fort veldig brå og anklagende i forhold til de andre brevene Anselm skriver.

I Henrik sitt tilfelle ville minimaliseringen av velvilje ført til at Anselm fikk fremvist sine meninger samt underlagt en tone av hvor seriøst dette emnet var. I Thomas sin situasjon kan en analysere at utelatelsen av sikring av velvilje ville fremvist at Thomas sine handling var uakseptable og at Anselm var svært misfornøyd. I en situasjon hvor Thomas trengte godkjenningen av Anselm ville utelatelsen av sikring av velvilje medført at Thomas kunne etablert tvil om han kom til å få den. Ut i fra Fröhlich kan en tolke at Thomas forsøkte å utsette besøket til Canterbury i et håp om at Anselm skulle omkomme av sin svært alvorlige sykdom.¹¹⁰ Det at Anselm utelot sikring av velvilje kan ha medført at Thomas var i den oppfatning at han ikke ville få godkjenningen av Anselm, et faktum som ble mer sannsynlig

¹⁰⁷ Fröhlich volum 3 s. 228

¹⁰⁸ Fröhlich vol. 3 s. 26

¹⁰⁹ Fröhlich vol. 3 s. 30

¹¹⁰ Fröhlich vol. 3 s. 225

jo flere ganger Thomas valgte å utsette sitt besøk. Grunnet sin sykdom kan en tolke at Anselm brukte denne retorikken i et forsøk på å fremskynde prosessen slik at Thomas ville blitt underlagt bispedømmet Canterbury. I et forsøk på forkynne denne prosessen kan Anselm ha valgt å bruke en mer aggressiv retorikk for å prøve å vise Thomas alvor i denne saken, hvor Anselm etterhvert valgte å true Thomas med konsekvensene om han ikke møtte opp i Canterbury.

I brev 261 sent til erkebiskop Hugh er sikring av velvilje etter Anselms retoriske norm. Den inkluderer positivitet, overdådige adjektiver, er et avsnitt lang og viser takknemmelighet. Oppgaven til sikring av velvilje i brevet er å sikre at mottakeren leser hele brevet, samt anskaffe seg velvilje slik at forespørselen i større grad blir utført. Anselm begynner sikringen av velvilje med vise sin takknemmelighet ovenfor Gud for å ha gitt Hugh mulighet til å dra til Jerusalem, samt at han returnerte med god helse. Anselm fortsetter med å vise takknemmelighet når han takker Hugh for mulighetene han har gitt Anselm, samt at han tilbyr dem også i fremtiden, han fortsetter med at han aldri kan gi tilbake i like stor grad og velger derfor å takke Gud for å skapt Hugh og ber ham om å velsigne ham. En kan analysere at Anselms retoriske virkemiddel i sikringen av velvilje er dominert av patos hvor han beskriver Hugh med overdådige adjektiver og viser ham sin dypeste takknemmelighet, og fremstår derfor i stor grad ydmyk. Sikringen av velvilje i brev 261 kan bli tolket som en retorisk strategi for å vise Hugh den kjærligheten og takknemmeligheten Anselm har ovenfor ham og dermed bruke patos for å forsterke følelsene Hugh har ovenfor Anselm. Denne retoriske strategien kan utgjøre at Hugh føler partenes forhold har blitt i større grad forsterket, og dette kan dermed bidra i at Anselm enklere kan få hjelp av Hugh i situasjonen han er i, eller eventuelt få hjelp hvis han skulle trenge det i en senere anledning. Brevet er skrevet i kort tid før Anselm blir tvunget i eksil og en kan dermed tolke at Anselm bruker patos for å forsikre seg at han kan ha Hugh som støttespiller, og at den overveldende positiviteten kan ha vært en strategi for å forsikre seg dette nære forholdet i en periode hvor flere engelske biskoper støtter Henrik i hans sak mot Anselm.

Sikringen av velvilje i brev 336 sendt til Ordwy er på to linjer og ett ord som er betydelig mindre enn normen i Anselm sin retorikk. Hvor hilsenen sendt til Ordwy kan oppfattes som svært vennlig og positiv kan sikringen av velvilje i dette brevet også oppfattes til en viss grad negativ. Grunnen til at sikringen av velvilje sendt til Ordwy kan bli oppfattet negativ er hovedsakelig grunnet lengden. I sikringen av velvilje skriver Anselm at han håper Gud tar

vare på Ordwy grunnet hans omtanke for Anselm og dette er også noe Anselm takker Ordwy for. Ord for ord er sikringen av velvilje til stor grad positiv, men ut i fra normen i Anselm sin generelle brevskrivning kan den samtidig oppfattes negativ. Normen i Anselm sin retorikk angående sikring av velvilje er flere positive adjektiver som beskriver og roser mottakeren, mens i brev 336 kan en ikke lese at det står noen beskrivende adjektiver av Ordwy i denne delen av brevet. Det som kan oppfattes som positivt er at Anselm takker Ordwy som er tegn på en positiv undertone, men mangelen på ros utgjør at brevet kan tolkes som indirekte negativt. En kan tolke at Anselm retorisk prøver å fremlegge at han er frustrert, men samtidig er takknemlig for vennskapet mellom dem. Hilsenen og sikringen av velvilje kan sammen tolkes som en retorisk metode for å etablere og fremme deres nære forhold, men indirekte kan det være en indikasjon på at Anselm kommer til å poengtere senere i brevet sin frustrasjon som er rettet mot ikke bare Ordwy, men også alle som har kommet med allikasjoner mot Anselm. Ved å minimalisere delen som er sikring av velvilje kan Anselm risikere at brevet ikke blir lest med like stor entusiasme, men kan samtidig bistå i å vise mottakeren alvor av innholdet. Sikringen av velvilje kan derfor til en begrenset grad fremstå som truende, og derfor blir brevet sett på som en indirekte konflikt. Hvor en klart kan analysere at brev 319 til Henrik og 445 til Thomas er i konflikt, fremstår brevet til Ordwy mer som en uenighet og viser hvordan Anselm retorisk bearbeider interne konflikter.

I brev 1 sent til Lanfranc følger Anselm sin retoriske norm angående sikring av velvilje, hvor den kan oppfattes til en viss grad lengre enn gjennomsnittet. Anselm gratulerer Lanfranc med hans posisjon som erkebiskop gjennom sikringen av velvilje og beskriver Lanfranc med overdådige adjektiver og sender sinne bønner og velsignelse i håp om framgang i hans læremester nye rolle. En kan analysere at Anselms retorikk er dominert av patos hvor Anselm ønsker å appellere til følelsene til Lanfranc i et håp om å opprettholde deres forhold. Ved å presisere at deres to sjeler aldri kan bli avskilt kan en tolke at Anselms retoriske strategi i sikring av velvilje er stadfeste deres forhold og poengtere Anselm lojalitet til den nye erkebiskopen av Canterbury. Selv om sikringen av velvilje følger Anselms retoriske norm er det enkelte retoriske virkemidler som utmerker seg, som når han tar i bruk metaforer for å beskrive Lanfranc sin tro og visdom som en lampe, han håper aldri slukker. Andre retoriske virkemidler er gjentakelser og som tidligere nevnt at Southern skriver presenterer Anselm seg selv i flertall, som indikerer at han skriver i en offisiell affære. Gjentakelsene bidrar i å gi brevet en rytme en kan skjenne igjen fra dikt:

”We pray, therefore, Almighty God that it may so burn that it is not consumed, that it may so light others that it may never be extinguished.”¹¹¹

Grunnet gjentakelsene kan en tolke at Anselm la til grunne for at brevet skulle bli opplest høyt. I sikringen av velvilje i dette brevet kan en også analysere at patos blir brukt for etablere en følelse av kjærlighet som bidrar i at brevet blir positivt mottatt. En kan derfor tolke at det er patos som er den dominerende effekten i Anselms retoriske norm i sikring av velvilje.

5.4 Rapport

I brevene til Anselm kan en analysere undertonen til brevet basert på delen av brevet som kalles rapporten. Rapporten omhandler deler i brevet hvor avsenderen svarer på et brev han eller hun har mottatt av mottakeren, eller en reaksjon på en handlingen mottakeren har begått. Gjennom rapporten kan en analysere om individene i brevutvekslingene er i konflikt, men i størst grad hvor stor konflikt personene er i. Som tidligere nevnt er sikring av velvilje den enkleste delen å analysere hvor vit personene er i konflikt, men i rapporten kan en tyde hvor stor konflikten er. I sikring av velvilje er det som oftest positive adjektiver som beskriver mottakeren av brevet selv om de er i konflikt, hvor som nevnt tidligere unntaket er brevene sent til Thomas. Hvis personene er i konflikt vil rapporten være veldig direkte og/eller kortfattet, uansett hvem mottakeren er. Hvor en kan se at Anselm inkluderer sikring av velvilje i brevene til kongen under investiturstriden grunnet Henrik sin posisjon som konge, er rapporten som er skrevet til Henrik i lik grad like direkte og kortfattet som i rapporten sendt til Thomas.

I brevene som ikke omhandler konflikt vil rapporten inneholde takknemmelighet, rosing og en generelt vennlig oppsummering av kontekst for brevet. Ved at rapporten inneholder denne positiviteten ble det en enklere å formidle sine synspunkter i forespørselen. Dermed vil en enkelt kunne observere hvordan situasjonen er mellom partene basert på rapporten. Ved at rapporten er direkte og kortfattet kan det dermed ha blitt vanskeligere å få frem sitt standpunkt og eventuelt gjøre mottakeren mer motvillig til å godta innholdet i forespørselen. En kan tolke at selv om det kan ha negative effekter at rapporten er kortfattet og direkte at dette er bevisst utført for å skape en forståelse av alvoret i forespørselen.

¹¹¹ Fröhlich vol 1. S. 73

Rapporten i brev 402 sent til Henrik følger Anselm sin retoriske norm, rapporten er kort, presis, konkret og positiv med overdådige adjektiver. Anselm skriver at han bønnfaller og råder kongen gjennom sin lojale tjeneste om at kongen må opprettholde sitt løfte, fordi det er løftet som gir Henrik styrke. Rapporten blir i dette brevet brukt for å minne Henrik på sine løfter og en kan tolke at Anselm retoriske strategi går ut på legge til grunn at all kongens suksess er basert på Guds nåde, og at denne nåden kommer fra freden Henrik har gitt kirken. En kan tolke at Anselm her bruker logos som et retorisk virkemiddel ved å begrunne ovenfor kongen hvorfor det er viktig at han opprettholder sitt løfte om fred og frihet til kirken, og argumenterer med at i dette ligger han styrken han trenger. Et annet retorisk virkemiddel i rapporten en kan analysere er bruken av patos, ved å skrive at han spør og råder kongen som en lojal tjener fremstiller Anselm seg ydmyk og gir kongen respekt. I motsetning til i konflikt hvor Anselm ville ha rådet og/eller kommandert kan en her tolke en svært vennlig fremgangsmetode for å oppnå at Henrik oppfyller Anselms ønske. Rapporten avsluttes ved å beskrive Henrik som en høyhet, en tittel som viser til respekten Anselm har for kongen samt bidrar til å styrke Henrik sitt ego og fremstiller Anselm i enda større grad ydmyk. Ut i fra situasjonen kan en analysere at Anselm velger å bruke muligheten som forekommer av Henrik sin seier til å råde ham å opprettholde løftet, ved å øke egoet til kongen samt beskrive hvorfor Henrik seiret kan ha vært en strategi for å forsikre seg om at løftet ble opprettholdt.

I brev 319 til Henrik den første bruker Anselm rapporten til å minne kongen på hvordan han tidligere har rost Anselm, med blant annet å si at i følge Henrik er det ingen annen mann han ønsker å ha som erkebiskop enn Anselm. Hvor normen til Anselm er at denne delen av brevet skal vise takknemmelighet og rosing av mottakeren, bruker Anselm her rapporten til å minne Henrik på hvordan han tidligere hadde vist takknemmelighet og rost Anselm for sine ferdigheter. Anselm vendte situasjonen, i stedet for å vise takknemmelighet ovenfor Henrik og rose ham som konge skriver han hvor takknemlig Henrik er for å ha Anselm som erkebiskop. Denne handlingen kan bli sett på som et retorisk virkemiddel som blir brukt i et forsøk på å minne Henrik på hva han mister om han ikke avslutter investiturstriden. Samtidig kan det tolkes at gjennom å ikke vise takknemmelighet ovenfor kongen og rose ham for hans evner at Anselm prøver å vise sin frustrasjon over kongens handlinger. Det at Anselm avslutter rapporten med å takke for deres felles vennskap og kongens gode helse med ni ord i en egen setning, kan bli sett på som et retorisk virkemiddel for å bevare respekten ovenfor kongen samtidig som Anselm får fremmet sin misnøye. Det at Anselm bruker rapporten til å gjenfortelle positive adjektiver om seg selv kan ha blitt tolket egoistisk, men samtidig ha

påvirket kongen eller dem rundt ham når brevet ble lest opp til minnes om Anselm sine ferdigheter. Anselm forklarer i rapporten direkte hva kongen hevder å mene om Anselm, og en kan tolke at ved å gjøre dette undertoner Anselm at hvis de nevnte adjektivene er sanne burde kongen lytte til hans meninger. Det å forklare Henrik om hva han tidligere har skrevet og hva kongen mener, kan tolkes som et retorisk virkemiddel som forsøker å fjerne valgmulighetene til Henrik. Det vil si at Anselm prøver å få kongen til å utføre en handling med å fortelle ham det er det han selv ønsker.

Ved å sette Anselms retorikk i rapporten til mennesker han var i konflikt med opp mot brevene han skrev til mennesker han ikke var i direkte konflikt med, kan en se store forskjeller. Brev 321 som er sendt til Matilda viser oss hvordan Anselm skriver til en kongelig han ikke er i konflikt med. Når Anselm skriver til Matilda er rapporten på flere avsnitt, hvor rapporten begynner med at Anselm viser takknemmelighet ovenfor dronningens innsats i forsvare ham og hans sak mot kongen. Anselm bruker patos ved å vise takknemmelighet til dronningen samtidig som han forklarer at han ikke kan forstå at hans konge skal ha noen negative følelser ovenfor ham, og at han ei heller har fortjent dem. I slutten av dette avsnittet forklarer samtidig Anselm at hvis kongen har ubegrunnede negative meninger om Anselm, må kongen forsøke å fjerne de nevnte følelsene han har mot Anselm slik at kongen ikke skal synde ovenfor Gud. En kan tolke at dette brevet er skrevet med forventning at det skal bli lest opp og at Anselm bruker sin retorikk til å både få velvilje ved å snakke positivt om kongeparet, samt forklare at en ikke bør ha ufortjente negative følelser om noen hvis en vil unngå å synde ovenfor Gud. Ved å begynne rapporten slik kan en analysere at Anselm prøvde å fjerne enhver mistillit noen skulle ha mot ham, og vise sin kjærlighet for dem som støttet ham. Videre i rapporten fortsetter Anselm å bruke patos som sitt retoriske virkemiddel for å få sympati for sin situasjon. Han viser igjen sin takknemmelighet for dronningens innsats, men forklarer samtidig at hennes lovnader ikke skulle vært nødvendig. Ved å forklare at selv om han i fremtiden skulle få tilbake noe av det som var tatt fra ham og Canterbury ville det ikke være nok, fordi å miste noe vil være det samme som å miste alt. En kan tolke at Anselm prøver å få medfølelse i sin sak ved å forklare hvor tung denne situasjonen er for ham, og at denne uretten som ble utrettet mot ham kan ikke tilgis så lenge ikke alt er returnert. Hvor det er vanlig å skille mellom de forskjellige delene av brevet er rapporten og forespørselen blandet i brev 321. Anselm sine spørsmål er sammensveiset inn i hans beskrevne takknemmelighet ovenfor dronningen, hvor i stedet for å direkte spørre om noe forklarer Anselm sin situasjon. Å tolke at Anselm prøvde å skaffe medlidenhet og forventet at brevet

skule bli opplest for dronningen, og dermed bli hørt av eventuelle andre mennesker som skulle være tilstede, forsterkes ved at han indirekte forsvaret kongen for sine handlinger samtidig som han takker dronningen. For en kan tolke at Anselm forsvaret kongen ved å skrive at det er de som har rådet kongen til å utføre synd som har syndet, og at kongen har fått dårlig råd. Ved å skrive dette kan en tolke at Anselm prøver å si at det er ikke for sent for å få tilgivelse og at kongen kan unnsnippe å synde om han returnerer alt han har tatt fra kirken og avslutter investiturstriden.

I brev 346 er rapporten kort, men følger ikke Anselm sin norm angående at rapporten skal være konkret. Rapporten sin oppgave er å konkret forklare hvorfor brevet er blitt sendt og oppsummere tidligere brev. Anselm velger å ikke følge normen og bruker en retorisk strategi med å indirekte forklare hvorfor han har sendt brevet. Erkebiskopen skriver at han ikke ønsker å si hvorfor, men at dronningen vet best selv hvorfor ut fra hennes handlinger. Anselm forklarer dermed at han skriver til henne grunnet rykter om hva hun har gjort, men at han ikke vil si hva ryktene er, fordi hun vet bedre enn ham hva hun har gjort. Denne strategien kan tolkes som et retorisk virkemiddel for å påpeke at Matilda sin handling er i så stor grad alvorlig at hun bør vite hva det er Anselm skriver om, og at hun dermed bør være informert om at hun ikke bør begå disse handlingene. Anselm skriver at dronningens handlinger ikke er hensiktsmessige ovenfor kirkene hun har under kontroll eller hennes sjel, det at hennes handlinger kan ha en negativ påvirkning på Matilda sin sjel kan oppfattes som en trussel hvis en kobler det opp mot sikringen av velvilje, hvor Anselm påpeker han må irettesette henne slik at hun kan komme til himmelen i etterlivet. En kan dermed tolke at Anselm brukte patos som sitt retoriske virkemiddel i rapporten for å appellere til dronningens skyldfølelse og hennes frykt for å kunne overtale henne om å avslutte investituren i kirkene som var underlagt henne.

Som tidligere nevnt velger Anselm å ikke inkludere sikring av velvilje i brevene til Thomas, så i brevene sent til Thomas begynner brevet med en kort hilsen for så å gå direkte til rapporten. I brev 455 sendt til Thomas forklarer Anselm at Thomas må komme til Canterbury ved den avsatte datoen som er vedlagt i brevet. I brevet skriver Anselm at innholdet i brevet er nå sendt flere ganger med forskjellige datoer og han beskriver viktigheten i at Thomas utfyller sin plikt. Rapporten kan analyseres som utålmodig og en kan tolke at Anselm er frustrert og oppgitt over situasjonen. En kan tolke at ved å innlede rapporten ved å forklare at denne gjentakende beskjednen er sendt ut i fra høflighet at brevet kan ha som hensikt å være en

advarsel til Thomas. Ved å innlede brevet og rapporten med å skrive at både dette brevet og tidligere brev er sendt i veldedighet, kan en tolke at at Anselm retorisk prøver å fremvise at han ikke godtar flere utsettelse og at Anselm vil utløse en åpen konflikt mot Thomas om han ikke ankommer Canterbury. Som retorisk virkemiddel ville det å stadfeste at Anselm bare sender dette brevet, og henviser Thomas som venn, på grunn av veldedighet fremvise seriøsiteten i Anselm sine trusler. I rapporten er det ingen beskrivelse av vennskap, takknemmelighet eller noen positive adjektiver som beskriver Thomas, rapporten begynner direkte og er kortfattet med en setning. Anselm bruker i hovedsak etos og patos i rapporten. Han prøver å appellere til følelsene til Thomas ved å hevde at Anselm bare handler ut av veldedighet mot ham, hvor etos blir brukt ved å presentere kirken i Canterbury som Thomas sin mor. Ved å presentere Canterbury som Thomas sin mor kan en antyde at Anselm forsøker å vise til at Canterbury er av høyere rang enn Thomas og at Anselm derfor er av høyere rang enn Thomas ettersom han er erkebiskop av Canterbury. En kan dermed analysere at brevet ville ha blitt mottatt som truende, og at hensikten bak brevet kan ha vært å vise Thomas hvilken frustrasjon han utgjorde og at Anselm kom til å kreve Thomas sin ankomst til Canterbury, eller utgjøre konsekvenser for Thomas.

I brev 472 har Anselm valgt å ta den samme retoriske avgjørelsen ovenfor rapporten som han tok angående sikring av velvilje, erkebiskopen valgte å ekskludere de to nevnte delene av brevet. Rapporten skal gi en instruksjon om tidligere brevutveksling og fungerer som en oppsummering om hvorfor det aktuelle brevet ble skrevet. En kan analysere at Anselm valgte å ekskludere rapporten som et retorisks virkemiddel for å poengtere at dette brevet skulle være de siste brevet utvekslet mellom partene. Ut i fra ekskluderingen av delene som omfatter sikring av velvilje og rapporten kan en oppfatte at dette brevet skulle være en avslutning på partenes konflikt, ved at Anselm suspenderer Thomas. En kan tolke at ut i fra den manglende rapporten at Anselms retoriske virkemiddel var patos og etos, en kan tolke at mottakeren vil lese introduksjonen av brevet og oppfatte det nektende og truende og dermed utgjøre en frykt for konsekvensene, mens etos blir etablert i at Anselm manglende behov for å vise ydmykhet, takknemmelighet og høflighet uten redsel for konsekvensene og dermed etablere sin makt over Thomas.

Rapporten i brev 261 sendt Hugh kan tolkes å være relativt kortere enn Anselms retoriske norm og er kortere enn en full setning. En kan oppfatte en kort rapport som negativt grunnet at rapporten skal vise takknemmelighet og samtidig gi en oppsummering av tidligere brev

sendt mellom partene. Derimot kan en tolke at rapporten sendt til Hugh er positiv grunnet at en kan analysere at innholdet som vanligvis er tilstede i rapporten finner sted i sikring av velvilje og rapportens lengde stemmer da overens med den retoriske normen likevel. En kan dermed analysere at Anselm valgte å skrive en kort rapport for å unngå å gjenta seg slik at brevet ikke skulle bli oppfattet gjentakende og kjedelig. Anselm roser Hugh og viser erkebiskopen av Lyon overdådig takknemmelighet i sikringen av velvilje og en kan dermed trekke slutninger om det er grunnlaget for at rapporten er kort. I rapporten skriver Anselm at Hugh har blitt bedt om å bli informert om tilstanden til Anselm er i England, og gir dermed en forklaring på hvorfor brevet er sendt.

Rapporten i brev 336 til Ordwy følger normen til Anselm sin retorikk angående oppgaven til rapporten som er å gi en oppsummering av hvorfor brevet er skrevet, derimot er også normen til Anselm at rapporten skal inneholde takknemmelighet og positive adjektiver som ikke er inkludert i rapporten i brev 336. Rapporten kan tolkes å besitte en negativ undertone selv om det er ingen negativitet rettet mot Ordwy. Anselm skriver i rapporten at han svarer Ordwy grunnet munken sitt ønske om at Anselm skal svare på alligasjonene om at Anselm har godkjent at lekmenn skal overta jobber og goder fra kirken. I tillegg skriver Anselm at Ordwy forteller at det er flere rykter angående dette emnet og at flere prester har klaget til Anselm om emnet og at de ikke har mottatt noe hjelp fra erkebiskopen. En kan tolke ut i fra Anselm sin retorikk i rapporten at han mener disse ryktene er usanne og at han mener at hvis det er etablerte rykter angående emnet, er disse produsert for å sverte Anselm sin ære. Selv om brevet ikke direkte tilsier det som er nevnt over kan en oppfatte det basert på undertonen i rapporten, dette kan være bevisst gjort for å sikre at brevet ble lest og for at innholdet skulle bli bedre mottatt i motsetning til om Anselm skulle ha svart direkte hva han mente. Det sterkeste retoriske virkemidlet i rapporten er når Anselm skriver at dette er rykter sagt av de som lyver. Han mener de sier negative ting om erkebiskopen i stedet for å si sannheten ved å si gode ting, og avslutter ved å si ”hvis det er noe i meg”¹¹². Setningen hvis det er noe i meg kan tolkes at omhandler om det er gode ting i Anselm, ved å spesifikt skrive det som et spørsmål kan en tolke at Anselm prøver å fremstå ydmyk som kan gi en effekt av å vise at det er gode ting i Anselm. Ved å poengtere at de som sier negative ting om ham lyver kan en tolke at Anselm indirekte svarer på spørsmålet som kommer under, ved å hevde at en må lyge hvis en skal si noe negativt om han. En kan oppfatte denne setningen som et retorisk

¹¹² Fröhlich vol. 3 s. 62

virkemiddel som bruker etos hvor Anselm som erkebiskop bør ha godhet i seg for å kunne ha oppnådd sin tittel. En kan tolke at ved å skrive at å si gode ting om Anselm er å skrive sant prøver erkebiskopen å fremme en mening av seg selv i Ordwy sin underbevissthet. I denne setningen kan en oppfatte Anselm som ydmyk og moden hvor en kan bli overbevist om at ryktene som omhandler Anselm må være løgn. En kan analysere ut i fra rapporten at Anselm prøver å skrive på en slik måte at Ordwy skal forstå at ryktene er løgn og at han ikke nå eller i fremtiden skal trenge svar fra Anselm på om negative ting om ham stemmer. I brev 336 kan en tolke at selv om brevet hittil ikke inneholder noe negativt om mottakeren eller negative beskrivelser av ham, at Anselm skrev det med en negativ undertone grunnet mangelen på positivitet.

I brev 1 sendt til til Lanfranc følger Anselm sin retoriske norm, hvor rapporten er kort, presis, positiv og presenterer en oppsummering av tidligere emne. Anselm skriver at han har mottatt kruset Lanfranc hadde sendt som en gave til en felles bekjent. I rapporten kan en tolke at Anselm bruker patos som sitt retoriske hovedvirkemiddel basert på de positive beskrivelsene av Lanfranc som kan bistå i appellere til følelsene til det nære forholdet mellom dem.

5.5 Forespørselen

I forespørlene er det tonen som avgjør om brevet oppfattes som negativt eller positivt. I Brev 319 sendt til Henrik under investiturstriden er forespørselen en del lengre enn normen for Anselm sin retorikk. Første del av forespørselen har en truende undertone hvor Anselm nevner konsekvensene av at en konge trosser Gud og hans lov, men legger til at det ikke er ham selv Anselm som mener dette og siterer bibelen samt forklarer at det er hans plikt å informere sin konge om slikt. En kan analysere at Anselm retorisk poengterer at det ikke er ham selv som sier hva konsekvensene for Henrik den førstes handlinger er, men Gud, og at Anselm følger sin plikt til å informere kongen om dem er for å vise respekt ovenfor Henrik. Ved å påpeke at dette ikke er hans egne ord kan Anselm ha tenkt at kongen ville reagere mildere på innholdet, grunnet at det ville vært enhver erkebiskop sin plikt å informere sin konge om konsekvensene. Når Anselm velger å sitere bibelen og påpeker Henrik om at han trosser Gud, samt at det vil være større konsekvenser for en konge å trosse Gud en en vanlig dødelig mann, kan en tolke at at Anselm bruker patos og logos som sine retoriske virkemidler i første del av forespørselen. En kan analysere at Anselm prøver å spille på Henrik sin samvittighet ved å forklare at kongen vil bli straffet hardt i etterlivet grunnet sine handlinger, og i et håp om at Henrik vil endre sitt standpunkt for å redde sjelen sin. Samtidig kan en tolke

at Anselm bruker logos ved å sitere bibelen og dermed argumentere med de lovene som står nedskrevet der, samt hva som venter en hvis en bryter Guds ord.

I andre del av forespørselen svarer Anselm på Henrik sitt brev og forklarer at svaret Henrik oppgir er det samme svaret han har sendt til Anselm to ganger tidligere, og at Anselm konkluderer ut i fra svarene at Henrik ønsker en utsettelse på å konstatere sine intensjoner. Anselm legger til at hvis hans konklusjon er riktig vil det svarte sjelen til kirken og at Anselm derfor føler at han snart ikke lengre kan avvente med å vitne ovenfor Gud. Han avslutter forespørselen med å tryggle Henrik å om ikke la situasjonen gå så langt at Anselm må vitne til Gud, og derfor gi Anselm et raskt og konkret svar på kongens intensjoner. En kan tolke at Anselm retorisk velger å legge til setninger som *hvis jeg tør å si og ikke få meg til å gråte i sorg* for å vise Henrik respekt i brevet. Ved å påpeke sine synspunkt med ”hvis jeg tør å si” kan en tolke at Anselm prøver å vise Henrik at han ikke ønsker, men må fortelle om konsekvensene og dermed fremme at dette ikke er Anselm som vil dømme kongen, men Gud og at Anselm bare prøver å advare Henrik. Dette kan være et forsøk på å vise Henrik at Anselm hadde hans beste intensjoner i tankene i dette forsøket på å overtale kongen. Dette ville være å bruke patos som virkemiddel når Anselm prøver å overtale Henrik ved å spille på kongens følelser, en kan analysere at Anselm bruker den samme retorikken når han trygler Henrik om å ikke la ham vite til Gud. En kan tolke at det å avslutte brevet ved å si at hvis kongen ikke snart svarer blir Anselm tvunget til å vitne ovenfor Gud, som om at Anselm prøver å vise kongen at han motvillig vil fortelle Gud om Henrik sine synder grunnet deres vennskap. Dette kan bidra i å vise Henrik at det ikke er for sent å angre sine handlinger, og ved å forklare at han motvillig vil gråte sitt vitne til Gud kan en tolke at Anselm prøve å vise kongen at grunnet Anselm sin lojalitet vil det å vitne mot Henrik gi ham stor sorg. Ved å forklare hvor motvillig Anselm er til å vitne ovenfor Gud om Henrik kan en tolke at Anselm bruker patos i et forsøk på spille på kongens følelser for å vise Henrik hvor stor lojalitet Anselm har mot den engelske kongen i et håp om at Henrik vil lytte til Anselm før det er for seint.

Undertonen i forespørselen er svært truende, men det er ikke Anselm selv som truer mottakeren, men Anselm som truende forklarer hvordan Gud vil straffe Henrik. Brev 319 sin forespørsel er i to deler med to emner, som skiller seg ut grunnet at forespørselen skal være kort og konkret etter Anselm sin retoriske norm. Del en kan oppfattes truende gjennom at Anselm skriver at handlingene begått av Henrik vil bli straffet av Gud, og at konger spesifikt vil bli straffet hardere. En kan tolke at Anselm prøvde å fjerne litt av den truende undertonen

ved å si at det er ikke han som har dette standpunktet, men Gud. Anselm poengterer i forespørselen at byrden av handlingene Henrik har utført er for tunge for kongen, dette kan tolkes som en diskret måte å forklare kongen at han vil angre sine synder og at de vil ha en negativ påvirkning på ham. En kan analysere at Anselm tenker at byrden vil være for tung på to måter, den ene er straffen Gud vil gi Henrik i etterlivet, den andre kan tolkes å være konsekvensene over å bli ekskommunisert. I del to kommer den truende undertonen frem ved at Anselm truer Henrik direkte med at at Anselm skal vitne ovenfor Gud om kongens handlinger og intensjoner om Henrik ikke skriver et oppløftende svar snarest. En kan tolke at Anselm også her prøver å fjerne den truende undertonen ved å retorisk bruke patos når han forteller at han ikke ønsker å vitne ovenfor Gud angående Henrik, men at han vil bli tvunget til det om ikke kongen gir et oppløftende svar snarest. En kan oppfatte brevet som at Anselm prøver å forklare Henrik at dette er siste advarsel og at det fremdeles er mulighet for å angre og dermed bli tilgitt. Forespørselen mangler også positive adjektiver om mottakeren av brevet som er typisk etter Anselm sin retorikk. I brev 319 har Anselm utelatt noen form for beskrivelse av partenes vennskap og ei heller noen anekdoter av Henrik sin tittel, annet enn at konger vil bli straffet hardere av Gud enn vanlige mennesker.

I brev 402 er forespørselen betraktelig kortere og følger normen til Anselm, hvor hele forespørselen er på en lang setning. Forespørselen er en oppfordring til at Henrik skal fortsette med å opprettholde løftet sitt til kirken. Den omhandler dermed at Anselm ønsker å minne Henrik på hans lovnader om fred og frihet til kirken. Anselm bruker logos som sitt virkemiddel når han skriver at det er dette løftet som er grunnlaget for Henrik sin styrke som konge. En kan analysere at Anselm ønsker å fremme at Henrik vant slaget mot sin bror i Normandie grunnet Guds nåde, og at denne nåden ikke hadde vært tilstede om Henrik ikke hadde lovet fred og sikkerhet til kirken. I motsetning til brev 319 er forespørselen i brev 402 inkluderende med flere positive adjektiver som beskriver mottakeren. Anselm beskriver seg selv som en trofast tjener og Henrik som en høyhet, i motsetning til brev 319 hvor Anselm presenterte seg som tjener og Henrik som konge. En kan analysere at forespørselen er basert på logos og patos som virkemidler. Logos er delen hvor Anselm viser til at styrken til kongen og grunnlaget for seieren kommer fra Guds nåde, og patos kommer frem i beskrivelsen av styrken til kongen og hans suksess som er bygget på lojaliteten til Anselm. En kan tolke at Anselm velger å poengtere dette for å minne Henrik på hvor sterke partene er når de er samlet i et håp om å fjerne ethvert ønske om å igangsette investiturstriden igjen.

I brev 321 sendt til Matilda følger Anselm sin retoriske norm til en viss grad, den er noe lengre enn normen, men hvis en derimot tar i betraktning at Matilda var geistlig før sitt giftemål følger den normen. Forespørselen er den delen av brevet hvor avsenderen skriver hva hen vil ha ut av brevet og for at handlingen skal utføres er Anselms norm å rose mottakeren med overdådige adjektiver. Anselm begynner forespørselen med å skrive at Matilda har lovet ham at kongen skal returnere hva han har konfiskert av Canterbury, og legger til at selv om han ikke vil virke utakknemlig skal det ikke være behov for et slikt løfte grunnet at ingen har rett til å ta noe fra kirkens eiendom. Erkebiskopen fortsetter med å skrive at de som har rådet kongen til å utføre denne handlingen har rådet han til å begå en stor synd, og at mengden av hva som er blitt konfiskert er uvesentlig fordi at hvis noe som helst er tatt fra kirken føles det som om alt er blitt tatt. Anselm avslutter med at denne situasjonen ikke omhandler penger, men Guds rettferdighet. En kan analysere at forespørselen til en viss grad er positiv grunnet at det ikke er skrevet noe negativt om mottakeren men beskriver at dronningen viser velvilje og godhet i sine løfter. Når Anselm beskriver handlingene kan en tolke at han bevist skriver at kongen har blitt rådet til, og ikke at det er Henrik som er den ansvarlige. En kan tolke dette som en retorisk strategi for å ikke øke spenningen i konflikten ved å rette kritikken mot kongens rådgivere og ikke Henrik selv. Denne strategien kan ha blitt valgt grunnet at brevet med stor sannsynlighet ble lest opp for flere individer og ikke bare dronningen. En kan tolke at Anselm brukte alle de tre retoriske virkemidlene i forespørselen. Logos blir brukt ved å poengtere hvilke straffbare handlinger som er blitt utført og konsekvensene ved å utføre dem, Anselm bruker logikk når han argumenter at det er ikke det materialistiske verdiene som er det essensielle, men at å konfiskere noe som helst fra kirken er å stjele fra Gud. En kan oppfatte patos ved at Anselm viser sin takknemlighet ovenfor Matilda og viser til forståelse i hennes bidrag i hans sak, samt i hans beskrivelse av hvordan effekten av handlingene påvirker ham. Etos kan bli oppfattet ved at Anselm som erkebiskop presenterer konsekvensene handlingene vil få og i hvilken grad Henrik og hans rådgivere har syndet. En kan analysere at den retoriske strategien bak brevet er å øke motivasjonen til Matilda i hennes forsøk på å overtale kongen ved å forklare konsekvensene Henrik vil oppleve hvis de ikke blir omgjort, samt å øke innflytelsen på de som var rundt dronningen når brevet ble lest opp slik at de er klar over at kongen deres begår en stor synd.

Forespørselen i brev 346 til dronning Matilda inneholder et konkret endringsmål når det kommer til Matildas handlinger, men den følger ikke Anselms retoriske norm angående overdådige adjektiver. Modellen til Anselm er at forespørselen skal inneholde overdådige

adjektiver og rosing av mottakeren, en kan analysere at det er grunnlagt for å lettere overbevise mottakeren angående kritikken som kan være tilstede i forespørselen. Anselm skriver i forespørselen at Matilda skal oppfattes som en mor, sykepleier, en snill dame og dronning, det at Anselm sier Matilda skal oppfattes slik kan tolkes som at erkebiskopen indirekte sier at grunnet sine handlinger blir ikke Matilda oppfattet slik i den perioden brevet ble skrevet. Erkebiskopen begynner forespørselen ved å skrive at han ber henne som sin dame, råder henne som hans dronning og irettesetter henne som hans datter. Ut i fra Haseldine sin artikkel er det å kalle noen min, hans, sin og datter adjektiver som beskriver partenes nære forhold, men de blir ikke regnet som overdådige adjektiver i forhold til Anselms brevsamling. Derfor kan en tolke at Anselm prøver å vise respekt samtidig som han minner Matilda på deres nære forhold, og at det kan ha vært en nødvendig retorisk strategi ettersom det vil bli sett på som uhøflig å utelukke overdådige adjektiver. En kan dermed tolke at Anselm inkluderer de nevnte adjektivene for at brevet ikke skal bli mottatt for kritisk i dronningens øyne, samt kan de ha blitt brukt som patos ved å prøve å øke den dårlige samvittigheten til Matilda. Det at Anselm skriver at han ønsker å råde henne som hans dronning og irettesette henne som hans datter kan bli oppfattet som at Anselm prøver å skille mellom Matilda som dronning og Matilda som individ. På denne måten kan han på en streng måte irettesette henne og likevel opprettholde en respekt for dronningen av England. Han velger å poengtere at når han irettesetter henne er det som hans datter, og skiller dermed mellom henne som person og henne som dronning. Ved å skrive at han ber og råder henne om å avslutte sine handlinger og at han irettesetter henne når hun gjør noe som er galt i forhold til Gud kan vi tolke at Anselm prøver å vise alvor i handlingene og hvordan han ønsker henne å gjøre det som er mest hensiktsmessig for hennes sjel. Når en leser brevet kan en oppfatte at brevet var ment å bli lest opp grunnet Anselms retoriske bruk av gjentakelser og alliterasjon. Alliterasjon er likhet i innledende lydelement, hvor i dette brevet er det bruk av *ad* lyd, et eksempel er *my lady, advise, admonish, daughter* i samme setning. Disse nevnte retoriske virkemidlene kan bidra til at brevet får en bedre klang og rytme når det blir lest opp og vil dermed bli mottatt mindre kritisk når det blir lest opp. Forespørselen er ment for å for å forklare Matilda hvordan hun blir oppfattet og hvordan hun burde bli oppfattet, og at Anselm skriver dette brevet for å forklare at hun må endre sine handlinger slik at hun kan bli oppfattet slik hun bør bli. En kan analysere at forespørselen er lagt opp til å gi Matilda dårlig samvittighet ovenfor hennes investitur og at brevet er skrevet for å overbevise henne om å avslutte investituren hennes med en gang, samt å fortsette å støtte Anselm sak angående Henrik sin investitur som hun har gjort tidligere. Som retoriske virkemidler bruker Anselm etos og patos. Patos er som tidligere

nevnt brukt når han prøver å spille på hennes følelser angående hvordan hun blir oppfattet samt hennes samvittighet. Etos blir etablert i Anselms myndighet til å irettesette henne som hans datter.

Som tidligere nevnt er det undertonen i forespørselen som avgjør om brevet er mellom personer i konflikt. I brev 445 sendt av Anselm til Thomas er forespørselen uten noen positive adjektiver. Hvor normen for forespørselen er å spørre eller indirekte skape en forståelse hos mottakeren for hva avsender ønsker, så er forespørselen i brevet til Thomas kommandoer. I forespørselen skriver Anselm at han er villig til å godta det Thomas foreslår angående utsettelsen av å komme til Canterbury med en viss begrensning, at Thomas må komme innen den satte datoen slik at Thomas kan utføre sin plikt. Ved at Anselm skriver at han beordrer Thomas til å komme til Canterbury kan en tolke at Anselm retorisk fremlegger at han og Canterbury har, og skal ha, overherredømme over Thomas og York og at Thomas dermed skal gjøre som Anselm ber ham om. Dette vises ettertrykkelig av ved at Anselm legger til at det å komme til Canterbury er noe Thomas absolutt burde gjøre.

En kan analysere at brevet er skrevet på en kommanderende og truende måte med undertoner av aggresjon og frustrasjon. Ved at det ikke er positive adjektiver i forespørselen og at en vet at Anselm kommanderer i stedet for å spørre kan en se en stor forskjell i forespørselen sendt til Thomas i forhold til normen. Når en sammenligner brevene opp mot hverandre vil en kunne trekke slutninger om at Anselm er i konflikt med Thomas. En kan tolke at Anselm sitt største retoriske virkemiddel i forespørselen er etos, hvor Anselm bruker sin posisjon til til å påvirke Thomas i stedet for følelser og logikk. Når en leser brevet kan en analysere at Anselm er klar over at Thomas utsetter sin ankomst med vilje for å slippe unna å sverge troskap til, og havne under, Canterburys overherredømme, og en kan tolke at det er derfor brevet er skrevet på en slik aggressiv og kommanderende måte.

I brev 472 valgte Anselm som tidligere nevnt å ekskludere sikring av velvilje og rapporten, dette har ført til at forespørselen er i stor grad hele brevet. Den retoriske normen til Anselm angående forespørselen til geistlige er at den skal være relativ lang, inneholde flere positive beskrivelser av mottaker og indirekte spørre om handlingen han ønsker mottakeren skal gjennomføre. I brev 472 er forespørselen relativt lengre enn normen, men inkluderer ikke noe positivitet og ber ikke Thomas om noe indirekte, men er skrevet informativt om konsekvensene Thomas nå møter grunnet sine handlinger. En kan oppfatte at Anselms

retoriske virkemiddel er etos i forespørselen, etos er spesifikt dominerende i starten av forespørselen. Anselm begynner med å skrive at gjennom Guds syn, erkebiskop av Canterbury og religiøs overhode av Britannia, snakker. Ved denne introduksjonen kan en oppfatte Anselm i stor grad som en autoritær skikkelse ved hans beskrivelse, og hans etos blir brukt når han avslutter med å si at han snakker. En kan tolke at Anselms retoriske strategi er å etablere sitt overherredømme over Thomas og presisere at erkebiskop utvalgte av York bør og skal lytte når Anselm skriver til ham. Det er trolig at Anselm prøvde øke sin innflytelse og enda større grad prøvde å få Thomas til å frykte ham ved introduksjonen, og at det er spesifikt setning *snakker* som kan bli oppfattet truende. Anselm fortsetter ved å skrive at han snakker i Guds navn når han forbyr Thomas å innta hans stilling, og presiserer at det at det var Anselm som gav ham stillingen, i hans bispedømme til å styre under Anselms kommando. Ved å poengtere at det var Anselm som ga Thomas han posisjon, og at det er Anselms bispedømme som Thomas styrer over under Anselm, kan en analysere at Anselm poengterer hiarkiet og presiserer den makten han har over Thomas. Denne retoriske strategien kan oppfattes å blir brukt for å etablere Anselms etos i et forsøk på overtale Thomas, samt skape en frykt hos mottakeren ved å bruke en irettesettende retorikk som på samtiden kunne ha blitt oppfattet som streng og truende. En kan tolke at retorikken som blir brukt i brevet i like stor grad er brukt som forebygging enn som irettesettelse, ved at Anselm videresender dette brevet til alle bispedømmene kan retorikken i brevet blitt brukt for å advare andre munk og biskoper om å ikke trosse Anselm eller Canterbury. Anselm skriver videre at han kommanderer Thomas til å stoppe å forsøke sitt mål om å bli erkebiskop, før han stopper sine rebelske handlinger mot Anselm og Canterbury, før Anselm avslutter med at hans to forgjengere i stillingen som erkebiskop godtok Canterbury sin overherredømme. En kan analysere at Anselms strategi med å etablere sin etos tidlig i brevet var for å kunne kommandere Thomas i den formen som han gjør i forespørselen. Anselms retoriske strategi skiller seg i stor grad ut fra normen som var å indirekte legge frem sin situasjon for at mottakeren skulle forstå situasjonen og utføre det Anselm ønsket, i brev 472 kommanderer Anselm Thomas til å utføre handlingen. Anselm bruker blant annet argumentet at at Thomas sine forgjengere hadde godtatt denne stillingen, et argument Henrik brukte mot Anselm i deres strid. Ved å kunne etablere at forgjengerne godtok situasjonen samt de andre bispedømmene kan en tolke at Anselm retorikk prøver å underligge Thomas sin sak og argumenter. I det neste avsnittet skriver Anselm at han har forbyd en hver biskop i hele Britain å ta i mot Thomas i et forsøk på utnevne ham til erkebiskop, samt forbyr Thomas å oppnå denne posisjonen innenriks eller utenriks. Anselms retoriske strategi kan analyseres som truende ved å bruke patos for å skape frykt og etos for å

vise at han besitter makten i å nekte enhver biskop om å bistå Thomas i sin sak, oppnår Anselm at Thomas blir offentlig forfulgt for sine handlinger. En kan tolke at Anselms retorikk går ut på fremme alle konsekvensene for å få situasjonen avklart så fort som mulig grunnet sin hele, men en kan oppfatte at han prøver i like stor grad å sette et eksempel for alle biskopene om hva konsekvensene blir av å trosse ham eller Canterbury. Anselm avslutter med å forby Thomas i å godta stillingen som erkebiskop ved en hver form, og spesifikt skriver ”*I also forbid you, Thomas,*”¹¹³. En kan analysere at den retoriske strategien bak å spesifisere Thomas ved navn er et forsøk på vise sin frustrasjon og aggresjon ovenfor Thomas. Ved å navngi Thomas på denne måten prøver Anselm å vise seriositeten bak situasjonen. Det å spesifisere mottakeren på en slik måte er eksklusivt til dette spesifikke brevet, hvor Anselm har skrevet *I forbid you* tidligere, eller formulert seg lignende har han ikke tidligere spesifisert mottakeren etterpå. Denne retoriske strategien kan i stor grad oppfattes som truende, og vil kunne øke ydmykelsen til Thomas ved at brevet ble videresendt. En kan tolke at Anselms dominerende retoriske virkemidler er etos og patos ved å etablere seg selv som en maktposisjon hvor han sprer frykt til Thomas, og dem som skulle ønske å bistå hans sak.

I forespørselen i brev 261 sendt til Hugh er innholdet i stor grad negativt, ettersom Anselm forklarer situasjonen han er i, derimot er den positiv ovenfor Hugh. En kan oppfatte dette gjennom den gode flyten i skrivemønsteret. Anselm velger derimot å ikke skrive noe negativt om Hugh eller rette noe som helst mot mottakeren som er Anselms retoriske norm, men en kan tolke at dette er utført grunnet at Hugh ikke er innblandet i situasjonen. Anselms retoriske strategi kan oppfattes å basere seg på logos og patos. En kan tolke at når han Anselm forklarer situasjonen er han ute etter sympati og prøver å appellere til følelsene til Hugh, ved å presentere at sendebudet vil kunne forklare hvor alvorlig situasjonen er basert på sitt opphold i Canterbury. Anselms strategi bruker blant annet et fargerikt språk når han forklarer at når han ønsker at motgangen skal stoppe holder de heller på å ta fyr, en kan tolke at Anselm prøver ved denne setningen å understreke hvor vanskelig han har det. En kan oppfatte at Anselm prøver å anskaffe sympati når han forklarer at han står alene i en strid mot kongen og alle biskopene, noe som kan oppfattes som et forsøk på å vise Hugh at han er ev hans få venner og en av få han stoler på. Anselms logos kan en tolke ut i fra hans bruk av eksempler når han forklarer sin situasjon med å skrive at kongen og hans rådgivere har aktivt forsøkt å frata Anselm og Canterbury deres eiendeler. Forespørselen avsluttes med det som kan tolkes

¹¹³ Fröhlich vol 3. S. 265

som et spørsmål om hjelp når han skriver at ingen er villig til å akseptere ham, noe som igjen kan være et forsøk på anskaffe seg sympati. Det er ingen konkrete spørsmål eller ønsker i forespørselen, men kan tolke at Anselm indirekte spør om støtte av Hugh i situasjonen, ved at han blant annet takket erkebiskopen av Lyon i sikringen av velvilje for å tilby Anselm å bo i Lyon, kan en tolke at Anselm prøver å understreke en seriøsitet i tilbudet og situasjonen.

I brev 336 sendt til Ordwy er ikke forespørselen skrevet som et svar på en handling og ei heller inneholder den et konkret svar. I normen til forespørselen i Anselms brevskrivning er dens intensjon å svare på eller spørre et spørsmål ut i fra om Anselm har mottatt et brev som ønskes svar på eller er avsender av et brev hvor han selv stiller et spørsmål eller gir en form for en ordre. Samt er normen at forespørselen skal inneholde positive adjektiver om mottakeren. I forespørselen sendt til Ordwy i brev 336 er det ikke noe konkret svar på spørsmålet Ordwy reiser, derimot er det en lang forklaring fra Anselm om at det han er beskyldt for er løgn og at alle burde vite at han aldri ville godtatt en slik handling. I stedet for å svare på Ordwy sitt spørsmål om ryktene er sanne skriver Anselm at dette aldri har blitt gjort på hans kommando, av hans vilje eller i hans viten. En kan tolke at Anselms retoriske strategi går ut på å avslå en hver form for tvil ved å påpeke at dette ikke er blitt gjort av ham eller for ham på noen måte, i stedet for å bare benekte ryktene. Det kan analyseres at dette valget ble gjort for ikke skape noe tvil rundt Anselms motiver, ved at det ikke kan bli stilt spørsmål i ettertid grunnet at Anselm nekter for å i det hele tatt ha kunnskap om situasjonen Ordwy skriver om. Anselm følger opp ved å betvile at ryktene er sanne og skriver at han tror at det Ordwy beskriver aldri har skjedd, aldri vil skje eller at det eksisterer rykter rundt det. I forespørselen svarer Anselm bastant og nektene på de to spørsmålene som blir stilt av Ordwy og stiller seg tvilende til hvorfor spørsmålet er blitt stilt. Anselm avslutter med at han ikke er redd for å bli dømt for de nevnte handlingene, fordi at viss ryktene eksisterer er de ikke spredt for å finne sannheten, men eksisterer for å spre ondskap. Det er ingen positive ord om Ordwy i forespørselen eller noen form for ydmykhet fra Anselm, og en kan tolke at dette er bevisst for å vise seriøsiteten i brevet og situasjonen som blir tatt opp. Ved å ekskludere noen form for adjektiver om mottakeren kan en analysere at Anselm ønsker å vise den manglende respekten en oppnår ved å kunne tenke at ryktene er sanne. Ved å føre denne strategien kan forespørselen ha blitt oppfattet som svært kritisk og grunnet Anselm sin rang over Ordwy også truende. En kan tolke at Anselm i forespørselen bruker etos som sitt retoriske virkemiddel for å undergrave Ordwy ved å stille seg nektene til ryktene i seg selv, men også deres opphav. Anselms retoriske strategi er å ikke bare benekte ryktene, men avvise at de

eksisterer. Denne strategien vil undergrave troverdigheten til Ordwy ved at Anselm i så stor grad bastant aviser alt munken skriver. Ved å poengtere at å spre de nevnte ryktene er å etablere ondskap kan en tolke at Anselm indirekte skriver at Ordwy bedriver ondskap ved å spørre om ryktene er sanne, og at munken burde ha større tillit til sin erkebiskop. Tidligere i brevet presiserer Anselm at hvis en sier gode ting om ham så skriver en sannhet, og ved å skrive onde ting om han bedriver en løgn. Ved å avslutte forespørselen ved å indirekte skrive at de som holder liv i ryktene sprer ondskap kan en tolke at Anselm forklarer at Ordwy bedriver løgn, som er en synd. En kan tolke at Anselms retoriske strategi er å etablere en sterk etos og samtidig undergrave alle som sprer ryktene ved å skrive at de da synder. Dermed forklarer Anselm til Ordwy at hvis han sprer ryktene eller har behov for å spørre Anselm om han synder, vil Ordwy selv synde. Dette kan bli oppfattet som en bastant strategi for å både avvise ryktene, men også hindre at emnet blir gjenopptatt grunnet frykten Anselm etablerer gjennom å skrive på denne måten.

I brev 1 sendt til erkebiskop Lanfranc følger Anselms sin retoriske norm i forespørselen, ved at han kort og presist presenterer hvorfor brevet er skrevet. Anselm skriver at han sender dette brevet for å forklare at han ikke ønsker å returnere kruset til Lanfranc grunnet det kan oppfattes som krenkende for erkebiskopen, men at han gir det som en gave til Lanfranc på grunn av hans nye stilling grunnet at Anselm sin intensjon er å gi sin tidligere læremester det fineste han eier. Som i resten av brevet kan en analysere at Anselm bruker patos som sitt retoriske virkemiddel, i forespørselen blir patos representert i at han ønsker å unngå å krenke Lanfranc på noen måte. Ved å direkte skrive at ikke ønsker å krenke mottakeren kan en analysere at Anselm ønsker å vise Lanfranc respekt, samt at ved å skrive at han ønsker å gi det fineste han eier i gave kan en tolke at Anselm ønsker å poengtere hvor essensielt deres forhold er. En kan analysere at Anselms retoriske strategi er å etablere Lanfranc sin betydning for Anselm, og i den grad forsterke deres forhold.

5.6 Konklusjon

Normen til Anselm angående retorikken i konklusjonen er at den enten er positivt eller negativt ladet, samt at den blander seg inn i slutten av forespørselen uten et klart skille. En kan ense skillet mellom konflikt og normen basert på om konklusjonen bruker positive adjektiver og et fint farvel. Hvis de nevnte punktene mangler er det en antydning til at partene er i konflikt, eller hvis konklusjonen er truende eller aggressiv er brevet også trolig skrevet i en konflikt.

I brev 402 sendt til Henrik følger Anselm sin retoriske norm i konklusjonen. Normen er at konklusjonen skal poengtere seriøsiteten i brevet, være positiv, vise ønsker om fremgang hos mottakeren og avsluttes med amen. I konklusjonen skriver Anselm at han ber til Gud av hele sitt hjerte og sine lepper og at han får andre til å gjøre det samme med hensikt om at Guds nåde skal forbli hos Henrik og at den engelske kongen skal få oppleve himmelen i etterlivet. Anselm avslutter med å skrive amen som er den retoriske normen til monarker som Anselm ikke er i konflikt med. Selv om Anselm ikke skriver noen direkte positive adjektiver som omfatter Henrik, er konklusjonen positiv grunnet at Anselm beskriver hvor sterkt han ønsker at fremgangen skal fortsette og at Henrik skal komme til himmelen. Seriøsiteten i brevet kan indirekte tolkes i form av hvor mye bry Anselm beskriver at han går gjennom for at Gud skal fortsette å gi Henrik sin nåde, og at dette kan vise kongen hvor viktig det er at han opprettholder sitt løfte. En kan tolke at Anselm bruker alle tre retoriske virkemidlene i konklusjonen. Logos kan oppfattes gjennom å argumentere for hvilke goder Henrik vil oppnå hvis han opprettholder sitt løfte. En kan tolke at patos blir brukt når Anselm beskriver hvor viktig det er for ham at Henrik kommer til himmelen, og at erkebiskopen dermed viser sin kjærlighet og lojalitet gjennom at hans ønske er i kongens beste interesse. Etos kan analyseres gjennom at Anselm som erkebiskop ville i et religiøst tankesett ha større innflytelse på Guds nåde, og at Anselm blir fornøyd vil ha en effekt på Henrik sitt etterliv. En kan analysere at den retoriske strategien bak konklusjonen er å opprettholde og forbedre forholdet mellom partene for å hindre en ny konflikt, og at Anselm dermed i stor grad prøver å fremstille at han bare har kongens interesser i tankene.

I brev 319 skriver Anselm at han håper at den allmektige Gud snarest klarer å overbevise Henrik om å vende sitt hjerte, slik at Gud kan lede kongen inn i himmelriket. I konklusjonen er det ingen positive adjektiver eller et farvel som er en indikator på at partene er i konflikt. En kan tolke at Anselm retorisk prøver å minne Henrik på at han ikke vil komme til himmelen om han ikke gjør om på sine handlinger og gir frihet og sikkerhet tilbake til kirken. Ved å bruke begrepet ”snarest” kan en analysere at Anselm i konklusjonen som i resten av brevet ønsker å formidle at Henrik er tvunget til å ta et endelig valgt raskt, ellers blir Anselm tvunget til å vitne til Gud om kongens handlinger. Samtidig kan en tolke at ved å utelukke et farvel, positive adjektiver, samt en påminnelse om at Henrik har dårlig tid, betyr at Anselm ønsker å poengtere viktigheten i svaret til kongen. Innholdet i konklusjonen samsvarer dermed med at det kan tolkes som om at Anselm ønsket å få et svar fra kongen raskt.

I brev 321 sent til Matilda følger Anselm sin retoriske norm. Konklusjonen er positivt rettet mot Matilda og ønsker fremgang for henne og hennes barn. Anselm svarer på Matilda sitt spørsmål om han kan fortsette å be for henne, hennes mann, og hennes barn ved å beskrive hennes snillhet når hun ønsker slike handlinger på vegne av andre. Erkebiskopen skriver videre at han kan ikke bære nag mot noen grunnet at dette vil bli sett på som en synd, og at han skal fortsette å be på vegne av dronningen og hennes barn. Anselm fortsetter med å skrive at han håper at Gud alltid vil beskytte Matilda og hennes barn og at de forblir i hans nåde. En kan analysere konklusjonen som positiv ved beskrivelsene av Matilda som snill og at han ber om deres beskyttelse av Gud. Derimot kan en tolke til en viss grad negativ tone ved at Anselm ikke svarer på om han vil fortsette å be på vegne av Henrik, men at han skriver at han vil fortsette å be på vegne av Matilda og hennes barn. Selv om dette kan oppfattes negativt må en analysere positiviteten i konklusjonen basert på hvem som er mottakeren, og denne konklusjonen er positiv ettersom den er til dronningen. En kan analysere at Anselm bruker logos og etos som de dominerende retoriske virkemidlene og til en viss grad patos. Patos kan oppfattes ved at Anselm viser kjærlighet og lojalitet til Matilda og at dette kan appellere til følelsene hos dronningen og føre til at hun opprettholder forholdet med Anselm, selv om han ikke svarer på om han vil fortsette å be til Gud på vegne av Henrik. En kan tolke at logos blir brukt ved å argumentere logisk for hvorfor han ikke har negative tanker om kongen, men at han må opprettholde sin tjeneste til Gud ovenfor en hver dødelig mann. Etos kan bli analysert gjennom Anselms offisielle retorikk og at hans lojalitet alltid vil være ovenfor Gud, ved å være erkebiskop skaper han en troverdighet bak sine ytringer om forespørselen til Matilda. En kan tolke at den retoriske strategien bak konklusjonen er å stadfeste sin kjærlighet ovenfor Matilda og hennes barn for å kunne opprettholde deres forhold, mens samtidig indirekte beskrive at Henrik sine handlinger må omgjøres før han kan bli tilgitt. Retorikken kan bidra i å vise seriositeten bak kongens handlinger, samt skape økt motivasjon hos dronningen for å overtale Henrik, ved at Anselm poengterer sin kjærlighet for henne og øker Matilda sin frykt for konsekvensene hennes mann kan oppleve.

I brev 346 velger Anselm å ikke følge sin retoriske norm når det kommer til konklusjonen. I Anselms retorikk skal konklusjonen være positiv, bekreftende, inkludere bønner til Gud på mottakerens vegne og fremlegge viktigheten av brevet. Konklusjonen i brevet sent til Matilda kan oppfattes som truende i stedet for bekreftende og dens funksjon virker å være en oppsummering av brevet i sin helhet. Anselm begynner konklusjonen med å gjenta seg selv

fra forespørselen, hvor han i forespørselen skriver at han ber henne som sin dame, råder henne som sin dronning og irettesetter henne som sin datter, har han i konklusjonen ekskludert ordene min dronning fra setningen. Valget å ekskludere disse ordene fra setningen her, kan bli sett på som en retorisk strategi for å kunne skrive til dronningen som et individ og ikke Matilda som dronning, og dermed kunne skrive med kraftigere kritikk enn Anselm burde til en dronning. Anselms retorikk i konklusjonen er å fortelle Matilda at hennes synd har gjort at hun har mistet Guds nåde og at hun handle raskt for å få den tilbake om det enn er mulig. Han forklarer at det ikke er godt nok å omgjøre sine syndefulle handlinger, men at hun også må be om tilgivelse. Denne strategien kan oppfattes i stor grad truende, noe som økes ved at erkebiskopen har utelatt enhver form for overdådige eller positive adjektiver om mottakeren. Brevet kan dermed bli oppfattet ikke bare som truende, men også respektløst og negativt ettersom mottakeren er en dronning. En kan tolke at graden av kritikk og truende undertone ble brukt for å vise alvor i brevet og situasjonen, noe som dermed ville gå under Anselms retoriske norm, men han skriver fremdeles forskjellig fra sin opprinnelige norm til monarker. Som avslutning på konklusjonen skriver Anselm at han håper Gud alltid vil veilede henne, slik at hun kan komme til himmelen i etterlivet. Når en leser denne setningen høres den positiv ut, men en kan tolke at denne linjen også er truende ettersom Anselm skriver at håper Gud kan veilede henne slik at hun kan komme til himmelen, en indirekte retorisk strategi for å skrive at Matilda vil ikke kunne oppnå evig liv i det øyeblikket grunnet sine handlinger, Anselm inkluderer heller ingen ønsker eller bønner fra hans side og avslutter ikke med farvel eller amen som er inkludert i hans retoriske norm. En kan oppfattet konklusjonen som svært truende og at Anselm gjentatte ganger forklarer at denne situasjonen må avklares raskt og poengterer hvor mye det haster, som et retorisk virkemiddel for å overbevise Matilda at hun bør høre på erkebiskopen. Konklusjonen skiller seg ut fra konklusjoner skrevet i direkte konflikt eller etter normen ved at den viser mindre respekt ovenfor mottakeren enn i de to andre tilfellene. En kan tolke at dette er bevisst ettersom at en etter normen ønsker å vise respekt og kjærlighet for å opparbeide et nært forhold, mens i direkte konflikt ønsker man å bevare den lille respekten og beholder det nære forholdet. I indirekte konflikt derimot, som denne konklusjonen er skrevet i, kan vi tolke at dette er utelatt for å vise alvor i brevet.

I brev 445 sent til Thomas er det bare ett ord i konklusjonen, det ordet er ”farvel”. Denne konklusjonen kan tolkes svært negativ, hvor det i normen til Anselm sin retorikk ville være mer positivt, eller i hvert fall noe. Konklusjonen er med for å vise til seriositeten til emnet i brevet. Ved å bare skrive farvel kan en analysere at brev 445 var svært seriøst og at det hadde

blitt skrevet under en opphetet konflikt hvor en kan tolke at Anselm var både frustrert og irritert på mottakeren. Det å kun skrive farvel i konklusjonen kan bli tolket som et sterkt retorisk virkemiddel, det å bare skrive ett ord i konklusjonen kan beskrive for Thomas hvor seriøs og irritert Anselm ble av hans avgjørelser. En kan tolke at Anselm bruker etos og patos i konklusjonen, etosen i konklusjonen er at Anselm fremviser Canterbury sitt overherredømme og hans høyere rang ved at han ikke trenger å skrive noen positive adjektiver ut fra respekt. Patosen i konklusjon kan bli tolket gjennom at det er sannsynlig at Thomas kan ha blitt skuffet og kanskje også redd da at konklusjonen bare inneholdt et farvel. Det følelsesmessige inntrykket kan bidra med å øke inntrykket av seriositeten i brevet.

I brev 472 er konklusjonen noe fravikende fra Anselms retoriske når. Anselms norm angående konklusjonen er at den skal være positiv, rose mottaker, sending av sine bønner og velsignelser, avsluttes med amen eller farvel og er enten bekreftende eller nektene. Det å være bekreftende er hvis Anselm avslutter til en viss grad positiv og gir en løsning på problemet, nektende er hvis Anselm er avsluttende eller truende. Konklusjonen i brev 472 kan oppfattes både bekreftende og nektene. Bekreftende i den form av at Anselm gir Thomas en løsning på problemet, løsningen kan derimot oppfattes truende grunnet at løsningen er at Thomas gir fra seg sin stilling som leder av bispedømmet i York. En kan tolke konklusjonen i stor grad positiv i forhold til resten av brevet, men analysert opp mot normen kan den oppfattes svært negativ. Anselm gir Thomas en løsning på problemet, men konklusjonen inneholder ingen positivitet, ros om Thomas, sending av bønner og velsignelser eller noen form for avsluttende ord som amen eller farvel. Grunnlaget for at en kan oppfatte konklusjonen nektende er fordi en kan tolke løsningen på problemet som en trussel, og at Anselm indirekte gir Thomas to løsninger enten må han frasi seg sin stilling eller gå med på Canterbury sitt overherredømme. De to nevnte løsningene kan bli oppfattet som truende grunnet de ville ha resultert i enten ydmykelse eller underkastelse og derfor premisser Thomas ikke vil gå med på. Konklusjonen er noe kortere enn normen, og en kan analysere at Anselm ønsker at dette brevet blir sluttet på konflikten. Anselm viser ingen tegn til ydmykhet, respekt eller vennskap og en kan tolke at dette er en retorisk strategi for å vise Thomas, de rundt ham og alle mottakerne av brevet konsekvensene av å ta opp kampen med Canterbury. En kan analysere at Anselms retoriske virkemidler er hovedsakelig etos og patos. Etos fremmes ved at Anselm kommanderer Thomas til enten å gi fra seg sin stilling eller komme til Canterbury og bruker dermed sin autoritet for å gi Thomas et ultimatum og gir ham konsekvenser av sine handlinger. Patos kan en analysere at blir brukt indirekte grunnet at konklusjonen kan oppfattes som en indirekte

trussel angående Thomas sin fremtid, ved de konsekvensene Anselm har gitt Thomas tidligere i brevet kan en tolke at Thomas vil begynne å frykte for sin stilling når han leser konklusjonen. Ved hjelp av autoriteten og fremvisningen av konsekvensene som allerede er blitt gitt kan en tolke at Anselm retorisk prøver å få Thomas til å frykte for videre konsekvenser, og at dette er en bevist strategi for å overtale Thomas til å komme til Canterbury og avslutte striden mellom partene. Logos blir til en viss grad presentert ved at Anselm argumenterer med logikk når han gir Thomas sine muligheter. Ved å fremlegge Thomas sine muligheter bruker Anselm logos for å poengtere at han har overherredømme over Thomas om han ankommer Canterbury og bekrefter det, eller om han forblir i York og mister sin stilling.

I brev 261 sent til Hugh er konklusjonen etter Anselms retoriske norm med sin overdådige positivitet og sin gode tone. Anselm skriver at han håper at Gud vil bevare Hugh sin faderlighet og at han skal forbli trygg for en hver skade, før Anselm avslutter med Amen. En kan tolke at konklusjonen er bekreftende i form av at Anselm håper på at positive ting skal skje i motsetning til å true mottakeren ved konsekvenser. Ut i fra konklusjonen kan en analysere at Anselms retoriske strategi omhandler å styrke Hugh sitt ego for å kunne forsikre seg om at han får støtten han trenger fra erkebiskopen av Lyon. Ved å poengtere begrepet faderlig kan en tolke at Anselm henter til Hugh sin lovnad om støtte og hjelp, og at Anselm ser på Hugh som en far. Dette kan bistå i å appellere til følelsene hos Hugh og at Anselm derfor bruker patos som sitt retoriske verktøy. Ut i fra Haseldine sin artikkel kan en også se at det betegne noen som for eksempel faderlig kan sees som et ønske fra avsenderen om å vise til partenes nære forhold, og til å styrke deres vennskap. Denne formen for beskrivelse av Hugh vil i enda større grad bidra til å appellere til Hugh sin velvilje ovenfor Anselm.

I konklusjonen sent til Ordwy i brev 336 følger ikke Anselm noe av hans norm ovenfor geistlige. Anselms retoriske norm er at konklusjonen skal være kortfattet, positivitet ovenfor mottakeren, et ønske om fremgang, bekreftende samt at brevet bli avsluttet med amen. I konklusjonen sendt i brev 336 er konklusjonen på seks linjer lang og i stedet for å være en avslutning på brevet tar konklusjonen opp et nytt emnet, Anselm velger å bruke konklusjonen på å svare på hvorfor han ikke returnerer til England i stedet for å skrive en avslutning angående situasjonen hvor lekmenn har tatt over bispedømmer. Anselm utelat en hver form for positivitet i konklusjonen og denne delen av brevet kan bli i stor grad bli oppfattet kritisk og negativ. I den nest siste linjen kan en spore noe som indirekte kan tolkes positivt når

Anselm skriver at han ikke kommer til å glemme kjærligheten som er vist til ham av hans brødre og sønner. Ut i fra Haseldine sin artikkel kan se at ordene brødre og sønner blir brukt til å beskrive nære forhold og at en kan tolke at Anselm skriver om hans venner i England, i hilsenen skriver Anselm at Ordwy er han kjære bror og sønn og en kan dermed tolke ut i fra hilsen at denne setningen kan indirekte vært skrevet til Ordwy, selv om normen til Anselms retorikk går ut på å direkte skrive slike overdådige adjektiver til mottakeren. Ut i fra brevet kan en tolke at valget over å skrive mine brødre og sønner i stedet for Ordwy kan være en retorisk strategi for å vise munken at hvis han fortsetter å ta opp dette emnet vil ikke Anselm se på ham som en bror og sønn, men hvis han i fremtiden stoler fult på erkebiskopen at han igjen vil ha disse titlene. I konklusjonen skriver Anselm bastant at angående munkene har hørt at Anselm ikke er bekymret for å ikke returnere til England, har Anselm svart tidligere at han ikke kan bli overbevist hvordan han realistisk kan returnere mens investiturstriden pågår. Den siste setningen i konklusjonen er et ord, hvor Anselm retorisk har valgt å skrive farvel i stedet for Amen. Ut i fra brevsamlingen kan en se at Anselm retorisk velger å avslutter brev med et ord som er farvel hvis han skriver til et individ han er i konflikt med, eller angående situasjoner han er frustrert over. Det å avslutte med farvel kan bli oppfattet som svært truende og en kan tolke at dette er Anselms retoriske metode for fremvise sin irritasjon og blir dermed er svært viktig retorisk virkemiddel for å vise seriøsiteten i brevet, samt vise mottakeren at denne situasjonen bør opphøre snarest. Å avslutte med farvel blir i enda større grad negativt ettersom Anselm har valgt å utelate noen form for positivitet ovenfor Ordwy, det er ingen bønner eller ønsker om fremgang på munkens vegne. En kan dermed tolke at Anselm velger å bruke etos og patos for å avslutte ryktene angående ham og skape en forståelse om hvorfor han ikke returnerer til England, konklusjonen er bastant og i stor grad kritisk og truende noe som kan vekke frykt hos mottakeren når hen leser brevet. En kan tolke at dette valget er for å fjerne en hver tvil før situasjonen utvikler seg til en konflikt angående Anselms motiver.

Brev 1 sent til Lanfranc følger til en viss grad Anselms retoriske norm i konklusjonen. Normen er at konklusjonen skal poengtere viktigheten i brevet, inneholde positivitet og ønsker om fremgang samt sending av bønner. I brev 1 skriver Anselm at han ønsker at etter Lanfranc har lest brevet, skal de bli gitt til munkene i Canterbury slik at de kan lese hvordan Anselm beskriver deres nye erkebiskop. Hvor den retoriske normen er å sende bønner og ønske om fremgang, kan en tolke at Anselm utfører dette indirekte ved å presisere hans savn av Lanfranc og kjærligheten han føler ovenfor den nye erkebiskopen, samt at han håper at de nevnte følelsene aldri forsvinner. En kan tolke at en slik positiv avslutning kan bergenes i like

stor grad positiv som sending av bønner og ønsker om fremgang, om en ikke tolker det som i enda større grad positivt. Ut i fra konklusjonen kan en tolke at Anselms retoriske strategi er å offentlige gjøre hans nære forhold med Lanfranc i form av at han ønsker at brevet skal bli delt ut til munkene i Lanfranc sitt nærvær. En kan tolke at dette er et retorisk virkemiddel for å appellere til følelsene til mottakeren, ut i fra hvor positivt Anselm beskriver Lanfranc og hans ønske om at de som er rundt ham skal få vite det. Anselms dominerende retoriske virkemiddel kan derfor tolkes å være patos, hvor Anselm ønsker å oppnå å bevare det sterke forholdet mellom ham og Lanfranc.

Kapittel 6 – Avslutningsvis

En kan analysere at Anselms retorikk i konflikt er preget av etos og patos, og at erkebiskopens retorikk kan bli preget av konflikten han er i. I konflikt med Henrik kan en analysere Anselms retorikk som strukturert og gjennomtenkt hvor Anselm får frem sitt standpunkt, men bevarer respekten ovenfor kongen. Hvor en kan i større grad kan tolke at Anselms retorikk ble preget av erkebiskopens følelser i konflikten med Thomas. Når en analyserer brevene skrevet i offentlig konflikt kan en se hvor konflikten påvirker retorikken i brevene sent til Henrik, hvor brevene til Thomas ikke samsvarer med Anselms retoriske norm. Det som utgjør at en kan påpeke at Anselm har store retoriske evner er hans kvaliteter til å tilpasse retorikken til hvert enkelt individ, samtidig som han etablerer en sterk etos. Anselms retorikk er svært følelsesladet og bidrar til å forsterke forholdet mellom partene, samt minimalisere reaksjonen hos mottakeren. Erkebiskopens evne til å etablere sin troverdighet gjennom etos er bygget på hans retoriske bruk av patos og logos, og hans kompetanse angående når han skal være ydmyk og når han skal være irettesettende. Anselms logiske argumenter er bygget opp av hans rolle i kirken og hans liv er kontrollert av det han anser som Guds vilje, det er denne viljen han bruker som argument til å kunne stadfeste sine argumenter.

Anselms retoriske evner kan i størst grad oppfattes i brevene sendt til Henrik, hvor en kan analysere hvor Anselm velger å irettesette kongen og hvor han viser respekt. En kan tolke at Anselms retoriske strategi mot Henrik var å overbevise kongen om at han fremdeles kunne angre og omgjøre sine handlinger, samt presisere at det var dårligere rådgivere som var grunnlaget for at kongen levde i synd. Ved å poengtere alvoret i handlingene og

konsekvensene som fulgte kunne Anselm appellere til følelsene ved å skape frykt, men sikre en form for velvilje ved å ikke direkte skrive at det var Henrik sine valg som var grunnlaget, men rådene han mottok. Anselm etablerte en sterk etos ved å fremstille seg selv som ærlig og lojal gjennom konflikten uten å vise tegn til å ville inngå et kompromiss. I konflikten med Thomas kan en tolke at Anselms retorikk er hovedsakelig bygget på å skape frykt hos mottakeren, som han har mulighet til gjennom sin etablerte etos. Retorikken brukt i brevene til Thomas kan oppfattes som sterke og med stor påvirkningskraft, men viser fremdeles i mindre grad Anselms retoriske evner. Dette er grunnet at Anselms retorikk i brevene til Thomas er basert på at Anselm skriver at han kommanderer Thomas, etterfulgt av konsekvensene, og inneholder dermed færre retoriske virkemidler ment for å underbevise overtale mottakeren.

6.1 Oppsummering

Retorikk er en evne og en kunst brukt for å overtale mottakeren, alt som blir sagt eller skrevet kan bli sett på som retorikk, og det er taleren eller skribentens evne til å overtale mottakeren som utgjør om individet er en god retoriker. I konflikt hvor en prøver å få motparten til å utføre en handling mot deres interesse er retorikk et essensielt virkemiddel, og retoriske evner vil i enda større grad bli essensielt om overtalelsen skal utføres gjennom brevskrivning. For å være en god retoriker må en tilpasse retorikken til mottakergrupperingene for i størst grad å kunne overtale dem, derfor er det viktig å se på forskjellen i retorikken basert på situasjonen avsenderen er i. Anselm opplevde tre store konflikter i perioden som erkebiskop, hvor to av dem er blitt retorisk analysert i denne oppgaven. Grunnet at konflikten med William Brutus ikke er dokumentert i brevsamlingen er den utelatt, de to gjenværende konfliktene var mellom Anselm og Henrik den første, og Anselm og Thomas. Konflikten med Henrik var grunnet den engelske kongens igangsetting av investiturstriden i England, mens konflikten med Thomas var på grunn av at Thomas ikke hadde lyst å ankomme Canterbury for å erkjenne Canterbury sitt overherredømme over York. En kan analysere en forandring i retorikken i Anselms brev om partene var i konflikt, og ut i fra denne forandringen spesifisere hva som skilte seg ut. Anselms retorikk var svært følelsesladet og argumenterte ved å indirekte henvende seg til hva erkebiskopen ønsket å oppnå gjennom brevet, mens hvor brevene var skrevet under konflikt kan en oppfatte at retorikken endrer seg til å omhandle autoritet, troverdighet og at Anselm konkret og direkte forklarer motparten hva det er Anselm ønsker å oppnå ved brevet. For å kunne analysere Anselms retorikk var det essensielt å lese gjennom samtlige brev i brevsamlingen for å kunne etablere en retorisk norm som en kan bruke som utgangspunkt for

å kunne oppfatte endringen i retorikken når mottakeren var i konflikt med Anselm. Etter etableringen av Anselms retoriske norm var neste punkt å kategorisere brevene inn i kategorier for å kunne velge ut hvilke som skulle analyseres. Ettersom oppgaven omhandler brev skrevet i konflikt er tre kategorier valgt ut for å kunne bli brukt i analysen, de tre kategoriene er norm, indirekte konflikt og direkte konflikt. Direkte konflikt er den kategorien som ble utvalgt til å bli analysert for å kunne tolke Anselms retorikk i konflikt. Denne formen for konflikt omhandler konflikter som pågikk over lengre perioder og hvor konflikten var offentlig. I konflikten med Henrik var Anselm sendt i eksil og argumentasjonen ble utført gjennom brev som trolig ble lest opp for det engelske hoff, ved at Anselm var i eksil og at brevene ble lest opp kan en oppfatte at konflikten ble oppfattet som offentlig. I konflikten med Thomas valgte Anselm å drive argumentasjonen offentlig ved å forklare om konflikten til paven, kongen, faren til Thomas og de engelske bispedømmene. Etter min oppfattelse er emnet om Anselms retorikk i konflikt ikke blitt forsket på tidligere, men andre historikere har skrevet om andre deler av Anselms retorikk blant annet hans retorikk når det gjelder beskrivelser av vennskap. Den tidligere forskningen om Anselms retorikk innenfor vennskap har bidratt til å kunne etablere en norm, for så å bistå i analyseringen av Anselms retorikk i offentlig konflikt.

6.2 Konklusjon

Anselms retoriske norm var i stor grad følelsesladet og derfor dominert av patos som retorisk virkemiddel, en kan derimot se en utvikling i retorikken under offentlige konflikter. Erkebiskopens retorikk i direkte konflikt var i større grad preget av etos enn normen, men opprettholdt fremdeles patos som en overbevisningsstrategi. Anselms retorikk til individer han var i konflikt med var preget av tilbakeholdenhet av kjærlighet, ydmykhet og høflighet i større grad enn den var preget av kritikk. En kan dermed analysere seg frem til hvilke brev som er skrevet under en offentlig konflikt basert på hvor følelsesladet innholdet er. Hvor Anselms retoriske norm var basert på patos ved å beskrive kjærligheten og vennskapet mellom Anselm og mottageren, var den følelsesmessige delen i brev skrevet under konflikt basert på skyldfølelse og frykt. Ved å minimalisere respekten, høfligheten og ydmykheten i brevene, og samt inkludere retoriske forsøk på å gi mottageren skyldfølelse, gav Anselm seg selv muligheten til å irettesette vedkommende. Uten sin etos gjennom stillingen som erkebiskop er det trolig at dette ikke ville vært mulig.

De to store konfliktene hvor en kan analysere retorikken til Anselm er konflikten med Henrik den første og konflikten med den erkebiskoputvalgte Thomas av York. I konflikten med Henrik var Anselms retoriske strategi å fremstille seg som en trofast tjener, som etter beste evne prøvde å råde kongen til å gjøre det riktige. Hans fremgangsmetoder var basert på å skape skyldfølelse, true med konsekvenser og minimalisere sin følelsesladede retorikk. Anselm fremstår i brevene skrevet til Henrik som et individ som vet hva som er best for kongen og at alt han ønsker er å råde kongen til å handle på en måte som er hensiktsmessig riktig for både seg selv og riket.

I konflikten med Thomas er Anselms retorikk dominert av etos med minimalt bruk av logos. Anselm bruker Canterbury sitt overherredømme til å øke sin troverdighet og dermed ha mulighet til å irettesette Thomas.

En kan dermed analysere at Anselms retoriske strategi i offentlig konflikt var å bruke sin troverdighet gjennom etos til å kunne bruke patos for å skape skyldfølelse, samt frykt for konsekvenser. Det største skillet mellom Anselms retorikk i og utenfor offentlig konflikt er hans dominerende bruk av etos og hans strategi for å skape troverdighet for å kunne overtale mottageren. Anselms retorikk i konflikt var forskjellig ut i fra hvem mottakeren var, og dette legges til grunn for å kunne påstå at Anselm var en god retoriker grunnet hans evne til å tilpasse skrivemønsteret basert på individet som mottar det. Retorikken brukt til Matilda var basert på å kunne skille Matilda fra sin tittel som dronning og dermed kunne irettesette den tidligere geistlige personen, ved å gjøre dette kunne Anselm ta i bruk sterk kritikk og i mindre grad vise den respekten som ville vært essensiell i et brev til en monark. Anselms retorikk til Henrik var preget av at han måtte vise kongen respekt, og i motsetning til tilfellene med Ordwy, Matilda og Thomas kunne ikke Anselm i like stor grad kritisk irettesette kongen. Dette førte til at retorikken ble rettet mot å forklare kongen om forskjellige konsekvenser og at det ikke var Henrik som hadde handlet feil, men at han hadde fått dårlige råd som førte til at kongen syndet, ved denne retorikken kunne Anselm opprettholde respekten til Henrik mens han skapte frykt og etablerte skylden av de eventuelle konsekvensene på kongens rådgivere. Når Anselm skrev til Ordwy var retorikken rettet mot å redusere troverdigheten til ryktene munken hadde hørt og forklare at de som sprer ryktene synder. Denne retorikken utgjør at Anselm indirekte forklarer at han forkaster en hver som sprer ryktene, mens samtidig gir Ordwy en mulighet til å skille seg fra påstanden. Anselms retorikk til Ordwy blir derfor basert på Anselms troverdighet og rang over Ordwy for å indirekte kunne avslutte en konflikt før

den starter. Til Thomas er Anselms retorikk i forandring ut over konflikten, men den er basert på etablere sin troverdighet og makt for å kunne kommandere Thomas, mens han samtidig gir Thomas muligheter slik at han ikke kan klare å etablere et motargument.

Anselms retorikk i konflikt er dermed etablert av den etos han har gjennom sin stilling som erkebiskop og han anvender denne etosen til å kunne bruke patos ved å skape frykt og skyldfølelse gjennom å forklare mottakeren konsekvensene ved handlingene sine.

6.3 Kilder

Fröhlich W. (1990) *The Letters of Saint Anselm of Canterbury, Volume One*. Kalamazoo, Michigan: Cistercian Publications Inc.

Fröhlich W. (1993) *The Letters of Saint Anselm of Canterbury, Volume Two*. Kalamazoo, Michigan: Cistercian Publications Inc.

Fröhlich W. (1994) *The Letters of Saint Anselm of Canterbury, Volume Three*. Kalamazoo, Michigan: Cistercian Publications Inc.

Haseldine J. (2011) *Friendship, Intimacy and Corporate Networking in the Twelfth Century: The Politics of Friendship in the Letters of Peter the Venerable*. *The English Historical Review*, Vol. 126, No. 519 (APRIL 2011), pp. 251-280: Oxford University Press.

Jor F. E. (2003) *Ordenes Herre, en innføring I praktisk retorikk*. Gjøvik: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Murphy J. J. (1971) *Three Medieval Rhetorical Arts*. California: University of California Press

Nordahl H. (1994) *Retorikk*. Oslo: Grøndahl og Dreyers Forlag AS

Southern R. W. (1990) *Saint Anselm, A Portrait in a Landscape*. New York: Cambridge University Press.

Sweeny E. C. (2012) *Anselm of Canterbury and the Desire for the Word*. Washington: The Catholic University of America.